

รายงานการวิจัย

เรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับ
สถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(The Model of a Sufficiency Economy Philosophy with
Socioeconomics of Rural Community's Households,
Northeastern Thailand)

ได้รับทุนอุดหนุนจาก
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ผลงานการวิจัยเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการแต่เพียงผู้เดียว

รายงานการวิจัย

เรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับ
สถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(The Model of a Sufficiency Economy Philosophy with
Socioeconomics of Rural Community's Households,
Northeastern Thailand)

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญมล ดอนขวา
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555
ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการวิจัยแต่เพียงผู้เดียว

กันยายน 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง 2) เพื่อศึกษาขนาดของความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบ ของสภาวะเศรษฐกิจสังคม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท และ 3) เพื่อศึกษาถึงขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเน้นศึกษาครัวเรือนในชุมชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ศรีสะเกษ ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ รวม 400 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สร้างขึ้นนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 52.37 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 43 และค่าความน่าจะเป็น (p -value) เท่ากับ 0.15491 มีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.217 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ($RMSEA$) มีค่าเท่ากับ 0.023 และค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.037 ผลการวิจัยยังพบว่าน้ำหนักองค์ประกอบของสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทที่มีค่ามากที่สุด คือ องค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคมด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (0.68) รองลงมาคือ ด้านการออมของครัวเรือน (0.32) และด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (0.22) ตามลำดับ และพบว่าน้ำหนักองค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบทที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านความพอประมาณ (0.66) รองลงมาคือ ด้านความรู้ (0.64) และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (0.62) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้วยค่าขนาดอิทธิพล 0.12

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop and validate the structural equation model of application of the sufficiency economy philosophy with socioeconomics of rural community households in Northeastern Thailand, 2) to study the importance scale of each of the observed variables with socioeconomics and the sufficiency economy philosophy of rural community households, and 3) to study the correlation level between the sufficiency economy philosophy and socioeconomics of rural community households. The main focus of this study was on rural community households in 4 provinces in northeastern Thailand: Nakhon Ratchasima, Khon Kaen, Sisaket, and Kalasin. Simple sampling technique was used to arrive at 400 samples, and a questionnaire was administered to collect data, which were analyzed by both qualitative and quantitative analysis methods. The descriptive statistics used in data analysis was based on the commutative frequency for percentage, mean, standard deviation, factor analysis, and structural equation model analysis.

The result showed that the model was consistent with the empirical data. Goodness of fit measures were found to be: Chi-square 52.37($df=43$, p -value= 0.15491); Relative Chi-square (χ^2/df) 1.217; Root Mean Square Error of Approximation (*RMSEA*) 0.023 and Root Mean Square Residual (*RMR*) 0.037. It was also found that the factor loading of socioeconomics of rural community households with the highest point was the consumption expenditure at 0.68, followed by saving and asset owner at 0.32 and 0.22, respectively, whereas the factor loading of the sufficiency economy philosophy of rural community households with the highest point was the criterion of moderation at 0.66, followed by the condition of knowledge and the criterion of immunity at 0.64 and 0.62, respectively. Besides, it was found that the rural community households' behavior of applying the sufficiency economy philosophy received direct influence from the socioeconomic factors at the point of 0.12.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเชิงวิชาการเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (The Model of a Sufficiency Economy Philosophy with Socioeconomics of Rural Community's Households, Northeastern Thailand) สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ได้นั้น เนื่องจากการสนับสนุนด้านงบประมาณจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

งานวิจัยเรื่องนี้สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากการอนุเคราะห์จาก รศ. ดร.อำนาจ คำตื้อ ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และคุณสุภาพ สุทธิรักษ์ ตำแหน่งเศรษฐกรชำนาญการพิเศษ รับผิดชอบงานวิจัยเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรกร ที่ช่วยให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยสำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครัวเรือนในชุมชนชนบท เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ผลการวิจัย ซึ่งทำให้เนื้อหาและข้อคำถามในแบบสอบถามมีความครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกลุ่มนักวิชาการของกรมการพัฒนาชุมชนทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด นครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ช่วยในการประสานงานการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครัวเรือนในชุมชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามที่ได้ผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือทางสถิติ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ให้การสนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัย น.ส.ณัชชา ลิ้มปศิริสุวรรณ ที่มีส่วนช่วยอย่างมาก ในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขวัญกมล ดอนขวา
กันยายน 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ (ภาษาไทย).....	ก
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ).....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมุติฐานการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย.....	6
2 ปรัชญาบรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 สภาวะเศรษฐกิจสังคม.....	7
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสภาวะเศรษฐกิจสังคม.....	10
2.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	15
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	21
2.5 สภาวะเศรษฐกิจสังคมกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	27
2.6 แนวคิดแบบจำลองในรูปสมการโครงสร้าง.....	29
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
3.1 วิธีการวิจัย.....	34
3.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และสถานที่ทำการวิจัย.....	35

สารบัญ (ต่อ)

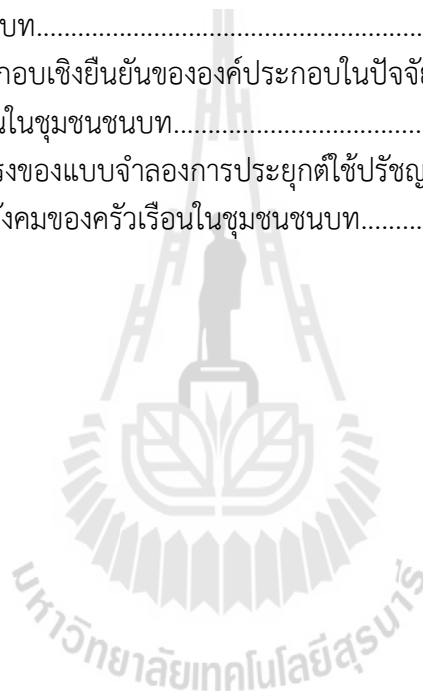
	หน้า
3.3 เครื่องมือในการวิจัย.....	36
3.4 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ.....	38
3.5 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ.....	38
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	41
4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน ในชุมชนชนบท.....	43
4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือน ในชุมชนชนบท.....	61
4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	65
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	73
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	78
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	83
5.3.1 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย.....	83
5.3.2 ข้อเสนอแนะจากนักวิจัย.....	84
รายการอ้างอิง.....	85
ภาคผนวก แบบสอบถามการวิจัย.....	89
ประวัติผู้เขียน.....	97

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของชั้นภูมิเป็นสัดส่วนกับจำนวนประชากรที่เป็นครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดเป้าหมาย.....	36
3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	39
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	41
4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทด้านความเป็นเจ้าของที่ดิน.....	44
4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน.....	45
4.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทด้านรายได้ของครัวเรือน.....	53
4.5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน.....	56
4.6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทด้านการออมของครัวเรือน.....	60
4.7 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทด้านระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว.....	60
4.8 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท.....	61
4.9 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท.....	64
4.10 ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบเชิงยืนยัน ของสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท.....	66
4.11 ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบเชิงยืนยัน ของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท.....	68
4.12 ผลการวิเคราะห์การถดถอยในแบบจำลองโครงสร้าง.....	69
4.13 ความเที่ยง (pc) ของตัวแปรแฝง ความแปรปรวนเฉลี่ยของตัวแปรที่สกัดได้ด้วยองค์ประกอบ (pv) และค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ (R^2).....	71

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	16
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับ สภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	33
4.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบในปัจจุบันสภาวะเศรษฐกิจสังคมของ ครัวเรือนในชุมชนชนบท.....	65
4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบในปัจจุบันแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท.....	67
4.3 การตรวจสอบความตรงของแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท.....	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) คือ กระบวนการที่จะทำให้เกิดความจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น และประชาชนทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระยะยาวซึ่งเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยทั่วไปประเทศที่พัฒนาทางเศรษฐกิจย่อมมีความจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย จุดมุ่งหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจโดยทั่วไปเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ประการ ได้แก่ (1) มีมาตรฐานการครองชีพดีขึ้น (2) มีการกระจายรายได้ดี (3) การมีงานทำ (4) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ (5) การควบคุมการเกิดมลภาวะเป็นพิษที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ

มาตรฐานการครองชีพที่ดี คือการที่ประชาชนภายในประเทศมีการกินดีอยู่ดีทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท มีรายได้และการบริโภคเพิ่มขึ้น ถ้าหากมีรายได้เหลือก็จะเกิดการออมที่นำไปสู่การลงทุน ดังนั้นการส่งเสริมให้มีการออมจึงต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเสมอ สำหรับค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของประชาชนนั้นประกอบด้วยรายได้ที่เป็นตัวเงินและรายได้ที่อยู่ในรูปของความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ถ้ารายได้ทั้งสองส่วนมีมากจะทำให้มีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าหากรายได้ทั้งสองส่วนมีน้อยก็จะทำให้มีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคน้อยลง (ขวัญกมล ดอนขวา, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์, 2553) ได้กำหนดให้รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค และการออมเป็นเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความกินดีอยู่ดีของประชาชนในประเทศไทย มีการรายงานตัวเลขที่เป็นสถิติอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากตัวชี้วัดดังกล่าวแสดงถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550) ได้ทำการรวบรวมสถิติจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2539 - 2550 พบว่า จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนมีอัตราการเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี โดยในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 52,001 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 116,681 บาท ในปี พ.ศ. 2550 โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 44.57 เมื่อจำแนกวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม สรุปได้ว่า

ในปี พ.ศ. 2550 มีการกู้ยืมเพื่อการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคอื่นๆในครัวเรือนเป็นอันดับหนึ่ง เป็นจำนวนเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 38,909 บาท รองลงมาคือ เพื่อการใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดินเป็นจำนวนเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 36,508 บาท การใช้ในการทำการเกษตรเป็นจำนวนเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 17,711 บาท การใช้ในการทำธุรกิจเป็นจำนวนเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 16,766 บาท และใช้ในการศึกษาเป็นจำนวนเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 3,130 บาท ตามลำดับ

ในด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยโดยภาพรวมนี้ องค์การสหประชาชาติ (ออนไลน์, 2553) ได้ทำการศึกษาและสรุปว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางซึ่งแสดงความก้าวหน้าอย่างน่าทึ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันไทยได้รับคะแนนการพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์ที่ 0.778 คาดว่าไทยจะบรรลุเป้าหมายทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษล่วงหน้าก่อนสิ้นกำหนดในปี.ศ.2558 ความสำเร็จของไทยเป็นผลมาจากการผสมผสานระหว่างความก้าวหน้านโยบายที่หลักแหลม การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ประชากรที่ขยันหมั่นเพียร การลงทุนสาธารณะในการบริการสังคม สภาพประวัติศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ที่ได้เปรียบและประการสำคัญคือการเติบโตทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าที่ได้ในระดับนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ถึงแม้ผลประโยชน์เพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็วสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างแนบแน่นกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น งานในภาคการผลิตเพื่อส่งออก ส่วนผู้ที่ยังคงพึ่งพาเศรษฐกิจในประเทศ เช่น เกษตรกรได้มีแปลงเพาะปลูกขนาดเล็ก กลุ่มนี้มักได้รับประโยชน์น้อยกว่าเมื่อเทียบสัดส่วนกัน เขตเมืองของไทยเติบโตเร็วกว่าชนบท ความยากจนเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง และยังพบได้ทั่วไปแถบชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้บัญญัติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯฉบับที่8 (พ.ศ.2540 - 2544)โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจให้ลุล่วงและสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง ตลอดจนมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ขณะเดียวกันได้มุ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยจนกระทั่งถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ผลจากการพัฒนาดังกล่าวทำให้สังคมไทยได้ปรับตัวเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากชนบทสู่เมืองอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การพัฒนาชนบทกับเมืองมีลักษณะแยกส่วน ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนา อย่างไรก็ตาม กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการจัดการความรู้มีมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีการรวมตัว รวมกลุ่มและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้สามารถจัดการกับปัญหาที่มากกระทบกับชุมชนได้ในระดับหนึ่ง พร้อมทั้งมีการเตรียมความพร้อมของท้องถิ่นให้สามารถปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีกลไกการบริหารงานให้พร้อมรับภารกิจกระจายอำนาจโดยภาครัฐได้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดทำแผนชุมชน การส่งเสริมกระบวนการประชาคมในการจัดทำแผนของส่วนท้องถิ่นและอำเภอ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน การพัฒนาประเทศให้สามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็ว และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นจำเป็นต้องสร้างความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่างๆ ภายในประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญต่อการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพและความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และคุณค่าของชาติ ทั้งทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเป็นเสมือนเสาเข็มหลักในการพัฒนาประเทศ โดยการเสริมสร้างทุนสังคม ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพคนในทุกมิติทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ครอบครัวยุคใหม่มีความอบอุ่น มั่นคง ชุมชนมีความเข้มแข็ง และรวมพลังเป็นเครือข่ายในการพัฒนา สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจไทยสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ มีคุณภาพ มีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุน การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการลงทุนควบคู่ไปกับการเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจฐานรากเพื่อกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์, 2552)

ในด้านหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ (สำนักราชเลขาธิการ, ออนไลน์, 2550) ระบบเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินที่ได้มาอย่างพอเพียงและประหยัด ตามกำลังเงินของบุคคลนั้น โดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน ถ้ามีเงินเหลือ จึงแบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อปัจจัยเสริมอีกบางส่วน สาเหตุที่แนวทางการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง เพราะสภาพการดำรงชีวิตของสังคมทุนนิยมในปัจจุบันได้ถูกปลูกฝัง สร้าง หรือกระตุ้น ให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัว ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น การบริโภคเกินตัว ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ ความสวຍความงาม การแต่งตัวตามแฟชั่น การพนันหรือเสี่ยงโชค เป็นต้น จนทำให้ไม่มีเงินเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เกิดเป็นวัฏจักรที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถหลุดออกมาได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแนวทางในการดำรงชีวิต (วิกิพีเดีย, ออนไลน์, 2552)

อภิชัย พันธเสน (2551) ได้อธิบายถึงสาระสำคัญของคุณลักษณะและเงื่อนไขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพิจารณาได้จากการกระทำ หรือการแสดงออกที่สะท้อนถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง การรู้จักความพอดี พอประมาณในการดำรงชีวิตไม่ให้หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม สามารถสร้างความพอใจหรือความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ เป็นอยู่โดยไม่โลภหรือขวนขวายให้ได้มาในทางทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาคิดใคร่ครวญและไตร่ตรองอย่างรอบครอบ เพื่อค้นหาสาเหตุหรือต้นตอของปัญหา หรือทำความเข้าใจกับสิ่งนั้นอย่างละเอียด พิสูจน์ให้เป็นที่ประจักษ์ด้วยเหตุผลได้โดยไม่ยึดติดกับตนเองหรือผลประโยชน์ของผู้ใด ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ ว่าจะก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นในสังคมอย่างไร

3. ความประหยัด หมายถึง การดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างพอประมาณตนและการรู้จักมีเหตุผล เติบโตอยู่บนทางสายกลาง มีความพอดีและพอเพียงในตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่พึ่งพาปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ และรู้จักพึ่งพตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และรู้จักนำปัจจัยพื้นฐานมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและพอเพียงกับตนเอง

ดังพระราชดำรัสว่า “...ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...” สามารถสะท้อนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้

นอกจากนี้ยังประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ความเป็นระเบียบวินัย การมีสติสัมปชัญญะหรือการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ความอดทนและความเพียร ความกตัญญูรู้คุณ ความไม่ประมาท ความเสียสละ ความสามัคคี และความรับผิดชอบต่อสังคม

จากผลงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้สูงอายุบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงของชวัญมงคล ดอนขวา (2553) พบว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับการวางแผนในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการ และยังพิจารณาถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการซื้อสินค้าหรือใช้บริการ นั้นๆ นอกจากนี้ยังนำข้อมูลจากปัญหาที่เคยซื้อสินค้าหรือใช้บริการในอดีตมาไตร่ตรองเพื่อซื้อสินค้าหรือใช้บริการในอนาคต มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี สำหรับด้านระดับรายได้ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับการวางแผนในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการ โดยมาจากการเก็บออมเงินล่วงหน้า รวมทั้งหาข้อมูลเพื่อใช้พิจารณารายละเอียดในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการมากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท

โดยองค์ประกอบของปัจจัย 3 ห่วงของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการของผู้สูงอายุนั้น ให้ความสำคัญมากกว่าความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยมีขนาดของผลกระทบของการใช้เหตุผลในปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเต็มใจให้บริการของพนักงานขาย รองลงมาคือปัจจัยด้านราคาและค่าใช้จ่ายอื่นๆ และปัจจัยด้านองค์ประกอบของตัวผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดของตัวสินค้า วันที่ผลิตและหมดอายุ ส่วนปัจจัย 2 เงื่อนไขของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น กลุ่มผู้สูงอายุใช้ปัจจัยเงื่อนไขความรู้ เป็นตัวกำหนด มากกว่าเงื่อนไขคุณธรรม โดยมีขนาดของผลกระทบในปัจจัยเงื่อนไขความรู้ต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเต็มใจให้บริการของพนักงานขาย รองลงมาคือปัจจัยด้านองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดของตัวสินค้า วันที่ผลิตและหมดอายุ และปัจจัยด้านราคาและค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ข้อมูลสภาวะเศรษฐกิจสังคมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญที่จะนำมาศึกษาวิจัยเรื่องแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อที่จะได้นำผลสรุปของการศึกษาไปใช้สำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับประเทศ โดยการวิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาครัวเรือนในชุมชนชนบทซึ่งถือว่าเป็นฐานรากของเศรษฐกิจ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนครัวเรือนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาค

ตะวันออก และภาคตะวันตก โดยมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 6,359.6 พันครัวเรือน แต่เป็นภูมิภาคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนเท่ากับ 15,358 บาท ซึ่งเป็นตัวเลขที่ต่ำกว่าภูมิภาคอื่นๆของประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง
2. เพื่อศึกษาขนาดของความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบ ของสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท
3. เพื่อศึกษาขนาดของความสัมพันธ์ในองค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อศึกษาถึงขนาดความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

เพื่อให้ผลการวิจัยสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ จึงได้กำหนดสมมุติฐานในการวิจัยที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากแบบจำลอง (Compute Covariance Matrix) เท่ากับ เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (Sample Covariance Matrix)
2. ปัจจัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับสภาวะเศรษฐกิจสังคม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยสภาวะเศรษฐกิจสังคม ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ ขนาดการถือครองที่ดิน การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย การออม และการศึกษา
2. ปัจจัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้ และคุณธรรม (3 ตัวแปรแรก เป็นแก่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนอีก 2 ตัวแปร เป็นเงื่อนไขของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง)
3. กลุ่มเป้าหมายคือ ครัวเรือนเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ขอนแก่น ศรีสะเกษ และกาฬสินธุ์ โดยขอนแก่น และกาฬสินธุ์ เป็นตัวแทนของภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่วนนครราชสีมา และศรีสะเกษ เป็นตัวแทนของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยแต่ละพื้นที่ตอนบน และตอนล่างจะกำหนดจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ย ต่อครัวเรือนต่อเดือนสูงสุด กับต่ำสุดเป็นเกณฑ์

4. ครัวเรือนในชุมชนชนบทต้องอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

ผลการศึกษาแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการ เศรษฐกิจฐานรากของแผนพัฒนาประเทศได้ โดยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในประเด็นที่องค์ประกอบใดที่รัฐบาลควรให้ความสำคัญ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลสามารถกำหนด นโยบายและมาตรการสำคัญในประเด็นองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจสังคมตามลำดับที่เกิดขึ้น ทางด้านขนาดการถือครองที่ดิน การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย การออม และการศึกษา ของครัวเรือนในชุมชนชนบท นอกจากนี้ผลงานวิจัยดังกล่าวยังสามารถตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและ วิชาการในระดับชาติ หรือในรูปแบบการนำเสนอผลงานในรูปแบบอื่น ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ

สำหรับหน่วยงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ คือ สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ในทุกระดับของการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนอีกด้วย

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานวิจัยเรื่องนี้ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษา และการจัดทำแบบสอบถามงานวิจัย รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงประกอบการอภิปรายผลงานวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 2.1 สถานะเศรษฐกิจสังคม
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสถานะเศรษฐกิจสังคม
- 2.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.5 สถานะเศรษฐกิจสังคมกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.6 แนวคิดแบบจำลองในรูปสมการโครงสร้าง
- 2.7 กรอบแนวคิดงานวิจัย

2.1 แนวคิดสถานะเศรษฐกิจสังคม

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจากการศึกษาของ บัวผัน พรหมพักพิง (2546) ได้ทำการศึกษา ครัวเรือนชาวนาอีสานภายใต้การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจสังคมชนบท โดยทำการศึกษา 3 หมู่บ้าน ในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ หมู่บ้านฝาง กะพี้ และเหล่าเกวียนหัก ซึ่งได้ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม 7 ตัวแปรสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. ขนาดการถือครองที่ดินของครัวเรือน ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง โดยมีขนาดถือครองที่ดินทำกินเฉลี่ยอยู่ที่ 10.78 ไร่ ต่อครัวเรือน ส่วนครัวเรือนที่ไร้ที่ดินทำกิน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นครัวเรือนที่รอรับการแบ่งมรดกจากพ่อแม่ ส่วนมากเป็นครัวเรือนที่พึ่งแยกออกมาจากครอบครัวพ่อแม่ใหม่ๆ ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีโอกาสที่จะมีที่ดินจากการรับมรดก และยังคงทำกินบนที่ดินของพ่อแม่ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มผู้ไร้ที่ดินจริงๆ คือ พ่อแม่ไม่มีมรดกให้ โดยจะอาศัยการเช่าที่ดินทำกิน หรือไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเลย

2. ทรัพย์สินของครัวเรือน ทรัพย์สินอื่นๆ นอกจากที่ดินของครัวเรือน ถือว่าเป็นทรัพยากรทางด้านวัตถุ ทัศนะทางวิชาการต่างๆ ไปต่อทรัพย์สินบางรายการ เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น ในบางครั้งมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของการบริโภคฟุ่มเฟือย หรือการใช้จ่ายที่เกินตัวของครัวเรือนชาวนา หากมองอีกมุมหนึ่งทรัพย์สินเหล่านี้ล้วนเป็นสต็อกของมูลค่า ในบางรายการเกี่ยวข้องกับการอยู่ดีมีสุขโดยตรง เช่น บ้าน บางรายการเกี่ยวข้องกับการผลิต เช่น รถไถเดินตาม แนวคิดที่มองว่าทรัพย์สินบางรายการเป็นการบริโภคฟุ่มเฟือย อาจทำให้การมองการใช้

ประโยชน์จากทรัพย์สินรายการนั้นๆ ต่ำกว่าความเป็นจริง เช่น รถจักรยานยนต์ทำให้การสัญจร การติดต่อสื่อสารในชนบท การเดินทางไปทำงาน มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในฐานะที่ทรัพยากรเหล่านี้เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าของครัวเรือน ในสถานะที่ครัวเรือนอยู่ในภาวะวิกฤต ทรัพยากรเหล่านี้ล้วนถูกนำมาใช้ โดยนำออกมาขาย จำนอง หรือค้ำประกันการกู้เงิน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทรัพย์สินเหล่านี้จะถูกแปรรูปให้เป็นวัตถุประสงค์สำหรับยั้งชีพ หรือเป็นเงินลงทุน แต่ในทัศนะของชาวบ้านมองว่าบ้านและที่ดินเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชีวิต โดยจะถูกนำมาใช้ประโยชน์เมื่อมีความจำเป็นเป็นหนทางสุดท้าย

3. รายได้เงินสดจากการเกษตรที่สำคัญสูงสุดของครัวเรือนได้มาจากการขายข้าว นอกเหนือจากการขายแล้ว ครัวเรือนส่วนใหญ่มักเก็บข้าวไว้บริโภคเอง ส่วนแหล่งรายได้ของครัวเรือนรองลงมาคือ การขายเปิดไก่ ขายพืชไร่ และขายพืชผักตามลำดับ แต่มีครัวเรือนเพียงจำนวนน้อยที่มีรายได้จากแหล่งเหล่านี้

4. รายได้นอกภาคเกษตร พบว่าใน 3 แหล่งรายได้ ได้แก่ เงินเดือนประจำ รับจ้างทำการเกษตร และรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีสัดส่วนที่สูงในหมู่บ้านที่ใกล้เขตเมือง ส่วนหมู่บ้านที่อยู่ไกลจากเขตเมือง พบว่า มีสัดส่วนของรายได้ที่ได้จากสมาชิกที่อพยพไปทำงานภายนอกพื้นที่จังหวัดสูงกว่าครัวเรือนหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับเขตเมือง

5. รายจ่ายของครัวเรือน ส่วนใหญ่ใช้จ่ายในการซื้ออาหารมากที่สุด โดยในปัจจุบันร้านขายของชำในหมู่บ้านได้นำอาหารสำเร็จรูป และอาหารสดมาจำหน่ายด้วย โดยทุกเช้าและเย็นมักมีชาวบ้านมาสั่งซื้อกับข้าวที่ร้านขายของชำเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านไม่ได้พึ่งพา หรือหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติที่อยู่รอบหมู่บ้าน ส่วนค่าใช้จ่ายรองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญสำหรับครัวเรือนชนบท

6. แหล่งเงินกู้ของครัวเรือน โดยกระแสการไหลเวียนของรายได้ รายจ่าย และหนี้สินของครัวเรือน เริ่มต้นจากรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมด้านการเกษตรมีสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้นอกภาคการเกษตร อย่างไรก็ตามการประเมินรายได้ในภาคการเกษตรนี้อาจประมาณการต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากการประเมินรายได้ที่เป็นเงินสดเท่านั้น โดยไม่รวมถึงมูลค่าของข้าวที่เก็บไว้บริโภค และการปลูกพืชผักไว้บริโภคเอง ประเด็นต่อมา ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้มากกว่ารายจ่าย โดยคำนวณเฉพาะค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายประจำเป็นรายเดือนเท่านั้น ไม่ได้คำนวณค่าใช้จ่ายหลักอื่นๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพ หรือค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าบางอย่าง เช่น โทรศัพท์ และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น เป็นผลให้รายจ่ายอาจต่ำกว่าความเป็นจริง และประเด็นสุดท้าย พบว่าครัวเรือนมีหนี้สินค่อนข้างสูง เฉลี่ยครัวเรือนละ 53,736 บาท และพบว่ามีครัวเรือนส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่มีหนี้สิน

7. คุณสมบัติของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยมีการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นประถมศึกษา โดยประเด็นเรื่องการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีผลต่อสถานะความเป็นอยู่ของสมาชิก โดยเฉพาะปัจจุบันที่การจ้างแรงงานนอกภาคการเกษตร นายจ้างมักกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษา นอกจากนี้หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการอพยพ โดยไปทำงานในกรุงเทพมหานคร หรือนอกภูมิภาคอีสาน สำหรับอาชีพปัจจุบันพบว่า มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร รองลงมาคือ อาชีพ

รับจ้าง ส่วนภาวะสุขภาพของหัวหน้าครัวเรือนนั้น ส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงปกติ สามารถทำงานได้ หรือหากมีโรคประจำตัวก็ยังสามารถทำงานได้อยู่

นอกจากนี้ พิเชษฐ เหลืองทองคำ (2550) ได้ศึกษาผลกระทบของโครงการประมงหมู่บ้านต่อภาวะเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพ โดยศึกษาหมู่บ้านจำนวน 7 แห่งในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ หมู่บ้านหนองหว้า กุดทิง หนองตาไก้ นาค้อ หนองกระเดา แห้ว และโคกใหม่ โดยจำแนกสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมออกเป็น 5 ตัวแปร สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะโครงสร้างของครัวเรือนดั้งเดิมของชาวอีสานเป็นลักษณะครอบครัวขยาย แต่ปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวขยาย คือ ครอบครัวที่มีคู่สมรส 1 คู่ อาศัยอยู่และมีญาติของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาศัยอยู่ด้วย ดังนั้นสมาชิกในครัวเรือนจึงลดลง ส่วนมากมีสมาชิกอยู่ 4 - 6 คนต่อครอบครัว โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีอาชีพรับจ้างและค้าขายเป็นอาชีพรอง เพื่อหารายได้ในช่วงที่ว่างจากอาชีพเกษตรกรรม

2. ที่อยู่อาศัยและทรัพย์สิน โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านมีที่อยู่เป็นของตนเอง อาจมีเพียงบางครอบครัวที่อาศัยบ้านผู้อื่นโดยไม่ต้องเสียค่าเช่า โดยลักษณะพื้นที่บ้านมีขนาดเล็ก (พื้นที่อาศัยน้อยกว่า 50 ตารางเมตร) ถึงปานกลาง (พื้นที่อาศัยอยู่ระหว่าง 50 - 100 ตารางเมตร) และมีชาวบ้านที่อาศัยอยู่บ้านขนาดใหญ่เพียงเล็กน้อย (พื้นที่อาศัยมากกว่า 100 ตารางเมตร) มีลักษณะบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวได้ถูกลง และอยู่อาศัยกันหนาแน่นพอสมควร

ด้านทรัพย์สินและอุปกรณ์อำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความยากจน สิ่งที่ชาวบ้านนิยมมีและใช้กันอย่างแพร่หลาย คือวิทยุ และรถจักรยาน นอกจากนี้ยังมีทรัพย์สินประเภทรถจักรยานยนต์ พัดลม โทรทัศน์ จักรเย็บผ้า บางครอบครัวมีทรัพย์สินประเภท รถยนต์ ตู้เย็น และเตารีด ที่มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนอุปกรณ์ทางการเกษตรมีน้อยมาก โดยมีเฉพาะเครื่องพ่นยาฆ่าแมลง ส่วนเครื่องสูบน้ำ เกวียน และรถไถนามีเพียงจำนวนน้อย

3. การใช้ที่ดิน มีลักษณะการถือครองที่ดิน จำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มที่มีที่ดินเป็นของตนเอง กลุ่มที่เช่าที่ดินจากเจ้าของที่ดินโดยเสียค่าตอบแทนจากการใช้ที่ดินดังกล่าว และกลุ่มที่ประกอบอาชีพบนที่ดินที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า ทั้งประเภทที่ได้ทำฟรีและบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ โดยภาพรวมส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง และใช้ในการปลูกข้าวมากที่สุด นอกจากนี้ยังแบ่งพื้นที่ส่วนน้อยไว้เพื่อทำไร่ โดยมักจะปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด อ้อย และปอ ชาวบ้านบางส่วนยังแบ่งพื้นที่เพื่อใช้ในการทำสวน โดยเป็นไม้ผลยืนต้น เช่น มะม่วง และกล้วย เป็นต้น ปลูกพืชผักสวนครัว และนอกจากนี้ยังใช้ที่ดินบางส่วนในการเลี้ยงสัตว์ โดยสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ สัตว์เลี้ยงไว้ใช้งาน เช่น วัว ควาย สัตว์เลี้ยงไว้บริโภค เช่น เป็ด ไก่ และสัตว์เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่าย เช่น ปลา สุกร บางครอบครัวจะมีสมาชิกออกไปจับสัตว์น้ำตามที่สาธารณะเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน หากมากเกินกว่าบริโภคแล้วจึงนำไปขายให้แก่เพื่อนบ้าน

4. เศรษฐกิจ เน้นปัจจัยรายได้ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักเกณฑ์ในการคิดรายได้ จากผลผลิตจากการเพาะปลูก นับรวมผลผลิตของครัวเรือนที่ได้รับทั้งหมด ผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ และประมง คิดเฉพาะสัตว์เลี้ยงที่มี และสัตว์น้ำที่หาได้ นอกจากนี้ยังมีรายได้อื่นๆ เช่น หัตถกรรม ค่าจ้าง/เงินเดือน ค่าเช่า และเงินที่ญาติส่งมาให้ เป็นต้น สำหรับปัจจัยเศรษฐกิจด้านของรายจ่าย นั้นใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออาหารเพื่อยังชีพ รองลงมาคือเครื่องนุ่งห่ม ยา

รักษาโรค และค่าสาธารณูปโภค นอกจากนี้ยังมีการใช้จ่ายเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต และการก่อสร้างที่อยู่อาศัย รวมทั้งการบันเทิงอีกในมูลค่าที่ไม่มากนัก

5. สังคมและการมีส่วนร่วม ซึ่งความรู้ของชาวบ้านเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในด้านอาชีพ สุขภาพ และโภชนาการ โดยสรุปแหล่งความรู้ที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น และวิทยุ

North Central Regional Educational Laboratory (วิกิพีเดีย, ออนไลน์, 2553) ได้อธิบายถึงสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนว่าขึ้นอยู่กับระดับรายได้ของครัวเรือน ระดับการศึกษา ประเภทของการประกอบอาชีพ และสถานะทางสังคม (เช่น การมีส่วนร่วมกับชุมชน มีความสัมพันธ์กับชุมชน และการที่ครอบครัวได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน) ครัวเรือนที่มีสถานะเศรษฐกิจสังคมในระดับสูงจะช่วยส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลานให้ประสบความสำเร็จมากกว่าครัวเรือนที่มีสถานะเศรษฐกิจสังคมที่อยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ครัวเรือนที่มีสถานะเศรษฐกิจสังคมที่ดียังแสวงหาโอกาสจากข้อมูลข่าวสารเพื่อที่จะทำให้สถานะเศรษฐกิจของครัวเรือนดียิ่งขึ้น

จากงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาข้างต้น จึงสามารถสรุปปัจจัยสถานะเศรษฐกิจสังคมเพื่อใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาของงานวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ 1) ความเป็นเจ้าของที่ดิน หมายถึง ที่ดินทั้งที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ที่ดินเช่า และที่ดินได้ทำฟรี 2) ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หมายถึง ความเป็นเจ้าของสิ่งปลูกสร้าง รวมทั้งทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน เช่น รถยนต์ โทรทัศน์ พัดลม และวิทยุ เป็นต้น 3) รายได้ หมายถึง รายได้จากทั้งภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร 4) ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่ารักษาพยาบาล และชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย เป็นต้น 5) การออม หมายถึง การออมของครัวเรือน และ 6) การศึกษา หมายถึง ระยะเวลา นับเป็นจำนวนปีที่หัวหน้าครอบครัวเคยได้รับการศึกษา

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสถานะเศรษฐกิจสังคม

จากการศึกษาแนวคิดสถานะเศรษฐกิจสังคมที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน จากการศึกษาของ Stiles D. and Cameron G. (2009) ได้ศึกษาการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ชุมชนชนบท เกษตรกรรม และรูปแบบขององค์กรและประชาสังคมในการพัฒนาแอดแลนติก ประเทศแคนาดา พบว่า ปัจจุบันการดำเนินงานในระดับโลก ภูมิภาค และจังหวัด ของรัฐบาลกลางมีความท้าทาย ซึ่งชุมชนในชนบทของแอดแลนติกที่มีการทำเกษตรกรรมมีมุมมองที่แตกต่างกันในด้านวิถีชีวิตในชนบท/เกษตรกรรม และนโยบายของรัฐบาล ประกอบด้วย นโยบายการจ้างงานในชนบท อาสาสมัคร พลังงาน และนโยบายด้านอาหาร จากรายงานเกี่ยวกับความยากจนในชนบท มีประเด็นที่กำลังได้รับการกระตุ้นในด้านการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในภาคการเกษตร ป่าไม้ การท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน ผลสรุปในการแก้ปัญหาเรื่องการสร้างความยั่งยืนทั้งในระดับจังหวัด และภูมิภาค คือ การเพิ่มปริมาณการผลิต และการบริโภคในท้องถิ่น แต่หลังจากมีนโยบายการปรับราคาน้ำมันให้สูงขึ้นทำให้ภาคการผลิตต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และระบบนิเวศที่มีความเปราะบางทำให้ภาคการผลิตอาหารมีบทบาทสำคัญมากขึ้น โดยรัฐควรสนับสนุนด้านการลดต้นทุน

การผลิตให้แก่เกษตรกร และสร้างความสามัคคีในชุมชนให้มากขึ้น นอกจากนี้ เกษตรกรรายย่อยมีการวางแผนในการรวมกลุ่มตลาดท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ตนเองและชุมชนอีกด้วย ด้านการศึกษาของ Abdel-Baki M. (2011) เรื่อง แนวคิดพื้นฐานของชุมชนในการบรรเทาความยากจนกรณีศึกษาหลังการปฏิวัติของประเทศอียิปต์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองยากจนเนื่องจากถูกกีดกันจากทรัพย์สินทางกายภาพ และสังคม ซึ่งความยากจนทำให้บุคคลขาดแคลนปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น การบริโภคเพื่อการอยู่รอด และการมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม โดยการถูกกีดกันออกจากสังคม หมายถึง การไม่ได้รับการเอาใจใส่ต่อสุขภาพอย่างเพียงพอ ไม่มีการจ้างงาน และขาดการเข้าถึงการศึกษาที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำมีความต้องการด้านที่อยู่อาศัย และต้องการการมีงานทำ อีกทั้งยังเห็นว่าการถูกกีดกันจากการศึกษาเป็นสาเหตุสำคัญของความยากจนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าครัวเรือนจากชนชั้นต่างๆ ทางสังคมพยายามทำให้ตนและสมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาเพื่อยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองให้ดีขึ้น นอกจากนี้ Parlalis S. K. (2011) ได้ศึกษา โครงการเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นในประเทศเอเธนส์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายคือการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น โดยการส่งเสริมการปรับตัวในการทำงานซึ่งมีความขัดแย้ง และการแก้ปัญหาด้วยวิธีการยอมรับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญ การปรับตัวคือความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยจะต้องมีความอ่อนไหวต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความอดทนต่อมุมมองด้านตรงข้าม มีความเต็มใจที่จะทดลอง และยอมรับความล้มเหลวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งความสามารถของบุคคลในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่สิ่งแวดล้อมใหม่เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมนั้นๆ โดยมี 4 องค์ประกอบด้วยกันคือ มีความเข้าใจในข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้การสนับสนุนการจัดการกับปัญหาของแต่ละบุคคล และมีความเอาใจใส่ต่อกัน นอกจากนี้การฝึกอบรมยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างทักษะและความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่การสร้างชุมชน จึงสรุปได้ว่าโครงการโดยรวมจะประสบความสำเร็จหากชุมชนให้การยอมรับแนวคิดใหม่ของธุรกิจเพื่อสังคม อย่างไรก็ตามความสำเร็จของโครงการโดยรวมอาจจะพิจารณาเป็นขั้นตอน โดยการสร้างแรงจูงใจแก่เยาวชนในชุมชน และเสริมสร้างพลังอำนาจ เพื่อป้องกันพวกเขาจากการถูกสังคมกีดกัน

นอกจากนี้ เอมอร์ จังศิริพรพรรณ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,425 ครอบครัว และพบว่าตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมได้มาจากองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ตัว คือ อาชีพ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีรายได้ การศึกษา อำนาจ และสภาพแวดล้อมของครอบครัวซึ่งได้มาจากการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ ผลสรุปพบว่าองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบเป็นส่วนสำคัญของสถานะเศรษฐกิจสังคม นอกจากนี้ยังได้มีการทดสอบโดยใช้สถิติขั้นสูงเพื่อยืนยันในองค์ประกอบดังกล่าวอีกด้วย ในด้านศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดพะเยาและเชียงรายนั้น แดน พุแสง (2544) พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม ขนาดของพื้นที่ทำการเกษตร รายได้รวมของครัวเรือน ผลตอบแทนต่อเศรษฐกิจ (ต่อไร่) การได้รับความรู้ทั้งจากข่าวสาร การฝึกอบรม และจากเจ้าหน้าที่ ทัศนคติที่มีต่อสภาพแวดล้อม รวมทั้งลักษณะส่วนบุคคลบางประการ ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ และประสบการณ์ใน

การทำงานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีศักยภาพในปัจจุบันสูงกว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ไม่ได้ปลูกข้าวอินทรีย์ ส่วนปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรคือ แหล่งน้ำที่ใช้ในระบบการผลิตไม่เพียงพอ ความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่สม่ำเสมอ การจัดการระบบการผลิต และการตลาดที่ขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตข้าวที่ไม่เข้มแข็ง นอกจากนี้ บัณฑิต พรหมพักพิง (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คริวเรือนชาวนาอีสานภายใต้การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจสังคมชนบท ผลการศึกษาพบว่า ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว คริวเรือนชาวนาใน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านฝางน้อย บ้านกะพี้ และบ้านเหล่าเกวียนหัก จังหวัดขอนแก่น ได้มีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงยุทธวิธีในการทำมาหากิน การเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้ขนาดการถือครองที่ดินมีแนวโน้มที่จะลดลง ทำให้ต้องแสวงหาแหล่งยังชีพใหม่ๆ แม้ว่าในปัจจุบัน คริวเรือนเหล่านี้อาจไม่ได้ถูกจัดให้เป็นคริวเรือนเกษตรกรโดยนักวิชาการ เนื่องจากมีรายได้หลักมาจากกิจกรรมอื่นๆ นอกจากภาคการเกษตร แต่คริวเรือนเหล่านี้อาศัยอยู่ในชนบท ความหลากหลายในการยังชีพของคริวเรือนชาวนาเกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ของคริวเรือนโดยตรง กล่าวคือคริวเรือนได้มีการจำกัดจำนวนสมาชิก ลงทุนให้สมาชิกมีทักษะและความชำนาญด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการเกษตรและสนับสนุนให้สมาชิกทำอาชีพอื่นๆ ควบคู่ไปกับการทำการเกษตร ผลของการใช้ยุทธวิธีที่หลากหลายนี้ทำให้คริวเรือนชาวนาดำรงอยู่ต่อไป และสอดคล้องกับ บุญทวี บุญโญ (2546) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษากรณีชุมชนรอบป่าดงนาทาม จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้กรอบตัวแปร 6 ตัว ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และการให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรส่วนรวม ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าคริวเรือนที่มีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกร มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนมาก จะมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้มากกว่าหัวหน้าคริวเรือนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกร มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนน้อย ส่วนคริวเรือนที่มีรายได้สูง หัวหน้าคริวเรือนมีระดับการศึกษาสูง มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จะมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้น้อยกว่า คริวเรือนที่มีรายได้ต่ำ หัวหน้าคริวเรือนมีระดับการศึกษาต่ำ ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ปิติณช์ ไสลบาท (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการฐานทรัพยากรและโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านนาผาย ตำบลหัวเรือ อำเภอลำดวน จังหวัดมหาสารคาม โดยผลการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการฐานทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิตในระดับคริวเรือน หัวหน้าคริวเรือนร้อยละ 98.10 มีการจัดการน้ำบริโภคและอุปโภคพอเพียงและใช้น้ำอย่างมีคุณค่า ร้อยละ 87.40 มีการจัดการที่ดินแบ่งที่ดินเป็นสัดส่วนโดยแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย คอกสัตว์ ปลูกผัก และยุงฉาง ร้อยละ 60.20 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลักในการเพาะปลูก โดยปลูกข้าวเป็นพืชหลัก ทุกคริวเรือนมีการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้าน เช่น ไก่ เป็ด วัว ควาย ปลา และกบ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับคริวเรือนและใช้บริโภคเป็นอาหาร

การจัดโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมในระดับคริวเรือน หัวหน้าคริวเรือนร้อยละ 95.10 เข้าร่วมและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ในหมู่บ้านร้อยละ 61.20 มีการค้นหาแหล่งเรียนรู้ และชุมชนมีที่อ่านหนังสือ ณ ศาลากลางบ้านที่เป็นสถานที่ ค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 57.30 มีรายได้หลักของคริวเรือน จากการประกอบอาชีพการเพาะปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ และยัง

พบว่าหัวหน้าครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกและประเภของปุ๋ยที่ใช้ในการเพาะปลูกต่างกัน จึงมีรายได้หลักของครัวเรือนแตกต่างกัน ส่วนสถาบันและองค์กรชุมชน มีกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนที่สำคัญที่สุด คือ การปรับเจตคติและแนวคิดจากเดิมที่รอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นการพึ่งพาตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการข้อมูลองค์กรชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีกิจกรรมดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาต่าง ๆ ตามความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ คือ การใช้ที่ดินและขนาดการถือครองที่ดิน การแบ่งที่ดินในบริเวณบ้านเพื่อการใช้ประโยชน์ ชนิดของปุ๋ยที่ใช้ประเภทแรงงานที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว และการเลี้ยงสัตว์ เป็นปัจจัยที่สามารถสร้างความมั่นคง และเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือน

สมศรี อย่างสวย (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะเศรษฐกิจสังคม และความต้องการของเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านจัดสรรปันน้ำใจ นิคมสร้างตนเอง เขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวน 70 ครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 45.6 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครอบครัวประมาณ 5 คน ต้องการปรับปรุงที่ทำกินเพราะต้องการเพิ่มรายได้และผลผลิตการใช้ที่ดินส่วนใหญ่จะปลูกพืชไร่น้ำในที่ทำกิน และไม่ผลในที่อยู่อาศัย อาชีพรองคือรับจ้างและค้าขาย มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรมากกว่าในภาคการเกษตร ส่วนใหญ่ยังมีหนี้สินและปัญหาในการชำระค่าบ้านพักที่ได้รับจัดสรร นอกจากนี้ ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตรคือ ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำและเงินทุน ที่ดินไม่เหมาะสมในการทำเกษตร

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) ได้ทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2552 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย ภาวะหนี้สิน และทรัพย์สินของครัวเรือน ตลอดจนลักษณะที่อยู่อาศัย จากครัวเรือนตัวอย่างในทุกจังหวัดทั่วประเทศประมาณ 52,000 ครัวเรือน สรุปได้ว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 20,903 บาท ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการทำนาร้อยละ 72 ได้แก่ ค่าจ้างเงินเดือน การทำธุรกิจ และการทำการเกษตร ตามลำดับ และมีรายได้ที่ไม่ได้เกิดจากการทำนาร เช่น เงินที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน/รัฐร้อยละ 10.2 ด้านค่าใช้จ่าย ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 16,205 บาท ส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 34.2 รองลงมาเป็นค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ภายในบ้านร้อยละ 20.1 ใช้เกี่ยวกับการเดินทางและยานพาหนะร้อยละ 17.7 ใช้ส่วนบุคคล/เครื่องนุ่งห่ม/รองเท้าร้อยละ 5.4 นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีหนี้สินร้อยละ 60.9 โดยมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 134,699 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้เพื่อใช้ในครัวเรือนร้อยละ 67.7 คือ ซื้อบ้านและที่ดิน ใช้ในการอุปโภคบริโภค และใช้ในการศึกษา ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินในระบบอย่างเดียวย้อยละ 82.4 และพบว่าจำนวนเงินเฉลี่ยที่เป็นหนี้ในระบบสูงกว่านอกระบบถึง 18 เท่า (127,715 และ 6,984 บาท ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินต่อรายได้พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - 2552 มีรายได้เฉลี่ยมากกว่าค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการยังชีพ และพบว่ารายได้และค่าใช้จ่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - 2552 เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ คือ รายได้เพิ่มจาก 12,150 เป็น 20,903 บาท และค่าใช้จ่ายเพิ่มจาก 9,848 เป็น 16,205 บาท ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาผลต่างของรายได้และค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2552 พบว่ารายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการยังชีพ 4,698 บาทต่อครัวเรือนหรือประมาณ 1,424 บาทต่อคน ซึ่งส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้ในการออมชำระหนี้ เช่น ชำระค่าเช่าซื้อ

บ้าน/ที่ดิน เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่าเพิ่มขึ้นในอัตราที่แตกต่างกัน คือ รายได้มีอัตราการเพิ่มขึ้นมากกว่าค่าใช้จ่ายเล็กน้อย ทำให้สัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ลดลงจากร้อยละ 77.7 ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 77.5 ในปี พ.ศ. 2552 สำหรับหนี้ของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่เป็นหนี้มีจำนวนลดลงร้อยละ 1.9 ต่อปี แต่จำนวนเงินที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 ต่อปี นอกจากนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2553) ได้ทำการสำรวจความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน พ.ศ. 2553 โดยเลือกประชาชนตัวอย่างที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 100,920 ราย พบว่า ลักษณะทางประชากรทั่วประเทศ และของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะเหมือนกัน คือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40 -49 ปี มีอาชีพเป็นเกษตรกร และมีที่ดินเป็นของตนเอง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,500 – 5,000 บาท นอกจากนี้ผลการสำรวจความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า คนกรุงเทพฯและคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือรู้สึกว่ายากจนมากกว่าภาคอื่นๆ โดยมีสาเหตุสำคัญ 3 อันดับ คือ ไม่มีทุนประกอบอาชีพ ร้อยละ 65.9 ขาดโอกาส ร้อยละ 45.3 และเรียนมาน้อย ร้อยละ 40.2 ในเรื่องความเห็นต่อความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ประชาชนร้อยละ 33.9 เห็นว่าความเป็นอยู่ของตนเองแย่ลงกว่าปีก่อน เมื่อสอบถามความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในเรื่องสภาพเศรษฐกิจน้อยที่สุดร้อยละ 33.9 รองลงมาคือรายได้และหนี้สิน ร้อยละ 44.7 และสภาพสังคม ร้อยละ 49.2 ด้านปัญหาและความเดือนร้อนปัจจุบัน พบว่า ประชาชนมีปัญหาด้านชีวิตและความเป็นอยู่ของครอบครัวในเรื่องของสุขภาพ การรับภาระเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวหลายคน และขาดที่พึ่งไม่มีคนดูแล ตามลำดับ ด้านอาชีพและการทำงาน พบว่า มีความเดือดร้อนด้านต้นทุนการผลิตสูง ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ และการทำมาหากินฝืดเคือง/ไม่มีลูกค้า ตามลำดับ ด้านรายได้และหนี้สิน พบว่า รายได้ไม่แน่นอน/ราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่แน่นอน รายได้ไม่พอกิน และขายผลผลิตทางการเกษตรได้ราคาต่ำ/ถูกกดราคา ตามลำดับ สิ่งที่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ คือ ควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือ มาตรการลดภาระค่าครองชีพ และช่วยเหลือเพิ่มสวัสดิการในการครองชีพ ตามลำดับ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการและนโยบายของรัฐบาล พบว่านโยบายที่ประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 ทราบคือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 500 บาทต่อเดือน เบี้ยยังชีพแก่ผู้พิการ 500 บาทต่อเดือน หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า นโยบายเรียนฟรี 15 ปี และกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ตามลำดับ ซึ่งประชาชนเห็นว่านโยบายด้านต่าง ๆ มีความเหมาะสม ยกเว้นโครงการเบี้ยยังชีพแก่ผู้พิการ 500 บาทต่อเดือน และ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 500 บาทต่อเดือน ด้านสาธารณูปโภคในชุมชน/หมู่บ้าน ประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 เห็นว่ามีความเพียงพอ คือ ไฟฟ้า และทางคมนาคมที่เข้าถึงชุมชน/หมู่บ้าน ส่วนสาธารณูปโภคที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เพียงพอ คือ เส้นทางรถไฟ และระบบขนส่งมวลชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสถานะเศรษฐกิจสังคม สามารถสรุปได้ว่าการได้รู้และเข้าใจสภาพทางเศรษฐกิจสังคมมีประโยชน์ต่อครัวเรือน โดยช่วยให้เข้าใจสภาพปัจจุบันของครัวเรือนทั้งในด้านการผลิต การลงทุน การจับจ่ายใช้สอย และการขาย นอกจากนี้ยังช่วยแก้ปัญหา ด้านเศรษฐกิจให้ลุล่วงไปด้วยดี ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น ซึ่งองค์ประกอบของปัจจัย

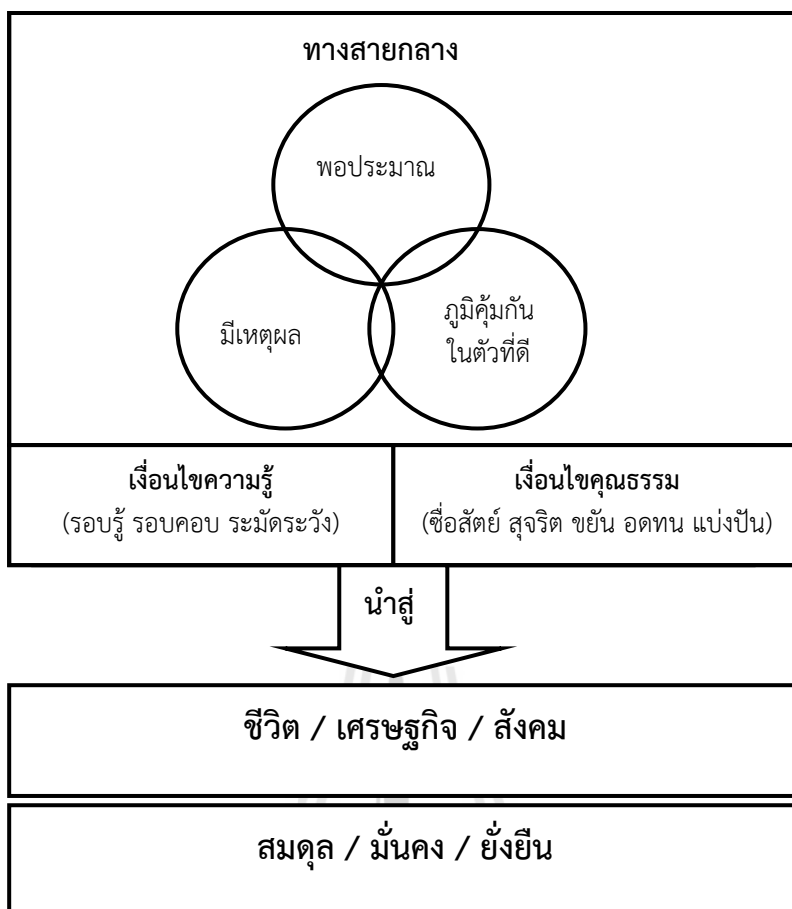
สภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย การออม และ การศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความรู้ เข้าใจปัญหา และสามารถวางแผนในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานคำจำกัดความของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง ว่า หมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูอุ่มชูตนเองโดยให้มีความเหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของตนเองได้ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องทำการผลิตอาหาร ถักทอเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายด้วยตนเอง แต่หมายถึงในหมู่บ้านจะต้องมีความพอเพียงในระดับหนึ่ง (กรมการปกครอง, 2541) มูลนิธิชัยพัฒนา (ออนไลน์, 2548) ได้อธิบายถึงแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นที่มาของนิยาม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางต่าง ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข ความรู้ และ คุณธรรม ดังภาพที่ 2.1

จากภาพที่ 2.1 เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2549)

ภาพที่ 2.1 แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 ที่มา จาก คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน (หน้า 5) กรมการ
 พัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, (2549), กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
 กรมการพัฒนาชุมชน

นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2548 อ้างถึงใน อภิชัย พันธเสน, 2549) ได้สรุปแนวคิดปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีลักษณะเป็นเศรษฐกิจสายกลาง หรือเศรษฐกิจแบบมีขั้วมีขั้วปฏิบัติที่
 เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับความเป็นครอบครัวชุมชน วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่
 บูรณาการเชื่อมโยงชีวิตจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความเป็นประชาสังคม ดังนั้นจึงอาจเรียกชื่อ
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชื่ออื่นๆ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจดุลยภาพ เศรษฐกิจบูรณา
 การ หรือเศรษฐกิจศีลธรรม ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความหมายถึงความพอเพียงอย่างน้อย 7
 ประการ คือ

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง รักเอื้ออาทรผู้อื่น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง อนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง รวมตัวกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

5. ปัญญาพอเพียง เรียนรู้ร่วมกัน เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงโลก

6. ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง เพราะเศรษฐกิจที่สัมพันธ์ และเติบโตจากฐานทางวัฒนธรรม อันหมายถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อม จึงจะเป็นเศรษฐกิจที่มั่นคง

7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ผันผวนอย่างรวดเร็วจนกระทั่งมนุษย์ไม่สามารถรับได้

สำนักราชเลขาธิการ (ออนไลน์, 2550) ได้นำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 มาสรุปได้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไขการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัย ทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

โดย สุเมธ ตันติเวชกุล (ออนไลน์, 2554) ได้สรุปหลักสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่า เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับ

ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาละบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เศรษฐกิจสำหรับคนยากจน และไม่ใช่เศรษฐกิจที่ต้องตระหนี่ถี่เหนียว พระองค์ทรงสอนให้ร่ำรวยแต่รวยแล้วต้องรักษาให้คงอยู่และยั่งยืน พระองค์ท่านรับสั่งให้หลักสามประการและเงื่อนไขประกอบสองประการเป็นแนวทางของการดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศ และจะนำไปใช้ในการบริหารงานในองค์กรใดๆ ก็ได้ดังนี้ ประการที่หนึ่ง ให้ใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง อย่าใช้กิเลสตัณหา อย่าทำตามกระแส ต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะเลือกหนทางในการดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญา ประการที่สอง ทำอะไรพอประมาณ คือ ตรวจสอบศักยภาพของตนเองก่อนว่าตนเองมีจุดแข็งตรงไหน ซึ่งการจะพัฒนาอะไรต้องดูจากขีดความสามารถของตนเองว่าควบคุมได้หรือไม่ และยึดทางสายกลาง ความพอดี และมีความสมดุล และประการที่สาม ทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันตลอดเวลา เนื่องจากไม่สามารถคาดเดาอนาคตได้ ปัจจุบันสถานการณ์ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนพัฒนาทำได้ยากมีปัจจัยความเสี่ยงตลอดเวลา ซึ่งอีกนัยหนึ่งภูมิคุ้มกันคือการบริหารความเสี่ยงนั่นเอง จากที่กล่าวมาทั้งหมด พระองค์ทรงให้มีเงื่อนไขรองรับที่สำคัญ 2 ประการ คือ คนต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม มีธรรมาภิบาลและดำเนินชีวิตด้วยความรอบรู้รอบคอบ คือต้องทันโลกอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

2.3.2 ลักษณะของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ว่าด้วยเรื่องการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง (พระราชดำรัส พระราชทานเมื่อ วันที่ 4 ธันวาคม 2540 อ้างถึงใน ปิตินัย ไสลบาท, 2550) โดยภาพรวมสรุปได้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด หมายความว่า ต้องพยายามอาศัยตนเองให้มากที่สุด และอาศัยปัจจัยหรือคนภายนอกน้อยที่สุด ในระดับครอบครัวควรพึ่งการผลิตภายในครอบครัว ระดับชุมชนควรพึ่งการผลิตในชุมชน ระดับชาติควรพึ่งการผลิตภายในชาติ เช่นในระดับครอบครัว มีการปลูกพืชไว้รับประทานเอง พยายามตัดหรือทอเสื้อผ้าเอง ปลูกต้นไม้ไว้สำหรับทำเชื้อเพลิง ทำเครื่องเรือน และสร้างอาคารบ้านเรือน พยายามซื้อให้น้อยที่สุด โดยเฉพาะการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เมื่อมีปัญหาที่พยายามแก้ไขด้วยตนเอง สำหรับตัวอย่างในระดับชุมชน นั้นควรมีโรงสีของชุมชน มีโรงเรียนของชุมชน มีสหกรณ์ของชุมชน ส่วนตัวอย่างในระดับชาติ ได้แก่ ผลิตสินค้าที่จำเป็นที่ประชาชนใช้กันตามบ้านเรือน ไม่มุ่งพึ่งสินค้านำเข้ามากนัก เมื่อมีปัญหาระดับชาติ ต้องพึ่งคนในชาติด้วยกันแก้ปัญหา

2. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ตามลักษณะข้อ 1 ของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลดีมากที่สุด เช่น ในครัวเรือน มีที่ดินเหลืออยู่ ก็ปลูกผักผลไม้เอาไว้รับประทาน ใช้เวลาอย่างมีคุณค่า เช่น ผลิตสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้ใช้ โดยการเอากระดาษเหลือใช้มาพับถุง อ่านหนังสือหาความรู้ ซ่อมแซมเครื่องใช้หรือบ้านเรือนที่ชำรุด ดีกว่านอนดูโทรทัศน์อย่างเกียจคร้าน นำเสื้อผ้าของลูกคนโตมาดัดแปลงให้เป็นเสื้อผ้าของลูกคนเล็ก นำกระดาษที่ใช้แล้วด้านหนึ่งกลับมาใช้อีกด้านหนึ่ง เศษอาหารที่เหลือก็หมักไว้เป็นปุ๋ย ขยะที่เกิดจากการกินเมื่อนำมาแยกส่วน ก็สามารถส่งให้ผู้อื่นทำประโยชน์ได้ เช่น ถุงพลาสติกนำไปหลอมทำเป็นถุงใช้ได้ อีก โลหะหลอมใช้ได้ อีก แก้วแตกนำไปหลอมใหม่ เศษกระดาษนำไปย่อยแล้วทำเป็น

กระดาษสำหรับผลิตกล่องกระดาษ ถ้วยหรือจานแตก และเศษคอนกรีตจากการก่อสร้างนำไปถมที่ก่อสร้าง ถ้าปฏิบัติเช่นนี้ จะไม่เกิดปัญหาเรื่องที่ตั้งขยะหรือขยะล้นเมือง

3. ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง แสวงหาความพอเหมาะพอดีได้ดูคุณภาพ การผลิตและบริโภคเกินกำลัง เป็นการเสียความสมดุลแห่งธรรมชาติของเศรษฐกิจ ธรรมชาติของเศรษฐกิจต้องการความสมดุล การผลิตที่เกินกำลังทรัพยากร รวมทั้งกำลังเงิน เป็นความโลภตามวิธีการของตะวันตก นักธุรกิจตะวันตกสั่งสอนกันต่อๆ มาว่า ในทำธุรกิจใดๆ จะใช้ทรัพยากรของตนอย่างเต็มที่และไม่เสียใครทำกัน จะต้องเช่าที่ดินหรืออาคารของผู้อื่น ต้องกู้เงินจากธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น ๆ พยายามทำกิจการให้ใหญ่ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองจากการมีส่วนแบ่งการตลาดสูงกว่า ความคิดนี้ได้แพร่เข้ามาสู่คนไทย ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าหรือชาวนาต้องกู้เงินมาทำอาชีพในที่สุดสินค้าของตนก็เกินอุปสงค์ของตลาด ต่อมาก็เป็นกำลังเงินทุนสำรอง แล้วอาจล้มละลายไปตามๆ กัน ชาวนาต้องสูญเสียที่ดิน นักธุรกิจต้องปิดกิจการ ธุรกิจสั่งห้ามทรัพย์ที่ขาดทุนในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา สาเหตุเกิดจากการผลิตที่เกินกำลัง ต้องกู้เงินมาก และบริโภคเกินกำลัง จนขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ รัฐบาลรับภาระหนี้ จนเกินกำลังทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก

4. การมีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน เนื่องจากเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องพยายามผลิตสินค้าและบริการใช้เองให้มากที่สุด เป็นความพยายามหลีกเลี่ยงจากการซื้อจากตลาด เพราะไม่ใช่เศรษฐกิจการตลาด (Market Economy) แต่ทุกชุมชนไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการที่ตนต้องการได้ทุกอย่าง จึงต้องอาศัยผู้ที่อยู่ใกล้เคียงในชุมชนที่เป็นหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในอดีตของสังคมไทย คือ การลงแขกเกี่ยวข้าว ซึ่งต่างก็เวียนไปช่วยกันเกี่ยวข้าวในนาของผู้อื่นโดยไม่รับค่าจ้าง การนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนภายในตำบล โดยผู้แลกต้องไม่ใช่พ่อค้า หรือถ้าซื้อขายกันก็เป็นการซื้อสินค้าที่ผลิตได้ในตำบลหมู่บ้านเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน การยืมสินค้ากันใช้แทนการซื้อก็เป็นการช่วยเหลือกันเองแบบหนึ่ง การตั้งกลุ่มออมข้าวเพื่อให้สมาชิกได้ยืมบริโภคในยามขาดแคลน สหกรณ์ที่สมาชิกผลิตสินค้า และออมทรัพย์ร่วมกัน เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีของการร่วมมือช่วยเหลือกันเอง ซึ่งแนวทางนี้ตรงข้ามกับเศรษฐกิจการตลาด ที่ผลิตสินค้าอย่างเดียว จำหน่ายเอาเงินไว้ซื้อสินค้าอื่นที่ตนต้องการ ขาดการช่วยเหลือกันและกันในการผลิตและการบริโภค

ทั้งนี้ กรมการพัฒนาชุมชน (2543) ได้จัดระดับการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว เป็นความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพในการประกอบอาชีพเดินทางสายกลาง ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ การดำเนินวิถีชีวิต ทางสายกลาง“เศรษฐกิจพอเพียง” ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ดังนี้

- 1) **ด้านจิตใจ** รู้จักทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตใจสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม
- 2) **ด้านสังคมและชุมชน** ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างเครือข่ายชุมชน
- 3) **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** การจัดการอย่างชาญฉลาด รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่บนพื้นฐานการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- 4) **ด้านเทคโนโลยี** ใช้เทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและ

สภาพแวดล้อม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง 5) *ด้านเศรษฐกิจ* เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การออม สะสมเป็นเงินทุน (การออมเป็นการสร้างวินัยในเรื่องของการใช้จ่าย ภายในครัวเรือน เป็นการพัฒนาและสร้างครัวเรือนให้มีศักยภาพในประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ทุน และเพื่อประโยชน์ของครัวเรือนในอนาคต อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมต่อไปสู่การสร้างระบบภูมิคุ้มกัน ของครัวเรือน เมื่อประสบปัญหาหรือวิกฤตจึงประกอบไปด้วย ออมเงิน ออมต้นไม้ ออมทรัพยากร เช่น น้ำ ดิน พลังงาน ฯลฯ ออมสัตว์ ออมความรู้ ออมกัลยามิตร) 6) *ด้านหลักพระพุทธศาสนา* ได้แก่ การลด ละ เลิกอบายมุข หมายถึง การสร้างจิตสำนึก และความนึกคิดตามแนวทางของศาสนา คั้น ความสุข ความอบอุ่นให้ครอบครัว และธรรมะแห่งความสำเร็จ ได้แก่ อัตตาหิ อัตตาโนนาโถ “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” สัปปริสธรรม 7 “ธรรมแห่งความไม่ฉิบหาย” อิทธิบาท 4 “ธรรมแห่งความสำเร็จ” และ อริยสัจ 4 “ความจริงอันประเสริฐ”

2) เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน เป็นเศรษฐกิจเพื่อการเกษตรที่เน้น “การพึ่งพาตนเอง” เกษตรกรจะใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดินโดยเฉพาะแหล่งน้ำและกิจกรรม การเกษตรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรเอง ด้วยการนำ เรื่องทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง : ฐานการผลิตความพอเพียง มาใช้ในไร่นาของตนเอง โดยเริ่มจากการผลิต จะต้องทำในลักษณะพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ให้มีความหลากหลายของกิจกรรม การเกษตรในไร่นา ได้แก่ การทำการเกษตรผสมผสาน หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน เช่น ปลูกข้าวซึ่งเป็นพืชอาหารหลักของคนไทยสำหรับบริโภคในครอบครัว ขุดสระน้ำเป็นแหล่งน้ำในไร่นาและเลี้ยง สัตว์น้ำ ปลูกพืชผักไว้บริโภคในครัวเรือนช่วยลดรายจ่ายประจำวัน ปลูกพืชสมุนไพรเป็นอาหารและยา พืชบ้าน ปลูกไม้ยืนต้นและนำไม้มาใช้สอย หรือใช้เป็นไม้พิน ทำโรงเรือนและเครื่องจักสาน เลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งอาหารโปรตีนและเสริมรายได้ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงามพักผ่อนจิตใจและ เสริมรายได้ และใช้ปุ๋ยหมักบำรุงดินรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังควรมี กิจกรรมเกื้อกูลกัน กิจกรรมเสริมรายได้ ใช้แรงงานในครอบครัวทำงานอย่างเต็มที่ลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนการผสมผสานกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมงในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทั้งนี้ ลักษณะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงดังที่กล่าวมาสอดคล้องกับแนวคิดของ ประสาร บุญเสริม (2549) ที่จำแนกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ (1) เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน สามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่โลภมากและไม่ เบียดเบียนผู้อื่น และ (2) เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ การแลกเปลี่ยน ร่วมมือ ช่วยเหลือกัน เพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์ และนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และสังคมให้เจริญอย่างยั่งยืน การ ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้เกิดทั้งวิถีการพัฒนา และผลของการพัฒนา ที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ความพอเพียงเป็นทั้งวิธีการที่คำนึงถึงความสมดุลอย่างมี เหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็นำไปสู่ผลของการกระทำที่ก่อให้เกิดความสมดุล ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความรู้และเทคโนโลยี พร้อมรับการ เปลี่ยนแปลงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางสิ่งแวดล้อม และทุนทางภูมิ ปัญญา การนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริงได้นั้น อำนวย คำต่อ (2550) ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้น้อมนำเอาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มา

สร้างผลในทางปฏิบัติให้เกิดรูปธรรมขึ้น โดยได้กำหนดการใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอนของบันได 3 ขั้น ดังนี้

1. การพึ่งตนเอง หมายความว่าให้ประชาชนในชนบทแต่ละคน แต่ละครอบครัวพึ่งตนเองได้ก่อน โดยการที่จะให้พึ่งตนเองได้นั้น ประชาชนต้องรู้จักตนเองก่อนโดยการวิเคราะห์ตนเองตามหลักอริยสัจ 4 คือ รู้ว่าทุกข์คืออะไร อะไรคือสาเหตุของทุกข์ รู้ทางที่จะดับทุกข์ และหาแนวทางที่จะก้าวสู่การดับทุกข์ หรือการใช้การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ผสมผสานกับประสบการณ์และภูมิปัญญาและแรงกระตุ้นจากภายนอก จากนั้นนำมาทดลองปฏิบัติ หากปฏิบัติได้ก็จะเกิดการรู้จักจริง ทำเป็น และเกิดองค์ความรู้ขึ้น

2. การพึ่งพากันเอง หมายความว่าให้ประชาชนแต่ละคนที่พึ่งพากันเองได้ มารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มอาชีพภายใต้ปรัชญา คือ “เราจะทำในสิ่งที่ชาวบ้านเขาอยากทำ ไม่ทำในสิ่งที่เราอยากเห็นเขาทำให้เกิดพลังจากชุมชนเกิดความเข้มแข็ง” และให้ประชาชนแต่ละคนเกิดความคิดกันเอง แล้วร่วมแรงร่วมใจ ภายใต้คำขวัญ “สามัคคี สามส่าง สามทาง สามแสง เฮ็ดชุมชนเข้มแข็งหมั่นยืน (ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมทาง ร่วมแรง สร้างชุมชนเข้มแข็ง ยั่งยืน)”

3. การเติบโตอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน โดยให้กลุ่มที่ประชาชนจัดตั้งขึ้น มีการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็ง ด้วยประการแรก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใน ประกอบด้วยทดลองปฏิบัติ การประชุม และการสรุปบทเรียน ประการที่สอง การถ่ายทอดความรู้สู่ภายนอก ประกอบด้วยการสรุปบทเรียนร่วมกับภายนอก การถ่ายทอดองค์ความรู้หรือภูมิปัญญา และประการสุดท้าย การเรียนรู้จากภายนอก ประกอบด้วยการศึกษาดูงาน การฝึกอบรม สัมมนา นอกจากนี้ ยังมีการสร้างเครือข่ายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่นในหมู่เครือญาติเพื่อแสวงหา ทุนความรู้ ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการขยายความคิดโดยการสร้างเครือข่าย มีทั้งภายในชุมชน เช่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครอง วัดและโรงเรียน ภายนอกชุมชน เช่น หน่วยงานราชการ ฝ่ายการเมือง และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย โดยทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินที่ได้มาอย่างพอเพียงและประหยัด ตามกำลังทรัพย์ของบุคคลนั้น โดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน ถ้ามีเงินเหลือ จึงแบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อปัจจัยอื่นเพิ่มเติมอีกบางส่วนตามความจำเป็น

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวข้างต้น จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนชนบท สรุปได้โดย เดชา กลิ่นจันทร์ (2549) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา และพบว่า เกษตรกร

ส่วนมากมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้ตั้งแต่ 20,000 บาทต่อคน ต่อปีขึ้นไป มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองน้อยกว่า 16 ไร่ และได้รับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านทางโทรทัศน์ เกษตรกรมีการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก แต่ระดับการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีระดับการรับรู้ และนำไปปฏิบัติมากที่สุด คือด้านจิตใจ ส่วนด้านที่มีระดับการรับรู้ และนำไปปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านเทคโนโลยี ทางด้านการเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และขนาดของครัวเรือน กับระดับการรับรู้ และการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน และพบว่าระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เกษตรกรได้พัฒนาองค์ความรู้ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาสร้างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับครัวเรือน และระดับกลุ่มในชุมชนของตนเอง โดยกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของการลดรายจ่าย ด้วยรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ และในรูปแบบของการเพิ่มรายได้ โดยการรวมกลุ่มทอเสื่อ กทอผ้า ผลิตน้ำตาลจากต้นตาลโตนด การทำดอกไม้จันทน์และช่อประทาน การดำเนินกิจกรรมโฮมสเตย์ การเจียรในพลอย รวมทั้งกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของการออมทรัพย์ และกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่า ในจังหวัดอำนาจเจริญ (เกริกไกร แก้วล้วน และกิติรัตน์ สีสหพันธ์, 2550)

รวมทั้ง เฉลิมศรี จอกทอง และคณะ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โครงการการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัวและชุมชน: กรณีศึกษาบ้านเช่าเลือด ตำบลงรถ อำเภอห้วยแถลง และบ้านลำโพง ตำบลพุดซา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ชุมชนมีการยอมรับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประมาณร้อยละ 90 ส่วนชุมชนบ้านลำโพงมีการยอมรับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประมาณร้อยละ 15 มีกระบวนการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือมีความพอประมาณรู้จักแยกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ มีข้อมูลความรู้ประกอบ ทำทุกอย่างแบบค่อยเป็นค่อยไป ใช้ความรู้จากภูมิปัญญาผสมผสานกับความรู้สากลในการทำเกษตรแบบพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งชุมชนมีระบบสังคมที่มีความเกื้อกูลกัน ประกอบกับมีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต แต่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นบางครอบครัวที่มีการถ่ายทอดการทำหัตถกรรมพื้นบ้านกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนบ้านลำโพงมีการทำเครื่องจักรสาน การทำเครื่องปั้นดินเผา โดยจะมีการรวมกลุ่มกันในครอบครัวที่มีการทำหัตถกรรมเหมือนกัน และคนส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนการดำเนินชีวิตไปพึ่งพาภาคอุตสาหกรรม เพราะไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง อีกส่วนหนึ่งชายทิ้งเพราะดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเกิดปัญหาดินเค็มระบบสังคมมีความแตกแยกจนเกิดความอ่อนแอในชุมชน และขาดผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สำหรับเหตุผลที่นำแนวความคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ปฏิบัติจริงนั้น วันชัย พลະไกร (2550) พบว่า เกิดจากต้องการต่อต้านแนวคิดเศรษฐกิจกระแสหลักกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักการใช้ชีวิตแบบไม่ฟุ้งเฟ้อ ส่วนขั้นตอนเริ่มต้นจากผู้สร้างเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ประชาชน มีครอบครัวต้นแบบจัดประชุมเวทีประชาคมเพื่อนำแนวปฏิบัติตามแบบอย่างดังกล่าวมาปฏิบัติในครอบครัว ด้านความเป็นมาและขั้นตอนในการจัดตั้งสถาบันการเงิน กลุ่มผู้นำมีเหตุผลหรือแรงบันดาลใจ คือ การต้องการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวให้พ้นเกณฑ์หรือเส้นความยากจนให้หมู่บ้านมีเงินสนับสนุนครัวเรือน นำไป

สร้างเสริมรายได้จากการประกอบอาชีพเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้ครัวเรือนยากจนเป็นสมาชิกเพื่อการผลิต ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อการผลิต การแปรรูปหรือรวมกันจำหน่าย มีการจัดตั้งศูนย์สาธิต การตลาด หรือร้านค้าชุมชน

สุวิธ ดวงแสนพุด (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามแนวทางกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดอุดรธานี และพบว่า สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 94.5 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาร้อยละ 65.2 มีอายุประมาณ 40 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 56.2 มีที่ดินเป็นของตนเองร้อยละ 78.7 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,855.67 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 5,971.65 บาท มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 5 คน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนโดยเฉลี่ย 31 ปี ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 62.2 มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากร้อยละ 99.7 โดยภาพรวมมีทัศนคติเห็นด้วยกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก มีแรงจูงใจในการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติตามแนวทางกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการลดรายจ่าย โดยการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ด้านการเพิ่มรายได้ โดยการใช้ที่ดินทำการเกษตรอย่างเต็มที่เพื่อเพิ่มผลผลิต ทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการทำอาชีพเสริม ให้สมาชิกในครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมด้านอาชีพ รู้จักแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า และเข้าร่วมกิจกรรมการสร้างมูลค่าของชุมชน ด้านการออม โดยการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน และมีกิจกรรมการออมในครัวเรือน ด้านการดำรงชีวิต โดยปฏิบัติตามหลักศาสนาในการดำรงชีวิต มีการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น ปลูกฝังเรื่องพิชภัยยาเสพติด เป็นต้น ไม่ก่อกวนโดยไม่จำเป็น ใฝ่หาความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อครัวเรือน มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และจัดทำแผนการดำเนินชีวิตหรือแผนครอบครัว ด้านการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด ใช้สารอินทรีย์และสารชีวภาพในการเกษตร เข้าร่วมกิจกรรมการดูแลป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน รวมถึงกิจกรรมดูแลรักษาแม่น้ำ และลำคลอง กำจัดขยะของเสียของครัวเรือนอย่างถูกวิธี และมีการบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการเอื้ออาทรแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ครอบครัวได้รับการช่วยเหลือดูแลจากกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน และสมาชิกในครัวเรือนได้รับแนวคิดจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น บุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ เป็นต้น

ดารารวรรณ พรหมกัลป์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา: หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง อำเภอปัว จังหวัดน่าน และพบว่า ผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการลดรายจ่าย มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยมีการรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ครัวเรือนมีการช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติของหมู่บ้าน และมีการรักษาสิ่งของต่างๆ ให้คงอยู่ในสภาพใช้การได้นานๆ ด้านการเพิ่มรายได้ มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นครัวเรือนที่มีการรับจ้างทำงาน/หรือมีอาชีพเสริม มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการออมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการวางแผนการใช้จ่ายเพื่อให้มีเงิน

เหลือเก็บอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำรงชีวิต มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และการวางแผนชีวิตหรือแผนครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยมีการร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากที่สุด รองลงมาคือการดูแลแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำอื่นๆ และด้านความเอื้ออาทร มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมของเพื่อนบ้าน เช่น งานมงคลต่างๆ เป็นต้น รองลงมาคือรู้จักสามัคคีไม่มีความแตกแยกกัน นอกจากนี้ ศิริวรรณวรรณศรี (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านตาดเสริมตำบลบ้านม่วง อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ซึ่งพบว่า เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง มีความมั่นคงด้านอาหาร ด้านสังคมพบว่า เกิดการรวมกลุ่มพึ่งพาอาศัยกัน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า เกษตรกรนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากเศษเหลือใช้ทางการเกษตร โดยนำไปใช้ในการปลูกพืชทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ด้านการบริหารโครงการพบว่า เป็นการบริหารโดยกำหนดแผนงานจากต้นทางสู่ปลายทาง หรือจากบนลงล่าง และมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร และสภาพพื้นที่ คือ กิจกรรมการเลี้ยงโค กิจกรรมการเลี้ยงสุกร กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมการปลูกไม้ผลตามแนวรั้วและขอบบ่อ กิจกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กิจกรรมการปลูกกล้วยน้ำว้า และกิจกรรมการเลี้ยงปลาในสระเก็บน้ำในไร่นา แต่ในส่วนรายละเอียดของบางกิจกรรมไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ดังนั้นสรุปว่ากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะได้ผลดีมากขึ้น ถ้ามีการศึกษาลงในรายละเอียดของกิจกรรม ความต้องการของเกษตรกร และสภาพพื้นที่

สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และค้นพบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การเรียนรู้ การประหยัด และด้านการเอื้ออาทรต่อกัน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากทุกด้าน ด้านการบันทึกบัญชีครัวเรือนพบว่า มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นบางครั้ง โดยมีการบันทึกการรายรับ - รายจ่าย แจกจ่ายการรายรับรายจ่ายให้สมาชิกในครอบครัวทราบ อบรมสมาชิกในครอบครัวในการบันทึกบัญชี สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการบันทึกบัญชี และเจ้าหน้าที่มาติดตามผลและสนับสนุน เป็นบางครั้งทุกรายข้อ และพบว่าความรู้และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน สำหรับ นภดล หงส์ศรีพันธ์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของเกษตรกรสู่การเกษตรกรรมทางเลือกตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยผลการศึกษาพบว่า แม้เกษตรกรในชุมชนบ้านป่าไผ่ส่วนใหญ่ยังทำการเกษตรเคมีเป็นหลัก แต่ได้มีการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมทำการเกษตรแบบใหม่ โดยใช้ทั้งปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำหมัก เข้ามาช่วยลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งการเรียนรู้เกิดจากการติดตามข่าวสารความรู้จากแหล่งต่าง ๆ การเรียนรู้จากการฝึกอบรม มีการแลกเปลี่ยนความรู้จากคนทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตนเอง และสามารถพึ่งพา

ตนเองได้ ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ความเข้มแข็งชุมชน การพึ่งตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการปรับตัวมาทำเกษตรกรรมทางเลือกตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในชุมชนหมู่บ้านป่าไผ่ อำเภอตอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยของขวัญกมล ดอนขวา (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้สูงอายุบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการของผู้สูงอายุบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 ตัวอย่าง ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาด และด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการซื้อสินค้าและบริการของผู้สูงอายุ พบว่ามีความแตกต่างกันตามเพศ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และพื้นที่จังหวัดที่อาศัยอยู่ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุนำหลักความมีเหตุผลซึ่งมีขนาดของผลกระทบที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ 28.29 ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการมากกว่าเกณฑ์ความพอประมาณซึ่งมีขนาดของผลกระทบที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ 28.26 และเกณฑ์ภูมิคุ้มกันเท่ากับ 28.07 โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้ซึ่งมีขนาดของผลกระทบที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ 29.23 มากกว่าเงื่อนไขคุณธรรม 29.18

เสวียน ประทุมทอง (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านศรีเจริญ ตำบลเลยวังไสย์ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย และพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นด้านการลด ละ เลิกอบายมุขเป็นลำดับแรก มีค่าเฉลี่ย 3.37 รองลงมาคือ ด้านบ้านเรือนน่าอยู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 และมีความคิดเห็นด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นลำดับสุดท้าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าชุมชนมีระดับความคิดเห็นในด้านการยกย่องเชิดชูคนดีมีคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 รองลงมาคือด้านการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 รวมทั้ง เพ็ญมณี พลธานี (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ และการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหาเป็นลำดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีความแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ด้านการศึกษาของ ขนิษฐา กาญจนรังษีนนท์ และคณะ (2554) เรื่อง โครงการวิจัยประโยชน์สุขจากเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า 1)

การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ผู้ให้ข้อมูลทุกระดับได้รับความสุขให้กับตนเอง และครอบครัว มีความสุขมากพอที่จะไม่ต้องการอะไรเพื่อตัวเองและครอบครัวอีก มีความภูมิใจ และเต็มใจ “ให้” หรือ “แบ่งปัน” ผู้อื่น 2) ส่วนใหญ่ผู้ที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้ความรู้ ความคิด และแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และคุณค่าหรือคุณประโยชน์แก่คนในชุมชน ซึ่งคุณค่าที่ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มภูมิใจที่ได้ให้คือ ผลผลิต และบริการที่ผลิตหรือทำขึ้นจากการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 3) สิ่งที่ชุมชนทำแล้วเป็นการทำประโยชน์สำหรับคนในชุมชน คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน รวมทั้งกิจกรรมที่จะทำให้คนในชุมชนสามารถดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้สะดวกขึ้น 4) สิ่งที่กลุ่มองค์กรให้ คือ ความรู้ และผลผลิตที่ทำให้คนในสังคมมีสุขภาพที่ดี ส่วนประโยชน์ที่ทำให้กับสังคม คือ การเพิ่มคุณค่าในการผลิตด้วยการไม่ใช้สารเคมี ส่วนประโยชน์ที่ทำให้กับชุมชน คือ การทำให้สมาชิกของกลุ่มองค์กรมีอาชีพ รายได้ และความสุขจากการทำอาชีพดังกล่าว รวมทั้งการฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต 5) สิ่งที่ยังคงต้องการของรัฐให้ คือ บุคลากรหรือข้าราชการที่ดี หน่วยงานราชการที่ดี บริการที่ปรารถนาดีต่อประชาชนผู้รับบริการ และความรู้ด้านการปฏิบัติงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นประโยชน์ที่ทำได้สังคมด้วย

ส่วนการศึกษาของ วิลาสินี ศรีสุวรรณ และคณะ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริการวิชาการแก่สังคมด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม เพื่อสร้างชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านร่องปลายนา จังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่า บ้านร่องปลายนา เป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับที่ 2 พออยู่พอกิน จากทั้งหมด 4 ระดับ ซึ่งการจะพัฒนาบ้านร่องปลายนาสู่หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับที่ 3 อยู่ดีมีสุขนั้น จะต้องพัฒนาในด้านการมีกองทุนรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก พัฒนาด้านคุณธรรม/จริยธรรม ด้านลดรายจ่ายและสร้างรายได้ ด้านกิจกรรมการออมที่หลากหลาย ด้านการใช้ประโยชน์จากข้อมูลชุมชนและแผนชุมชน ด้านการปฏิบัติตามหลักการพึ่งตนเอง และด้านการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งการบริการวิชาการด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมได้ให้บริการวิชาการในส่วน การสร้างรายได้ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลชุมชนและแผนชุมชน และการพึ่งตนเอง โดยพบว่ากลุ่มงานสมุนไพรรวมมีการปรับป้ายสินค้าให้มีสีสันและรูปแบบให้สอดคล้องกันทุกผลิตภัณฑ์ ส่วนกลุ่มงานผ้ามีด้อยมควรมีการปรับกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้เข้ามาดูงานมีส่วนร่วมในการผลิตเพื่อที่จะได้รับผลิตภัณฑ์ที่ร่วมทำการผลิตนั้นกลับไป สำหรับกลุ่มงานโฮมสเตย์ ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่งาน บ้านที่ให้บริการแบบโฮมสเตย์ให้เป็นที่รู้จัก และควรจัดตั้งกลุ่มกรรมการ เพื่อคัดกรองผู้ที่จะมาเข้าพักเพื่อความปลอดภัยของชุมชน ด้านปัญหาและอุปสรรคที่พบคือชุมชนขาดความรู้ที่จะพัฒนาเพื่อยกระดับการเป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ข้อเสนอคือชุมชน ควรได้รับการพัฒนา สนับสนุนความรู้ทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงในรายละเอียดมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการออม การลดต้นทุน การเพิ่มรายได้ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การพึ่งตนเอง การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแผนของชุมชน และการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนมีความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการนำไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น หมายถึง อยู่อย่าง พอมีพอกิน ไม่มีหนี้สิน และสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนได้อย่างมีความสุข โดยหลักในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยใช้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมในการตัดสินใจกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในความพอเพียง

2.5 สถานะเศรษฐกิจสังคมกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานะเศรษฐกิจสังคม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถกล่าวได้ว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งใกล้ตัวสำหรับประชาชนทุกคน ซึ่งสามารถนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ โดยอาจส่งผลต่อสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนให้ดีขึ้น ทั้งในด้านรายได้ ค่าใช้จ่าย และการออม เป็นต้น ทั้งนี้จึงได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ เพื่อให้เกิดผลต่อสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน โดยจากการศึกษาของ พระมหาสิทธิพงษ์ สิทธิเมธี (2543) ได้ประเมินผลทางเศรษฐกิจและสังคมในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ตำบลเขาหินพัฒนา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสระบุรี สรุปผลการศึกษาได้ว่า ลักษณะทั่วไปในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของตนเองในการปลูกพืชและผักต่างๆ ทั้งในอาชีพหลัก คือ ทำนาทำไร่ และในอาชีพเสริมคือการปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ หรือทำการเกษตรแบบผสมผสานเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรจะผลิตไว้บริโภคในครัวเรือนของตนเองเมื่อเหลือจึงขาย โดยเฉพาะการปลูกพืชผักไว้บริโภคในครัวเรือนนี้มีความหลากหลายมาก ยกเว้นการทำไร่ข้าวโพดที่เป็นอาหารสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกไว้ขายไม่นิยมนำมาบริโภคเอง ทางด้านลักษณะคุณค่าด้านจิตใจมีผลอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในหลักการปฏิบัติตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 67.86 และพอรู้แต่ยังไม่เข้าใจนักคิดเป็นร้อยละ 32.14 นอกจากนี้เกษตรกรยังตระหนักดีว่าคุณค่าของการช่วยเหลือตนเองในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้มีคุณค่ามากกว่าเศรษฐกิจแบบตลาดตามที่เคยปฏิบัติมา คิดเป็นร้อยละ 64.30 ด้านความพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีความพอใจมากกับชีวิตความเป็นอยู่แบบนี้ คิดเป็นร้อยละ 57.10 และมีความภาคภูมิใจในตนเองมาก คิดเป็นร้อยละ 96.40 นอกจากนี้ความเครียดที่เป็นตัวแปรสำคัญในการดำเนินชีวิตนั้นปรากฏว่า หลังเข้าโครงการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว เกษตรกรมีความเครียดลดลงกว่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 50 และตัดสินใจเลือกวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองได้ ซึ่งผลการตัดสินใจในลักษณะการดำเนินชีวิตนั้นพบว่าเกษตรกรมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงไปได้ตลอดระยะยาว ร้อยละ 92.85 สำหรับลักษณะทางเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐาน พบว่า หลังเข้าโครงการการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายในด้านอาหารลดลง คิดเป็นร้อยละ 46.40 การใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลลดลง คิดเป็นร้อยละ 42.80 ส่วนการใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย

ยังคงเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 53.60 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลังเข้าโครงการฯ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายด้านปัจจัยการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับที่เท่าเดิม ถึงดีขึ้นกว่าเดิม การได้มาซึ่งรายได้ที่เป็นเงินสดเพื่อใช้จ่ายใช้สอยในการดำรงชีพของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้มาจากการขายพืชผลทางการเกษตร โดยมีรายได้จากการขายข้าวโพด และขายข้าวเป็นหลักส่วนรายได้จากเกษตรผสมผสาน และจากการเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ และปลา เป็นต้น เป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางรายมีรายได้จากการรับจ้างเป็นรายวัน และรายเดือนบ้าง แต่เป็นส่วนน้อยเพราะเกษตรกรในครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่อยู่แล้ว ส่วนเงินสดอีกจำนวนหนึ่งที่เกษตรกรสามารถนำมาใช้จ่ายใช้สอยในคราวจำเป็นได้อย่างสะดวกคือเงินออมที่เกษตรกรฝากไว้กับธนาคารต่างๆ โดยเกษตรกรจะนำออกมาใช้เมื่อเงินที่ได้รับจากการขายพืชผลทางการเกษตรต่างๆ หมดไปหรือไม่พอต่อการใช้จ่าย ประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการประเมินผล คือ ลักษณะทางสังคมในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่าหลังเข้าโครงการการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรส่วนใหญ่มีกิจกรรมทางสังคมเท่าเดิม พอ ๆ กันกับก่อนเข้าโครงการฯ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 48.81 แม้กิจกรรมทางสังคมส่วนใหญ่ยังอยู่เท่าเดิม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ผลจากการเข้ากิจกรรมด้านสังคมในครัวเรือนดีขึ้นกว่าเดิมถึงร้อยละ 46.41 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหลังเข้าโครงการฯ เกษตรกรมีลักษณะกิจกรรมด้านสังคมในครัวเรือนอยู่ในระดับที่เท่าเดิม แต่มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ด้านการศึกษาของ ศศิพร ปาณิกบุตร (2544) เกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่าลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ทั้งในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการประกอบอาชีพ สมาชิกในครัวเรือน ส่วนที่แตกต่างกันคือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง และผู้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีรายได้รวม และจำนวนที่ดินถือครองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ได้รับข่าวสารและมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับการดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า ระดับการศึกษา ขนาดครัวเรือน การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม รายได้ รายจ่าย การถือครองที่ดิน การได้รับข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ มีความสัมพันธ์กันยกเว้นมูลค่าหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ เกรียงไกร ธุระพันธ์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ตัวบ่งชี้ครอบครัวเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชนบท อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และพบว่าชาวบ้านให้ความสำคัญมากที่สุดกับมิติความพอเพียงทางด้านสังคม รองลงมาคือมิติความพอเพียงด้านจิตใจ และมิติความพอเพียงด้านเศรษฐกิจและงบประมาณ และยังพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่มีระดับความพอเพียงอยู่ใน

ระดับปานกลางร้อยละ 53.21 อาชีพเกษตรกรรมมีระดับความพอเพียงน้อยกว่าอาชีพอื่นๆ ครอบครัวยุคใหม่ที่มีจำนวนที่ดินที่ถือครองน้อยกว่า 3 ไร่ มีระดับความพอเพียงของครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวที่มีการถือครองที่ดินมากกว่า และครอบครัวที่มีรายได้มีรายได้น้อยคือ ต่ำกว่า 10,000 บาท มีระดับความพอเพียงของครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า ด้านฐานะของครอบครัวพบว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะมีระดับความพอเพียงมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ

จากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการที่ครัวเรือนยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในชุมชนดีขึ้น ทั้งในเรื่องของการมีรายได้เพิ่มขึ้น รายจ่ายลดน้อยลง ไม่มีหนี้สิน เป็นผลทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนได้อย่างมีความสุข

2.6 แนวคิดแบบจำลองในรูปสมการโครงสร้าง

2.6.1 ความหมายของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

แบบจำลองในรูปสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling: SEM) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ทดสอบและประมาณค่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยใช้การรวมข้อมูลทางสถิติกับข้อตกลงเบื้องต้นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เป็นการวิเคราะห์เพื่อยืนยันแบบจำลองมากกว่าใช้วิเคราะห์เพื่อสำรวจหรือระบุแบบจำลอง เหมาะสำหรับทดสอบทฤษฎีมากกว่าสร้างทฤษฎี จุดแข็งของแบบจำลองในรูปสมการโครงสร้าง คือสามารถสร้างตัวแปรแฝง (Latent variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง โดยการประมาณค่าจากแบบจำลองด้วยตัวแปรสังเกตได้ (Observed variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่วัดค่าได้ และยังทราบค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ที่วัดตัวแปรแฝงในแบบจำลองด้วย นอกจากนี้ยังสามารถประมาณค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงด้วย

แบบจำลองในรูปสมการโครงสร้างประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ แบบจำลองการวัด (Measurement model) เป็นแบบจำลองที่ระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกตได้ มี 2 ชนิด คือ แบบจำลองวัดสำหรับตัวแปรแฝงภายนอก และแบบจำลองวัดสำหรับตัวแปรแฝงภายใน หรือเป็นส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และแบบจำลองโครงสร้าง (Structural model) เป็นแบบจำลองที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝง (สุภมาศ อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ภิญโญภาณวัฒน์, 2552)

2.6.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองในรูปสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้างมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ (สุภมาศ อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ภิญโญภาณวัฒน์, 2552)

ขั้นที่ 1 การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความสำคัญของการศึกษา นอกจากจะทำให้ให้นักวิจัยสามารถพัฒนารอบแนวคิดของการวิจัยได้เหมาะสมแล้ว ยังช่วยให้นักวิจัยทราบว่าควรเลือกตัวแปรใดบ้างเข้ามาอยู่ในแบบจำลอง และทำให้ทราบว่าตัวแปรที่เลือกมานั้นควรสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรเหล่านั้นอย่างไร

ขั้นที่ 2 การพัฒนาแบบจำลองการวิจัย หลังจากที่ได้ศึกษาทฤษฎีอย่างดีพอ จะสามารถนำตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย และกำหนดให้เป็นแบบจำลองการวิจัยของนักวิจัย

ขั้นที่ 3 การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง (Model identification) เป็นการศึกษาลักษณะการกำหนดค่าพารามิเตอร์ที่ยังไม่ทราบค่าในแบบจำลองการวิจัยว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์หรือไม่ โดยการเปรียบเทียบค่า $n(n+1)/2$ กับจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า (n เป็นจำนวนตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองทั้งตัวแปรสังเกตได้ X และ Y) โดยมีเงื่อนไขการพิจารณา ดังนี้

ถ้า $n(n+1)/2$ น้อยกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า เป็นภาวะ Under Identification โปรแกรมจะรายงานว่าค่า df เป็นลบ ไม่มีการประมาณค่าพารามิเตอร์

ถ้า $n(n+1)/2$ เท่ากับจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า เป็นภาวะ Just identification โปรแกรมจะรายงานว่าค่า df เป็น 0 (Fit perfect) ไม่มีการรายงานค่า SE และ t -value

ถ้า $n(n+1)/2$ มากกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า เป็นภาวะ Over Identification โปรแกรมจะรายงานว่าค่า df เป็นบวก โปรแกรมจะทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ในแบบจำลอง และรายงานค่า SE และ t -value

ขั้นที่ 4 การประมาณค่าพารามิเตอร์ เมื่อตรวจสอบความเป็นได้ค่าเดียวแล้วปรากฏว่าอยู่ในภาวะ Over identification โปรแกรมจะทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ทุกค่าในแบบจำลอง แล้วนำค่าพารามิเตอร์เหล่านั้นคำนวณกลับเป็นค่าความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลอง แล้วแสดงในรูปของเมทริกซ์ เรียกเมทริกซ์นี้ว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมจากการประมาณค่าตามแบบจำลอง (Computed covariance matrix)

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model fit) โดยโปรแกรมจะนำ เมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมจากการประมาณค่าตามแบบจำลอง (Computed covariance matrix) ไปลบจากเมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของข้อมูลดิบ (Sample covariance matrix) เรียกเมทริกซ์ผลต่างนี้ว่า เมทริกซ์ส่วนเหลือ (Residual covariance matrix) โปรแกรมจะใช้สถิติทดสอบ χ^2 test ค่า χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญ จะแสดงว่าแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์สอดคล้องกัน

ขั้นที่ 6 การปรับแบบจำลอง ถ้าแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ยังไม่สอดคล้องกัน χ^2 มีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจะต้องปรับแบบจำลอง แล้วดำเนินการวิเคราะห์ใหม่ จนกว่าแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะสอดคล้องกัน จากนั้นจึงจะสามารถนำค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ในแบบจำลองไปเขียนรายงานได้

2.6.3 ดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง/กลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การตรวจสอบความตรงของแบบจำลองในการวิเคราะห์แบบจำลองในรูปสมการโครงสร้าง โปรแกรมลิสรละเอียดจะประเมินความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วรายงานค่าดัชนี

ต่างๆ ซึ่งจะแสดงว่าโดยภาพรวมแบบจำลองในรูปสมการโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด โดยค่าดัชนีดังกล่าวประกอบด้วย (สุภมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ภิญญ์ ภาณุวัฒน์, 2552)

1. ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) เป็นดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยภาพรวม ถ้าค่าไค-สแควร์มีนัยสำคัญแสดงว่าแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่สอดคล้อง หรือไม่กลมกลืนกัน ซึ่งการใช้ไค-สแควร์มีข้อจำกัด คือถ้าข้อมูลมีความเบ้สูงจะทำให้ค่าไค-สแควร์สูงกว่าปกติ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างยิ่งใหญ่อค่าไค-สแควร์ยิ่งสูงจนอาจทำให้สรุปผลได้ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงแก้ไขโดยพิจารณาค่า χ^2/df ซึ่งควรมีค่าน้อยกว่า 2.00

2. ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square error of Approximation: RMSEA) ใช้ทดสอบสมมุติฐาน แต่นำค่าองศาอิสระมาปรับแก้ โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$RMSEA = (F0/df)^{1/2}$$

เมื่อ F0 คือ Population discrepancy function value หรือค่าฟังก์ชันความกลมกลืนเมื่อแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลประจักษ์ ถ้า F0 เท่ากับศูนย์ RMSEA จะเท่ากับศูนย์ แสดงว่าแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก

Diamantopoulos and Sigauw (2000) เสนอว่าค่า RMSEA ที่ดีมากๆ ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 ค่าระหว่าง 0.05 – 0.08 หมายถึง แบบจำลองค่อนข้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าระหว่าง 0.08 – 0.10 แสดงว่าแบบจำลองยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์ (Absolute fit index) ได้แก่

GFI (Goodness of Fit) แสดงถึงปริมาณความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมที่อธิบายได้ด้วยแบบจำลอง

AGFI (Adjusted Goodness of Fit) แสดงถึงปริมาณความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมที่อธิบายได้ด้วยแบบจำลอง โดยปรับแก้ด้วยองศาความเป็นอิสระ

โดยทั่วไปค่า GFI และ AGFI มีค่าระหว่าง 0 – 1 โดยค่า GFI และ AGFI ที่ยอมรับได้ควรมีค่ามากกว่า 0.90

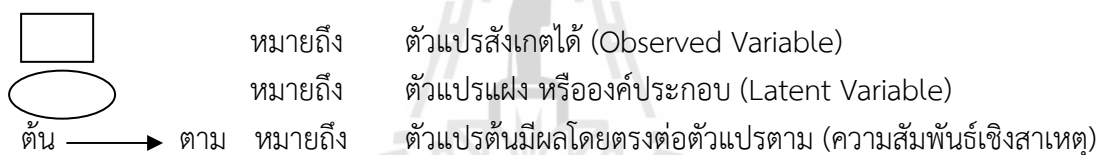
4. ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปความคลาดเคลื่อน RMR (Root Mean Square Residual) เป็นค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนระหว่างค่าความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วม โดยค่า RMR ที่มีค่าน้อยแสดงถึงแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ค่า RMR ขึ้นอยู่กับหน่วยของการวัดของตัวแปร ซึ่งอาจทำให้ค่าเฉลี่ยของ residual บิดเบือนไป ดังนั้นจึงอาจพิจารณาร่วมกับค่า Standardized RMR ซึ่งควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงจะสรุปได้ว่าแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดตัวแปรที่สำคัญดังต่อไปนี้

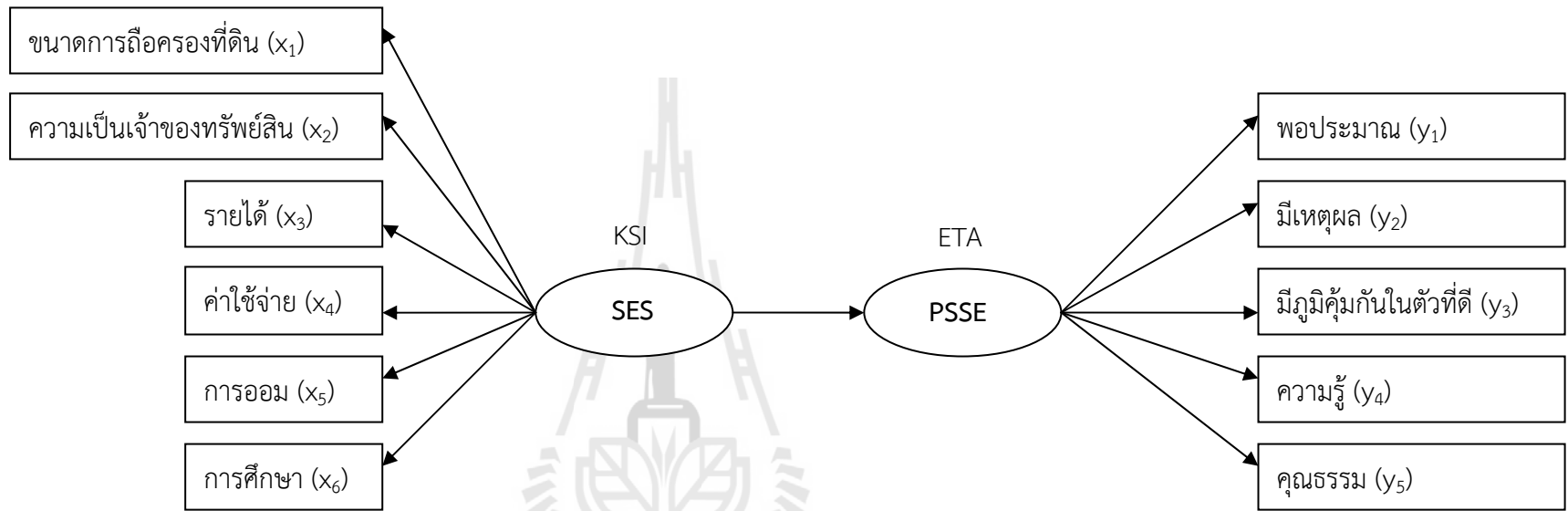
1. ปัจจัยแฝงภายนอกคือ สภาวะเศรษฐกิจสังคม ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ ขนาดการถือครองที่ดิน การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย การออม และการศึกษา (บัวผัน พรหมพักพิง, 2546 และ พิเชษฐ เหลืองทองคำ, 2550)
2. ปัจจัยแฝงภายในคือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยตัวแปร ได้แก่ 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ และคุณธรรม (กรมการพัฒนารัฐบาลชนบท กระทรวงมหาดไทย, 2549)
3. ตัวแปรแฝงภายนอกคือ สภาวะเศรษฐกิจสังคม มีผลกระทบต่อตัวแปรแฝงภายในคือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พระมหาสิทธิพงศ์ สิทธิเมธี, 2543 และ ศศิพร ปาณิกบุตร, 2544) ความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงดังภาพที่ 2.2

สัญลักษณ์ของแบบจำลอง

โดยที่

SES	คือ	สภาวะเศรษฐกิจสังคม
PSSE	คือ	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Self-Sufficiency Economy)
x_1	คือ	ขนาดการถือครองที่ดิน
x_2	คือ	การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน
x_3	คือ	รายได้
x_4	คือ	ค่าใช้จ่าย
x_5	คือ	การออม
x_6	คือ	การศึกษา
y_1	คือ	พอประมาณ
y_2	คือ	มีเหตุผล
y_3	คือ	มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
y_4	คือ	ความรู้
y_5	คือ	คุณธรรม

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- ที่มา 1. จากคู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน (หน้า 5) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, (2549), กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
2. เอมอร จังศิริพรภรณ์, (2541), การพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวิธีในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.1 วิธีการศึกษาวิจัย

แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นรูปแบบการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์จากครัวเรือนในชุมชนชนบท เพื่อมาตรวจสอบกับแบบจำลองที่เป็นสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) และใช้สถิติเปรียบเทียบเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากแบบจำลองที่สร้างขึ้น (Computed Covariance Matrix) กับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมมาด้วยเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม (Sample Covariance Matrix) โดยมีขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด และทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดวัตถุประสงค์ และสมมุติฐานงานวิจัย
3. พัฒนารอบแนวคิดงานวิจัย
4. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา รวมทั้งพื้นที่ที่จะทำการวิจัย
5. พัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย หาประสิทธิภาพของเครื่องมือ รวมทั้งปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์
6. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ
7. วิเคราะห์ผล และทดสอบสมมุติฐาน
8. สรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย
9. นำผลงานวิจัยฉบับร่างไปปรับปรุงข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ
10. ปรับปรุงผลการวิจัยเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย

3.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และสถานที่ทำการวิจัย

3.2.1 ประชากร

ประชากรเป้าหมาย คือ คริวเรือนในชุมชนชนบทที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รวม 4 จังหวัด โดยจังหวัดที่เป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือ ขอนแก่น และ กาฬสินธุ์ ส่วนจังหวัดที่เป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ นครราชสีมา และศรีสะเกษ เกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกพื้นที่มาจากสถิติรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามภาคและจังหวัด พ.ศ. 2537 – 2552 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) สำหรับการเลือกจังหวัดจะใช้เกณฑ์จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนสูงที่สุดกับต่ำสุดเป็นหลัก (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน: ขอนแก่น 19,779 บาท และกาฬสินธุ์ 11,748 บาท ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง: นครราชสีมา 19,158 บาท และศรีสะเกษ 10,666 บาท)

3.2.2 ขนาดของตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

จำนวนครัวเรือนในชุมชนชนบทที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลใน 4 จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายดังกล่าวมีจำนวนประชากรรวม 2,017,800 ครัวเรือน ซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamanae (1970 อ้างถึงใน นพดล เพิ่มสมบูรณ์, 2552) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N คือ ขนาดประชากร
e คือ ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง

โดยที่ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้นได้ให้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{2,017,800}{1 + 2,017,800(0.05)^2} = 399.92 \text{ ครัวเรือน}$$

ในที่นี้ผู้วิจัยได้ปรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ครัวเรือน และได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นสัดส่วนประชากรที่เป็นครัวเรือนในแต่ละจังหวัด และถ้าหากพิจารณาจากกรอบแนวคิดที่เป็นสมการโครงสร้าง (SEM) แล้ว มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 11 ตัวแปร ดังนั้นจำนวนตัวอย่างต้องมีอย่าง

น้อย 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้คือ 220 ครั้วเรือน ในที่นี้การวิจัยมีการเก็บข้อมูลที่มากกว่า จึงเป็นไปตามเกณฑ์

ตารางที่ 3.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของชั้นภูมิเป็นสัดส่วนกับจำนวนประชากรที่เป็นครั้วเรือน ทั้งหมดในจังหวัดเป้าหมาย

รายการ จังหวัด	จำนวนครั้วเรือน (หน่วย : พัน)	สัดส่วนต่อประชากร รวม	จำนวนตัวอย่างที่ต้องสุ่ม เลือก (หน่วย : ครั้วเรือน)
นครราชสีมา	789.1	0.39	156
ขอนแก่น	528.3	0.26	104
ศรีสะเกษ	425.8	0.21	84
กาฬสินธุ์	274.6	0.14	56
รวม	2,017.8	1.00	400

ทำการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เนื่องจากครั้วเรือนในชุมชนชนบทมีโอกาสถูกเลือกเป็นตัวอย่างเท่าเทียมกัน

3.2.3 สถานที่ทำการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดสถานที่ทำการวิจัยเฉพาะครั้วเรือนในชุมชนชนบทที่อยู่นอกเขตเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ศรีสะเกษ ขอนแก่น และกาฬสินธุ์

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended Question) มีข้อความ 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) มีข้อความ 6 ข้อ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครั้วเรือน รายได้ของครั้วเรือนต่อปี ค่าใช้จ่ายของครั้วเรือนต่อเดือน การออมของครั้วเรือนเฉลี่ย และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครั้วเรือนชุมชนชนบท มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended Question) ได้แก่ปัจจัย 3 ท่วง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย ความรู้ และ คุณธรรม ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตามลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541) ซึ่งระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถาม ดังนี้

ระดับการนำไปปฏิบัติในแต่ละข้อคำถาม มี 5 ระดับ ดังนี้	
ระดับคะแนน 5	ปฏิบัติมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	ปฏิบัติมาก
ระดับคะแนน 3	ปฏิบัติปานกลาง
ระดับคะแนน 2	ปฏิบัติน้อย
ระดับคะแนน 1	ปฏิบัติน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย มีลักษณะเป็นคำถามแบบเปิด (Open Ended Question)

สำหรับการกำหนดเกณฑ์ในการวัดระดับการนำไปปฏิบัติในส่วนที่ 3 นั้น ใช้วิธีการนำคะแนนสูงสุดลบคะแนนต่ำสุด และหารด้วยจำนวนชั้น ตามหลักสถิติการวัดการกระจายข้อมูล เพื่อให้ได้ความกว้างของอันตรภาคชั้น (กัลยา วานิชปัญษา, 2544) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$I = \frac{R}{k}$$

โดยที่ I หมายถึง ความกว้างของชั้น
R หมายถึง พิสัย (ค่าสูงสุด-ค่าต่ำสุด)
k หมายถึง จำนวนชั้น

เมื่อนำตัวเลขแทนค่าสูตรจะได้

$$I = \frac{5-1}{5}$$

$$I = 0.8$$

จากการกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว ได้ความกว้างของชั้น เท่ากับ 0.8 สามารถนำมากำหนดเกณฑ์ในการอธิบายความหมายของระดับการนำไปปฏิบัติตามช่วงคะแนนดังนี้

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00	หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20	หมายถึง ปฏิบัติมาก
ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40	หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60	หมายถึง ปฏิบัติน้อย
ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80	หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

3.4 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
2. สุ่มตัวอย่างคร่าวๆ เรือนในชุมชนชนบทเพื่อทำการสัมภาษณ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อกำหนดเป็นข้อคำถาม
3. กำหนดกรอบและขอบเขตของแบบสอบถาม โดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของงานวิจัย โดยเรียงลำดับตามลักษณะของคำถามและแยกเป็นหมวดหมู่ตามแนวคิดของงานวิจัย
4. สร้างแบบสอบถามตามกรอบและขอบเขตที่ได้ตั้งไว้ และทำการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ รศ. ดร.อำนวยการ คำตื้อ ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และคุณสุภาพ สุทธิรักษ์ ตำแหน่งเศรษฐกรชำนาญการพิเศษ รับผิดชอบงานวิจัยเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรกรรม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาของข้อคำถามในแต่ละข้อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของงานวิจัย
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครัวเรือนในชุมชนชนบทจำนวน 30 ครัวเรือน เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม เฉพาะในส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นการวัดความสอดคล้องภายใน (Measure of Internal Consistency) โดยจะพิจารณาข้อคำถามทั้งหมดในเครื่องมือนี้วัดในเรื่องเดียวกันหรือไม่ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha Coefficient) ทั้งนี้ผลที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α) ไม่ต่ำกว่า 0.70 จึงเป็นแบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งหากอยู่ในระดับนี้ส่วนใหญ่จะพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญ (สุวิมล ติรگانนท์, 2550 อ้างถึงในฉวีวรรณ เพ็ชรประสม, 2551, หน้า 66)
6. สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลจากครัวเรือนในชุมชนชนบทที่เป็นกลุ่มเป้าหมายใน 4 จังหวัด

3.5 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบท จึงได้นำมาทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha Coefficient) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548) ดังนี้

การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค

$$\alpha = \frac{k r}{1 + (k - 1) r}$$

โดยที่ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
\bar{r}	แทน	ค่าเฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคำถามต่าง ๆ
k	แทน	จำนวนคำถาม

ตารางที่ 3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ปัจจัย	จำนวนข้อคำถาม	Cronbachs' Alpha
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	29	0.935
- ความพอประมาณ	4	0.710
- ความมีเหตุผล	6	0.796
- มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	5	0.801
- เงื่อนไขความรู้	6	0.857
- เงื่อนไขคุณธรรม	8	0.869

ที่มา: จากการสำรวจปี พ.ศ. 2555 และการคำนวณ

จากตารางที่ 3.2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัคของแบบสอบถามในปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบท โดยรวมมีค่าเข้าใกล้ 1 ซึ่งผ่านเกณฑ์การทดสอบความน่าเชื่อถือที่ระดับ 0.7 สำหรับการวิเคราะห์รายด้านด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัคพบว่า ปัจจัยย่อย ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีค่าเข้าใกล้ 1 เช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ และมีความสอดคล้องภายในชุดเดียวกัน สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548)

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการเก็บรวบรวมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Sources) และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Sources) ดังต่อไปนี้

3.6.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากหน่วยงาน หรือองค์การที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่เป้าหมาย รวมถึงข้อมูลที่ได้จาก หนังสือ บทความในวารสาร รายงานการประชุม สัมมนาวิชาการ บทความออนไลน์ รายงานการวิจัย บทความวิชาการ เป็นต้น

3.6.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่จัดเก็บจากครัวเรือนในชุมชนชนบทที่งานวิจัยกำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 400 ครัวเรือน ในจังหวัดที่เป็นตัวแทนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดศรีสะเกษ

ส่วนจังหวัดที่เป็นตัวแทนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และให้ประชากร ซึ่งในที่นี้คือ ครั้วเรือในชุมชนชนบทมีโอกาสที่จะถูกเลือกเป็นตัวอย่างเท่าๆ กัน

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แบบจำลองสภาวะเศรษฐกิจสังคมกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครั้วเรือในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) แบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยมีรายละเอียดของสถิติที่ใช้ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS
2. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ในส่วนของสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครั้วเรือในชุมชนชนบท และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครั้วเรือในชุมชนชนบท เพื่อตรวจสอบความตรงของแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงแต่ละด้าน โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL)
3. วิเคราะห์ตรวจสอบความตรงของแบบจำลอง ซึ่งเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองในปัจจุบันเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครั้วเรือในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากสถิติวัดความกลมกลืน (goodness of fit measures) พิจารณาได้จากค่าสถิติ ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit index: GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (adjusted goodness of fit index: AGFI) ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) และดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) พร้อมทั้งคำนวณขนาดอิทธิพลรวม และอิทธิพลทางตรงของปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครั้วเรือในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้พัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยแยกเป็นรายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 156 ตัวอย่าง จังหวัดศรีสะเกษจำนวน 84 ตัวอย่าง จังหวัดขอนแก่นจำนวน 104 ตัวอย่าง และจังหวัดกาฬสินธุ์จำนวน 56 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

4.4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

4.4.2 ผลการตรวจสอบความตรงของแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถสรุปผลได้ตามตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	197	49.3
หญิง	203	50.7
รวม	400	100

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	13	3.3
25 - 29 ปี	19	4.7
30 - 34 ปี	26	6.5
35 - 39 ปี	52	13.0
40 - 44 ปี	93	23.3
45 - 49 ปี	79	19.7
50 - 54 ปี	58	14.5
55 - 59 ปี	31	7.7
ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	29	7.3
รวม	400	100
สถานภาพ		
โสด	29	7.2
สมรส	332	83.0
หย่าร้าง/หม้าย	39	9.8
รวม	400	100
อาชีพ		
ทำไร่	90	22.5
ทำนา	214	53.5
ทำสวน	14	3.5
รับจ้าง	35	8.7
ค้าขาย	25	6.2
ปศุสัตว์	7	1.8
อื่นๆ	15	3.8
รวม	400	100
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
น้อยกว่า 3 คน	109	27.2
3 - 5 คน	222	55.5
มากกว่า 5 คน	69	17.3
รวม	400	100

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	186	46.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	65	16.2
มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ	76	19.0
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ/ปวช.	15	3.7
ปวส./อนุปริญญา	16	4.0
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	28	7.0
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.8
ไม่ได้รับการศึกษา	11	2.8
รวม	400	100
การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสถาบันเกษตรกร		
เป็นสมาชิก	321	80.3
ไม่เป็นสมาชิก	79	19.7
รวม	400	100

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 มีอายุระหว่าง 40 -44 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีสถานภาพสมรส จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 83 ประกอบอาชีพทำนา จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 5 คน จำนวน 222 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55.5 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 และเข้าร่วมการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทประกอบไปด้วย 6 ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน การออมของครัวเรือน และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว สามารถสรุปผลได้ตามตารางที่ 4.2 – 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของที่ดิน

ความเป็นเจ้าของที่ดิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ขนาดของการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่	231	57.8
21 – 40 ไร่	74	18.5
41 – 60 ไร่	25	6.2
61 – 80 ไร่	6	1.5
81 – 100 ไร่	7	1.8
มากกว่า 100 ไร่ขึ้นไป	4	1.0
ไม่มีที่ดินของตนเอง	53	13.2
รวม	400	100
ขนาดของการถือครองที่ดินแบบเช่า		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่	57	14.2
21 – 40 ไร่	2	0.5
41 – 60 ไร่	2	0.5
61 – 80 ไร่	2	0.5
ไม่มีที่ดินเช่า	337	84.3
รวม	400	100
ขนาดของการถือครองที่ดินที่ได้ทำฟรี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	32	8.0
11 – 20 ไร่	13	3.2
21 – 30 ไร่	4	1.0
มากกว่า 30 ไร่ขึ้นไป	4	1.2
ไม่มีที่ดินได้ทำฟรี	347	86.6
รวม	400	100
มูลค่าที่ดินของตนเอง		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท	37	9.3
100,001 – 500,000 บาท	109	27.2
500,001 – 1,000,000 บาท	87	21.7
1,000,001 – 5,000,000 บาท	97	24.2
5,000,001 – 10,000,000 บาท	10	2.5
มากกว่า 10,000,000 บาทขึ้นไป	7	1.8
ไม่มีที่ดินของตนเอง	53	13.3
รวม	400	100

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของที่ดิน (ต่อ)

ความเป็นเจ้าของที่ดิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ค่าเช่าที่ดินต่อปี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	30	7.5
10,001 – 50,000 บาท	18	4.5
50,001 – 100,000 บาท	11	2.8
100,001 – 500,000 บาท	3	0.7
500,001 – 1,000,000 บาท	1	0.2
ไม่มีที่ดินเช่า	337	84.3
รวม	400	100

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.2 พบว่ากลุ่มครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีขนาดการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่ จำนวน 231 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 57.8 ส่วนครัวเรือนที่มีการเช่าที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีขนาดที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่ จำนวน 57 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.2 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่ได้รับที่ดินทำฟาร์มมีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ จำนวน 32 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8 เมื่อประเมินมูลค่าที่ดินของตนเองที่มีกรรมสิทธิ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีมูลค่าที่ดินของตนเอง 100,001 – 500,000 บาท จำนวน 109 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.2 และมูลค่าที่ดินเช่าต่อปีพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเช่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี จำนวน 30 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.5

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนบ้าน/อาคาร/สิ่งปลูกสร้าง		
1 หลัง	306	76.5
2 – 3 หลัง	81	20.3
4 – 5 หลัง	3	0.7
6 – 8 หลัง	2	0.5
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นบ้าน/อาคาร/สิ่งปลูกสร้าง	8	2.0
รวม	400	100

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (ต่อ)

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มูลค่าบ้าน/อาคาร/สิ่งปลูกสร้าง		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท	96	24.0
100,001 – 500,000 บาท	211	52.7
500,001 – 1,000,000 บาท	52	13.0
มากกว่า 1,000,001 บาท	33	8.3
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นบ้าน/ อาคาร/สิ่งปลูกสร้าง	8	2.0
รวม	400	100
จำนวนรถยนต์		
1 คัน	161	40.3
2 – 3 คัน	48	12.0
4 – 5 คัน	2	0.5
มากกว่า 5 คันขึ้นไป	2	0.5
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นรถยนต์	187	46.7
รวม	400	100
มูลค่ารถยนต์		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท	29	7.3
100,001 – 500,000 บาท	113	28.3
500,001 – 1,000,000 บาท	55	13.7
มากกว่า 1,000,001 บาท	16	4.0
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นรถยนต์	187	46.7
รวม	400	100
จำนวนรถจักรยานยนต์		
1 คัน	161	40.3
2 คัน	162	40.5
3 คัน	38	9.5
มากกว่า 3 คันขึ้นไป	11	2.7
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นรถจักรยานยนต์	28	7.0
รวม	400	100

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (ต่อ)

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มูลค่ารถจักรยานยนต์		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	38	9.5
10,001 – 50,000 บาท	205	51.3
50,001 – 100,000 บาท	104	26.0
100,001 – 200,000 บาท	23	5.7
มากกว่า 200,000 บาท	2	0.5
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นรถจักรยานยนต์	28	7.0
รวม	400	100
จำนวนโทรทัศน์		
1 เครื่อง	221	55.3
2 เครื่อง	116	29.0
3 เครื่อง	36	9.0
4 เครื่อง	11	2.7
มากกว่า 4 เครื่องขึ้นไป	6	1.5
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นโทรทัศน์	10	2.5
รวม	400	100
มูลค่าโทรทัศน์		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	235	58.7
5,001 – 10,000 บาท	87	21.8
10,001 – 20,000 บาท	42	10.5
20,001 – 30,000 บาท	8	2.0
30,001 – 40,000 บาท	6	1.5
มากกว่า 40,000 บาท	12	3.0
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นโทรทัศน์	10	2.5
รวม	400	100
จำนวนพัดลม		
1 – 3 เครื่อง	269	67.3
4 – 6 เครื่อง	111	27.7
มากกว่า 6 เครื่องขึ้นไป	14	3.5
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นพัดลม	6	1.5
รวม	400	100

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (ต่อ)

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มูลค่าพดลม		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท	80	20.0
501 – 1,000 บาท	138	34.5
1,001 – 5,000 บาท	150	37.5
5,001 – 10,000 บาท	20	5.0
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	6	1.5
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นพดลม	6	1.5
รวม	400	100
จำนวนตู้เย็น		
1 หลัง	318	79.5
2 หลัง	51	12.8
3 หลัง	6	1.5
มากกว่า 3 หลังขึ้นไป	1	0.2
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นตู้เย็น	24	6.0
รวม	400	100
มูลค่าตู้เย็น		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	278	69.5
5,001 – 10,000 บาท	69	17.2
10,001 – 20,000 บาท	19	4.7
มากกว่า 20,000 บาท	10	2.6
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นตู้เย็น	24	6.0
รวม	400	100
จำนวนวิทยุ/สเตริโอ		
1 เครื่อง	205	51.3
2 เครื่อง	37	9.2
มากกว่า 2 เครื่องขึ้นไป	10	2.5
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นวิทยุ/สเตริโอ	148	37.0
รวม	400	100

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (ต่อ)

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มูลค่าวิทยุ/สเตอริโอ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	116	29.0
1,001 – 10,000 บาท	121	30.3
10,001 – 20,000 บาท	9	2.3
มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	6	1.4
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นวิทยุ/สเตอริโอ	148	37.0
รวม	400	100
จำนวนรถจักรยาน		
1 คัน	184	46.0
2 – 3 คัน	74	18.5
4 – 5 คัน	7	1.8
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นรถจักรยาน	135	33.7
รวม	400	100
มูลค่ารถจักรยาน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	113	28.2
1,001 – 5,000 บาท	137	34.3
5,001 – 10,000 บาท	9	2.3
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	6	1.5
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นรถจักรยาน	135	33.7
รวม	400	100
จำนวนรถแทรกเตอร์		
1 คัน	38	9.5
2 คัน	2	0.5
3 คัน	1	0.3
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นรถแทรกเตอร์	359	89.7
รวม	400	100

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (ต่อ)

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
. มูลค่ารถแทรกเตอร์		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท	6	1.5
100,001 – 500,000 บาท	19	4.8
500,001 – 1,000,000 บาท	14	3.5
มากกว่า 1,000,000 บาทขึ้นไป	2	0.5
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นรถแทรกเตอร์	359	89.7
รวม	400	100
จำนวนรถไถเดินตาม		
1 คัน	178	44.5
2 คัน	3	0.7
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นรถไถเดินตาม	219	54.8
รวม	400	100
มูลค่ารถไถเดินตาม		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	13	3.3
10,001 – 50,000 บาท	109	27.2
50,001 – 100,000 บาท	43	10.7
มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	16	4.0
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นรถไถเดินตาม	219	54.8
รวม	400	100
จำนวนโทรศัพท์มือถือ		
1 เครื่อง	108	27.0
2 – 3 เครื่อง	190	47.5
4 – 5 เครื่อง	81	20.3
มากกว่า 5 เครื่องขึ้นไป	13	3.2
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นโทรศัพท์มือถือ	8	2.0
รวม	400	100
. มูลค่าโทรศัพท์มือถือ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	65	16.3
1,001 – 5,000 บาท	209	52.2
5,001 – 10,000 บาท	61	15.3

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (ต่อ)

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
10,001 – 20,000 บาท	39	9.7
มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	18	4.5
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นโทรศัพท์มือถือ	8	2.0
รวม	400	100
จำนวนเครื่องซักผ้า		
1 เครื่อง	283	70.7
2 – 3 เครื่อง	19	4.7
มากกว่า 3 เครื่องขึ้นไป	1	0.3
ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นเครื่องซักผ้า	97	24.3
รวม	400	100
มูลค่าเครื่องซักผ้า		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	206	51.5
5,001 – 10,000 บาท	65	16.3
10,001 – 20,000 บาท	25	6.2
มากกว่า 20,000 บาท	7	1.7
ไม่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นเครื่องซักผ้า	97	24.3
รวม	400	100

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.3 ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือนสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบ้าน/อาคาร/สิ่งปลูกสร้าง 1 หลัง จำนวน 306 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.5 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 100,001 – 500,000 บาท จำนวน 211 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 52.7

ทรัพย์สินที่เป็นรถยนต์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรถยนต์เป็นทรัพย์สินของตนจำนวน 187 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาคือ มีรถยนต์ 1 คัน จำนวน 161 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.3 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 100,001 – 500,000 บาท จำนวน 113 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.3

ทรัพย์สินที่เป็นรถจักรยานยนต์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรถจักรยานยนต์ 2 คัน จำนวน 162 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.5 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 10,001 – 50,000 บาท จำนวน 205 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.3

ทรัพย์สินที่เป็นโทรทัศน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโทรทัศน์ 1 เครื่อง จำนวน 221 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55.3 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000

บาท จำนวน 235 คัน คิดเป็นร้อยละ 58.7

ทรัพย์สินที่เป็นพัดลม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพัดลม 1 - 3 เครื่อง จำนวน 269 คัน คิดเป็นร้อยละ 67.3 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 1,001 - 5,000 บาท จำนวน 150 คัน คิดเป็นร้อยละ 37.5

ทรัพย์สินที่เป็นตู้เย็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตู้เย็น 1 หลัง จำนวน 318 คัน คิดเป็นร้อยละ 79.5 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท จำนวน 278 คัน คิดเป็นร้อยละ 69.5

ทรัพย์สินที่เป็นวิทยุ/สเตอริโอ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวิทยุ/สเตอริโอ 1 เครื่อง จำนวน 205 คัน คิดเป็นร้อยละ 51.3 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 1,001 - 10,000 บาท จำนวน 121 คัน คิดเป็นร้อยละ 30.3

ทรัพย์สินที่เป็นรถจักรยาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรถจักรยาน 1 คัน จำนวน 184 คัน คิดเป็นร้อยละ 46 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 1,001 - 5,000 บาท จำนวน 137 คัน คิดเป็นร้อยละ 34.3

ทรัพย์สินที่เป็นรถแทรกเตอร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรถแทรกเตอร์เป็นทรัพย์สินของตน จำนวน 359 คัน คิดเป็นร้อยละ 89.7 รองลงมาคือ มีรถแทรกเตอร์ 1 คัน จำนวน 38 คัน คิดเป็นร้อยละ 9.5 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 100,001 - 500,000 บาท จำนวน 19 คัน คิดเป็นร้อยละ 4.8

ทรัพย์สินที่เป็นรถไถเดินตาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรถไถเดินตามเป็นทรัพย์สินของตน จำนวน 219 คัน คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมาคือ มีรถไถเดินตาม 1 คัน จำนวน 178 คัน คิดเป็นร้อยละ 44.5 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 10,001 - 50,000 บาท จำนวน 109 คัน คิดเป็นร้อยละ 27.2

ทรัพย์สินที่เป็นโทรศัพท์มือถือ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือ 2 - 3 เครื่อง จำนวน 190 คัน คิดเป็นร้อยละ 47.5 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่า 1,001 - 5,000 บาท จำนวน 209 คัน คิดเป็นร้อยละ 52.2

ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องซักผ้า พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเครื่องซักผ้า 1 เครื่อง จำนวน 283 คัน คิดเป็นร้อยละ 70.7 เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันส่วนใหญ่มีมูลค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท จำนวน 206 คัน คิดเป็นร้อยละ 51.5

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านรายได้ของครัวเรือน

รายได้ของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
รายได้จากภาคการเกษตร		
รายได้จากการทำไร่ ต่อปี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	54	13.5
50,001 – 100,000 บาท	52	13.0
100,001 – 200,000 บาท	41	10.3
200,001 – 300,000 บาท	21	5.2
มากกว่า 300,000 บาทขึ้นไป	30	7.5
ไม่มีรายได้จากการทำไร่	202	50.5
รวม	400	100
รายได้จากการทำนา ต่อปี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	137	34.3
50,001 – 100,000 บาท	59	14.7
100,001 – 200,000 บาท	37	9.3
200,001 – 300,000 บาท	24	6.0
มากกว่า 300,000 บาทขึ้นไป	28	7.0
ไม่มีรายได้จากการทำนา	115	28.7
รวม	400	100
รายได้จากการทำสวน ต่อปี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	38	9.5
50,001 – 100,000 บาท	6	1.5
100,001 – 200,000 บาท	8	2.0
200,001 – 300,000 บาท	3	0.7
มากกว่า 300,000 บาทขึ้นไป	8	2.0
ไม่มีรายได้จากการทำสวน	337	84.3
รวม	400	100
รายได้จากการประมง ต่อปี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	6	1.5
10,001 – 50,000 บาท	2	0.5
50,001 – 100,000 บาท	1	0.25
มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	1	0.25
ไม่มีรายได้จากการประมง	390	97.5
รวม	400	100

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านรายได้ของครัวเรือน (ต่อ)

รายได้ของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
รายได้จากปศุสัตว์ ต่อปี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	16	4.0
50,001 – 100,000 บาท	3	0.7
100,001 – 200,000 บาท	6	1.5
มากกว่า 200,000 บาทขึ้นไป	3	0.8
ไม่มีรายได้จากปศุสัตว์	372	93.0
รวม	400	100
รายได้จากการรับจ้างทำการเกษตร อื่นๆ ต่อปี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	83	20.7
50,001 – 100,000 บาท	12	3.0
100,001 – 200,000 บาท	7	1.7
มากกว่า 200,000 บาทขึ้นไป	5	1.3
ไม่มีรายได้จากการรับจ้างทำ การเกษตรอื่นๆ	293	73.3
รวม	400	100
รายได้นอกภาคการเกษตร เงินเดือนประจำ ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	66	16.5
5,001 – 10,000 บาท	32	8.0
10,001 – 20,000 บาท	14	3.5
20,001 – 30,000 บาท	7	1.75
30,001 – 40,000 บาท	7	1.75
มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	22	5.5
ไม่มีรายได้จากเงินเดือนประจำ	252	63.0
รวม	400	100
รายได้จากการรับจ้างทั่วไป ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	99	24.7
5,001 – 10,000 บาท	34	8.5
10,001 – 20,000 บาท	7	1.8
มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	2	0.5
ไม่มีรายได้จากการรับจ้างทั่วไป	258	64.5
รวม	400	100

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านรายได้ของครัวเรือน (ต่อ)

รายได้ของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
รายได้จากสมาชิกที่อพยพไปทำงานที่อื่น		
ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	22	5.5
5,001 – 10,000 บาท	21	5.2
10,001 – 20,000 บาท	10	2.5
20,001 – 30,000 บาท	10	2.5
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	5	1.3
ไม่มีรายได้จากสมาชิกที่อพยพไปทำงานที่อื่น	332	83.0
รวม	400	100
รายได้นอกภาคการเกษตรอื่นๆ ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	11	2.7
5,001 – 10,000 บาท	8	2
10,001 – 20,000 บาท	5	1.3
มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	9	2.3
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตรอื่นๆ	367	91.7
รวม	400	100

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.4 ด้านรายได้ทั้งจากภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตรของครัวเรือนสามารถสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากภาคการเกษตรที่ได้จากการทำนาเป็นส่วนใหญ่ โดยมีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี จำนวน 137 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.3

เมื่อพิจารณารายได้จากภาคการเกษตรด้านอื่นๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากภาคการเกษตรที่ได้จากการทำไร่ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี จำนวน 54 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.5 รายได้จากการทำสวนส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี จำนวน 38 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.5 รายได้จากการประมงส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.5 รายได้จากปศุสัตว์ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี จำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4 รายได้จากการรับจ้างทำการเกษตรอื่นๆ ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี จำนวน 83 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.7

รายได้นอกภาคการเกษตรสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีเงินเดือนประจำ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 66 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.5 มีรายได้จากการรับจ้างทั่วไป น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 99 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.7 ได้รับรายได้จากสมาชิกที่อพยพไปทำงานที่อื่น น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 22 ครัวเรือน คิด

เป็นร้อยละ 5.5 และมีรายได้อื่นๆ เช่นค่าขาย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 11
ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.7

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้าน
ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ค่าอาหาร ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	37	9.3
1,001 – 5,000 บาท	279	69.7
5,001 – 10,000 บาท	67	16.7
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	17	4.3
รวม	400	100
ค่าเสื้อผ้า ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	286	71.5
1,001 – 2,000 บาท	69	17.3
2,001 – 3,000 บาท	19	4.7
มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป	26	6.5
รวม	400	100
ค่าน้ำประปา ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 บาท	140	35.0
101 – 200 บาท	104	26.0
201 – 300 บาท	48	12.0
301 – 400 บาท	19	4.7
401 – 500 บาท	15	3.8
มากกว่า 500 บาทขึ้นไป	20	5.0
ไม่เสียค่าน้ำประปา	54	13.5
รวม	400	100
ค่าไฟฟ้า ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท	229	57.3
501 – 1,000 บาท	71	17.7
1,001 – 2,000 บาท	17	4.3
มากกว่า 2,000 บาทขึ้นไป	19	4.7
ไม่เสียค่าไฟฟ้า	64	16.0
รวม	400	100

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้าน
ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (ต่อ)

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และหล่อลื่น		
ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	168	42.0
1,001 – 2,000 บาท	102	25.5
2,001 – 3,000 บาท	46	11.5
3,001 – 4,000 บาท	17	4.3
4,001 – 5,000 บาท	26	6.5
มากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป	27	6.7
ไม่เสียค่าน้ำมันรถ	14	3.5
รวม	400	100
ค่ายานพาหนะเดินทาง ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	123	30.7
1,001 – 2,000 บาท	21	5.3
2,001 – 3,000 บาท	13	3.3
มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป	12	3.0
ไม่เสียค่ายานพาหนะเดินทาง	231	57.7
รวม	400	100
ชำระหนี้สถาบันการเงิน ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	45	11.2
1,001 – 5,000 บาท	88	22.0
5,001 – 10,000 บาท	16	4.0
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	25	6.3
ไม่เสียค่าชำระหนี้สถาบันการเงิน	226	56.5
รวม	400	100
ชำระหนี้ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	17	4.3
1,001 – 5,000 บาท	23	5.7
5,001 – 10,000 บาท	5	1.3
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	4	1.0
ไม่เสียค่าชำระหนี้สถาบันการเงิน	351	87.7
รวม	400	100

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้าน
ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (ต่อ)

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ค่าเช่าบ้าน ต่อเดือน		
1,000 – 2,000 บาท	2	0.5
2,001 – 3,000 บาท	4	1
3,001 – 4,000 บาท	3	0.7
มากกว่า 4,000 บาทขึ้นไป	2	0.5
ไม่เสียค่าเช่าบ้าน	389	97.3
รวม	400	100
ค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	56	14.0
1,001 – 5,000 บาท	195	48.7
5,001 – 10,000 บาท	38	9.5
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	14	3.5
ไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว	97	24.3
รวม	400	100
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำบุญ ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท	217	54.3
501 – 1,000 บาท	79	19.7
1,001 – 2,000 บาท	37	9.3
2,001 – 3,000 บาท	6	1.5
มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป	10	2.5
ไม่เสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำบุญ	51	12.7
รวม	400	100
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	218	54.5
1,000 – 2,000 บาท	111	27.7
2,001 – 3,000 บาท	34	8.5
มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป	37	9.3
รวม	400	100

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (ต่อ)

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล		
ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	173	43.3
1,000 – 2,000 บาท	18	4.5
2,001 – 3,000 บาท	10	2.5
มากกว่า 3,000 บาทขึ้นไป	11	2.7
ไม่เสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ของสมาชิกในครอบครัว	188	47.0
รวม	400	100
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท	97	24.3
501 – 1,000 บาท	28	7.0
1,001 – 2,000 บาท	18	4.5
มากกว่า 2,000 บาทขึ้นไป	11	2.7
ไม่เสียค่าใช้จ่ายอื่นๆ	246	61.5
รวม	400	100

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.5 ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายด้านอาหาร 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 279 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 69.7 มีค่าเสื้อมีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน จำนวน 286 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 71.5 ค่าน้ำประป่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 บาทต่อเดือน จำนวน 140 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35 ค่าไฟฟ้าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือน จำนวน 229 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 57.3 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และหล่อลื่น น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน จำนวน 168 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42 ส่วนใหญ่ไม่เสียค่ายานพาหนะเดินทาง จำนวน 231 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 57.7 ไม่มีค่าชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้จากสถาบันการเงิน จำนวน 226 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.5 อีกทั้งไม่มีค่าชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้จากแหล่งที่ไม่ใช่สถาบันทางการเงิน จำนวน 351 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 87.7 ไม่ต้องเสียค่าเช่าบ้าน จำนวน 389 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 97.3 มีค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 195 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.7 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศาสนา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือน จำนวน 217 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 54.3 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน จำนวน 218 ครัวเรือน คิด

เป็นร้อยละ 54.5 ส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของสมาชิกในครอบครัว จำนวน 188 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาคือ มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน จำนวน 173 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 43.3 และไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลี้ยง โขศ เป็นต้น จำนวน 246 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 61.5

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านการออมของครัวเรือน

การออมของครัวเรือน ต่อปี	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	271	67.7
10,000 – 50,000 บาท	93	23.3
50,001 – 100,000 บาท	21	5.3
มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	15	3.7
รวม	400	100

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการออมของครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี จำนวน 271 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 67.7 รองลงมาคือ 10,000 – 50,000 บาทต่อปี จำนวน 93 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.3

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้านระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว

ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ปี	90	22.5
6 – 10 ปี	158	39.5
11 – 15 ปี	116	29.0
16 – 20 ปี	29	7.3
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	7	1.7
รวม	400	100

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่มีระยะเวลา 6 – 10 ปี จำนวน 158 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมาคือ 11 – 15 ปี จำนวน 116 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29

4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไข 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม สามารถสรุปผลได้ตามตารางที่ 4.8 – 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ปฏิบัติการ
ความพอประมาณ			
- ซื้อสินค้าหรือใช้บริการที่เหมาะสมต่อ การดำรงชีวิต	3.91	0.881	มาก
- ซื้อสินค้าหรือใช้บริการเฉพาะที่จำเป็น	3.81	0.857	มาก
- ไม่ก่อหนี้เกินความจำเป็น	3.57	1.162	มาก
- ซื้อสินค้าหรือใช้บริการในปริมาณที่ไม่ มากเกินไป	3.53	0.909	มาก
รวม	3.70	0.744	มาก
ความมีเหตุผล			
- เน้นถึงความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการ ซื้อสินค้าหรือใช้บริการอยู่เสมอ	3.82	0.893	มาก
- ตระหนักถึงผลของการกระทำที่อาจ เกิดขึ้นในระยะยาว	3.73	0.919	มาก
- รู้จักลดรายจ่าย ใช้ชีวิตอย่างพอควร	3.68	0.805	มาก
- สามารถคิดใคร่ครวญและไตร่ตรอง เพื่อค้นหาสาเหตุหรือต้นตอของ ปัญหา	3.67	0.904	มาก
- มีการวางแผนในการดำเนิน ชีวิตประจำวันให้เป็นลำดับขั้นตอน	3.61	0.809	มาก
- พิจารณาถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับสังคม และสิ่งแวดล้อมจากการซื้อสินค้า หรือใช้บริการอยู่เสมอ	3.56	0.877	มาก
รวม	3.68	0.648	มาก

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท (ต่อ)

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ปฏิบัติการ
มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี			
- ดูแลสุขภาพตนเองอยู่เสมอ เพื่อลด ค่าใช้จ่ายด้านยาและเวชภัณฑ์	3.86	0.967	มาก
- จูงใจสมาชิกในครอบครัว ให้รู้จัก วางแผนเรื่องค่าใช้จ่าย	3.77	0.899	มาก
- ให้ความสำคัญกับการเก็บออมเงิน ล่วงหน้าเพื่อซื้อสินค้าหรือใช้บริการ ในอนาคต	3.70	1.009	มาก
- ใช้ข้อมูลจากปัญหาที่เคยซื้อสินค้าหรือ บริการในอดีตเพื่อไตร่ตรองการซื้อ สินค้าหรือใช้บริการในอนาคตเสมอ	3.68	0.894	มาก
- เตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ในกระแสเศรษฐกิจและสังคม โดยมี การวางแผนล่วงหน้า	3.43	0.915	มาก
รวม	3.69	0.720	มาก
เงื่อนไขความรู้			
- ตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการด้วย ความรอบคอบอยู่เสมอ	3.82	0.850	มาก
- ระมัดระวังในการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้า หรือใช้บริการไม่ให้เกินกว่ารายได้ที่มี อยู่	3.79	0.870	มาก
- ใช้ความรู้รอบด้าน เพื่อการ ตัดสินใจที่ถูกต้อง ในการปฏิบัติตน อย่างพอเพียง	3.78	0.797	มาก
- มีสติ และตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น เพื่อ ระมัดระวังในการดำเนินชีวิตตามแผน ที่วางไว้	3.66	0.946	มาก

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท (ต่อ)

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ปฏิบัติการ
- ใช้ข้อมูลมาวางแผนในการซื้อสินค้าหรือ ใช้บริการก่อนล่วงหน้าเสมอ	3.49	0.926	มาก
- หาข้อมูลเพื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบ และรายละเอียดของการซื้อสินค้าหรือ ใช้บริการ	3.44	0.927	มาก
รวม	3.66	0.705	มาก
เงื่อนไขคุณธรรม			
- ดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์โดยไม่ สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น	4.32	0.789	มากที่สุด
- ประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ใจให้ตั้ง มั่นอยู่ในความดี และเคารพกฎ กติกาสังคม	4.19	0.772	มาก
- ซื้อสินค้าหรือใช้บริการจากผู้ให้บริการ ที่ไม่ละเมิดกฎหมาย	4.06	0.858	มาก
- ซื้อสินค้าหรือใช้บริการ โดยคำนึงถึง ความซื่อสัตย์ของผู้ให้บริการเสมอ	4.02	0.799	มาก
- รู้จักตั้งสติเมื่อต้องเผชิญปัญหาและ เหตุการณ์ที่บั่นทอนจิตใจ	3.97	0.825	มาก
- อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ใช้ไป อย่างสิ้นเปลือง เน้นการประหยัด พลังงาน (น้ำมัน ไฟฟ้า น้ำประปา) ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.95	0.854	มาก
- ช่วยซื้อสินค้าและบริการจากผู้ ให้บริการที่ให้ความช่วยเหลือทาง สังคมอยู่เสมอ	3.86	0.827	มาก
- ให้การส่งเสริมและสนับสนุนพนักงาน ขายที่ยั่งยืนและอดทนเสมอ	3.81	0.846	มาก
รวม	4.02	0.556	มาก

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท พบว่า

ด้านความพอประมาณ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการซื้อสินค้าหรือใช้บริการที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รองลงมาคือ มีการซื้อสินค้าหรือใช้บริการเฉพาะที่จำเป็นในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ตามลำดับ

ด้านความมีเหตุผล โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างเน้นถึงความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการอยู่เสมอในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 รองลงมาคือ มีการตระหนักถึงผลของการกระทำที่อาจเกิดขึ้นในระยะยาวในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ตามลำดับ

ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างดูแลสุขภาพตนเองอยู่เสมอ เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านยาและเวชภัณฑ์ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 รองลงมาคือ จูงใจสมาชิกในครอบครัว ให้รู้จักวางแผนเรื่องค่าใช้จ่ายในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ตามลำดับ

เงื่อนไขความรู้ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการด้วยความรอบคอบอยู่เสมอในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 รองลงมาคือ ระมัดระวังในการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าหรือใช้บริการไม่ให้เกินกว่ารายได้ที่มีอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ตามลำดับ

เงื่อนไขคุณธรรม โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ใจให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี และเคารพกฎกติกาของสังคม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทโดยภาพรวม

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ปฏิบัติการ
ความพอประมาณ	3.70	0.744	มาก
ความมีเหตุผล	3.68	0.648	มาก
มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	3.69	0.720	มาก
เงื่อนไขความรู้	3.66	0.705	มาก
เงื่อนไขคุณธรรม	4.02	0.556	มาก

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.9 สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการนำไปปฏิบัติในระดับมากทุกปัจจัย โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณเป็นลำดับแรก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 รองลงมาคือ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และ ความมีเหตุผล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ตามลำดับ ทั้งนี้ยังอยู่ในเกณฑ์เงื่อนไขคุณธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 มากกว่าเงื่อนไขความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

4.4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

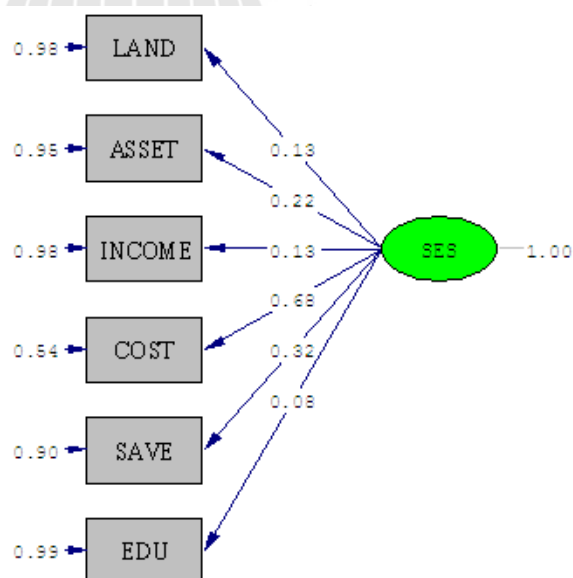
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ทำการกำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

H_0 เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากแบบจำลอง (Compute Covariance Matrix) ไม่เท่ากับ เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (Sample Covariance Matrix)

H_1 เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากแบบจำลอง (Compute Covariance Matrix) เท่ากับ เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (Sample Covariance Matrix)

4.4.1.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ปัจจัยด้านสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน การออมของครัวเรือน และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว

Chi-Square=7.79, df=9, P-value=0.55540, RMSEA=0.000

ภาพที่ 4.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบในปัจจัยสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 7.79 (p - values = 0.55540) ที่องศาอิสระ 4 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 1.947 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ ($RMSEA$) มีค่าเท่ากับ 0.000 ทั้งนี้เกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองข้อมูลเชิงประจักษ์คือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value มีค่ามากกว่า 0.05) ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) มีค่าน้อยกว่า 2.0 ค่า GFI มีค่ามากกว่า 0.9 ค่า CFI มีค่ามากกว่า 0.9 และค่า $RMSEA$ มีค่าน้อยกว่า 0.05 (สุภมาส อังสุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และ รัชณีกุล ภิญญภาณุวัฒน์, 2552) ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากแบบจำลอง (Compute Covariance Matrix) เท่ากับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทที่สร้างจากกรอบแนวคิดสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบเชิงยืนยัน ของสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

องค์ประกอบ	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ		
	SES		
	Factor loading	SE	t
ความเป็นเจ้าของที่ดิน (LAND)	0.13	0.07	1.74
ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (ASSET)	0.22	0.08	2.73
รายได้ของครัวเรือน (INCOME)	0.13	0.07	1.77
ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (COST)	0.68	0.18	3.82
การออมของครัวเรือน (SAVE)	0.32	0.10	3.30
ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว (EDU)	0.08	0.07	1.17
Chi Square goodnedd of fit = 7.79 $df = 9$ p -value = 0.55540 $\chi^2 / df = 0.87$ $RMSEA = 0.000$ $GFI = 0.99$			

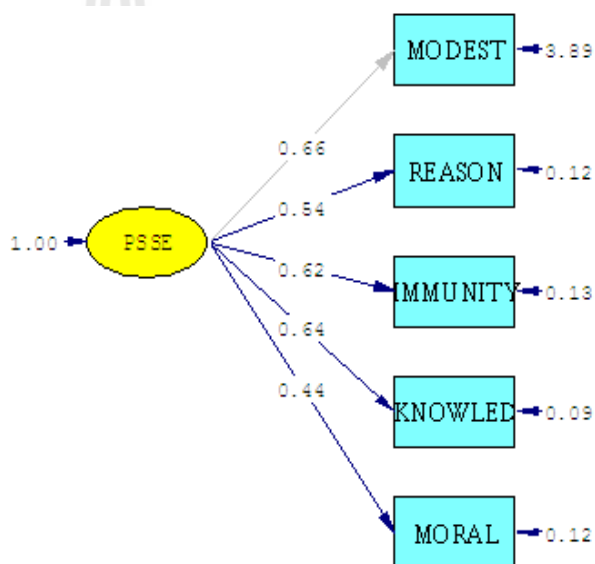
ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.10 แสดงว่า น้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ทั้ง 6 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวก โดยมีค่าตั้งแต่ 0.08 - 0.68 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (0.68) องค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านการออมของครัวเรือน (0.32) องค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (0.22) โดยองค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านความเป็นเจ้าของที่ดิน และรายได้ของครัวเรือน มีขนาดของน้ำหนักใน

องค์ประกอบเท่ากันคือ 0.13 และองค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคมด้านระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว (0.08) นั่นคือ องค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคมด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน มีความสำคัญต่อสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคมด้านระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว มีความสำคัญต่อสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทน้อยที่สุด

4.4.1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

Chi-Square=6.87, df=5, P-value=0.23028, RMSEA=0.031

ภาพที่ 4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบในปัจจัยแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 6.87 (p - values=0.23028) ที่องศาอิสระ 5 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.374 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ ($RMSEA$) มีค่าเท่ากับ 0.031 ทั้งนี้เกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองข้อมูลเชิงประจักษ์คือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติ (p - value มีค่ามากกว่า 0.05) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าน้อยกว่า 2.0 ค่า GFI มีค่ามากกว่า 0.9 ค่า CFI มีค่ามากกว่า 0.9 และค่า $RMSEA$ มีค่าน้อยกว่า 0.05 (สุภมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2552) ซึ่งยอมรับสมมุติฐานที่ว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากแบบจำลอง (Compute Covariance Matrix) เท่ากับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทที่สร้างจากกรอบแนวคิดสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบเชิงยืนยัน ของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท

องค์ประกอบ	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ		
	Organjus		
	Factor loading	SE	t
ความพอประมาณ (MODEST)	0.66	-	-
ความมีเหตุผล (REASON)	0.54	0.09	6.24
มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (IMMUNITY)	0.62	0.10	6.27
ความรู้ (KNOWLED)	0.64	0.10	6.30
คุณธรรม (MORAL)	0.44	0.07	6.18
Chi Square goodness of fit = 6.87 $df = 5$ p -value = 0.23028 $\chi^2/df = 1.37$ $RMSEA = 0.031$ $GFI = 0.99$			

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

จากตารางที่ 4.11 แสดงว่า น้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวก โดยมีค่าตั้งแต่ 0.44 - 0.66 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ (0.66) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ (0.64) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (0.62) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล (0.54) และ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม (0.44) นั่นคือ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ มีความสำคัญต่อแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรมมีความสำคัญต่อแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทน้อยที่สุด

4.4.2 ผลการตรวจสอบความตรงของแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

H_0 ปัจจัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับสภาวะเศรษฐกิจสังคม

H_1 ปัจจัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับสภาวะเศรษฐกิจสังคม

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท โดยมีปัจจัยสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุ และปัจจัยแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทเป็นตัวแปรตาม รวมตัวแปรสังเกตได้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด 11 ตัว

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์การถดถอยในแบบจำลองโครงสร้าง

ตัวแปรตาม	อิทธิพล	ตัวแปรเชิงสาเหตุ
		SES
PSSE	DE	0.12

Chi Square goodness of fit = 52.37 df = 43 p-value = 0.15491 $\chi^2 / df = 1.21$

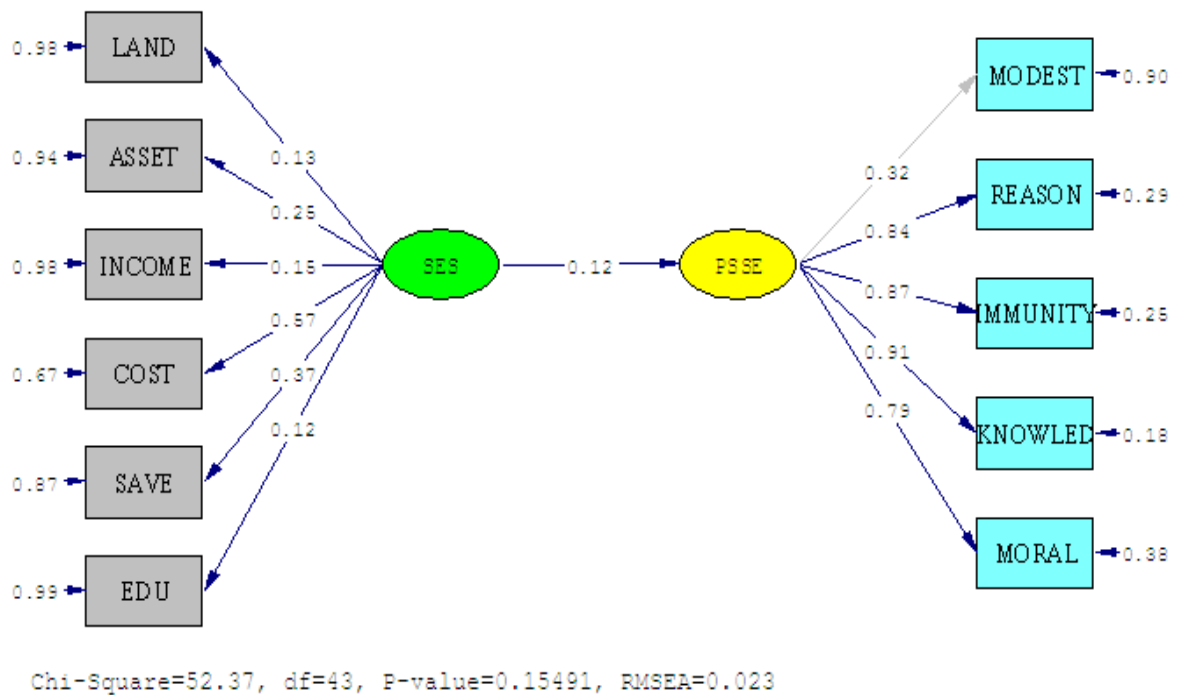
RMSEA = 0.023 GFI = 0.98 AGFI = 0.96 RMR = 0.037

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท พบว่า พฤติกรรมการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท (PSSE) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท (SES) ด้วยค่าขนาดอิทธิพล 0.12 แสดงว่าเมื่อคนในชุมชนมีการรับรู้ถึงสภาวะเศรษฐกิจสังคมของตนเอง ได้แก่ ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน การออมของครัวเรือน และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว จะสามารถนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชนมากขึ้น

การทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงสาเหตุของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดสัมพันธ์กันได้ ผลการวิเคราะห์

ข้อมูลพบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 52.37 ที่องศาอิสระเท่ากับ 43 และค่าความน่าจะเป็น (p - values) มีค่าเท่ากับ 0.15491 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 1.217 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ ยอมรับสมมติฐานว่าปัจจัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับสถานะเศรษฐกิจสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว ($AGFI$) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ($RMSEA$) มีค่าเท่ากับ 0.023 และค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.037 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ ทั้งนี้เกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองข้อมูลเชิงประจักษ์คือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value มีค่ามากกว่า 0.05) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) มีค่าน้อยกว่า 2.0 ค่า GFI มีค่ามากกว่า 0.9 ค่า $AGFI$ มีค่ามากกว่า 0.9 ค่า $RMSEA$ มีค่าน้อยกว่า 0.05 และค่า RMR มีค่าน้อยกว่า 0.05 (สุภมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญญภาณุวัฒน์, 2552) จึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 4.3 การตรวจสอบความตรงของแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ตารางที่ 4.13 ความเที่ยง (pc) ของตัวแปรแฝง ความแปรปรวนเฉลี่ยของตัวแปรที่สกัดได้ด้วย องค์ประกอบ (pv) และค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ (R^2)

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	pc	pv	R^2
SES		0.32	0.10	
	LAND			0.02
	ASSET			0.06
	INCOME			0.02
	COST			0.33
	SAVE			0.13
	EDU			0.01
PSSE		0.87	0.60	
	MODEST			0.10
	REASON			0.71
	IMMUNITY			0.75
	KNOWLED			0.82
	MORAL			0.62

ที่มา: จากการคำนวณปี 2555

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) ของตัวแปรภายนอกสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (COST) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์มากที่สุดเท่ากับ 0.33 รองลงมา ได้แก่ การออมของครัวเรือน (SAVE) ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (ASSET) ความเป็นเจ้าของที่ดิน (LAND) รายได้ของครัวเรือน (INCOME) และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว (EDU) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.13 0.06 0.02 0.02 และ 0.01 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) ของตัวแปรภายในสังเกตได้ พบว่า องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ (KNOWLED) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สูงที่สุดเท่ากับ 0.82 รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (IMMUNITY) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล (REASON) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม (MORAL) และ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ (MODEST) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.75 0.71 0.62 และ 0.10 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยง (pc) ของตัวแปรแฝง พบว่า ตัวแปรของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.87 ซึ่งสูงกว่า ตัวแปรสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.32

ผลการพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท มีองค์ประกอบด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด (0.57) รองลงมาคือ การออมของครัวเรือน (0.37) ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (0.28) รายได้ของครัวเรือน (0.15) ความเป็นเจ้าของที่ดิน (0.18) และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว (0.12) ตามลำดับ สำหรับองค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด (0.91) รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (0.87) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล (0.84) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม (0.79) และองค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ (0.32) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง เพื่อศึกษาขนาดของความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบ ของสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท เพื่อศึกษาขนาดของความสัมพันธ์ในองค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อศึกษาถึงขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์จากครัวเรือนในชุมชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อมาตรวจสอบกับแบบจำลองที่เป็นสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) และใช้สถิติเปรียบเทียบเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากแบบจำลองที่สร้างขึ้น (Computed Covariance Matrix) กับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมมา (Sample Covariance Matrix) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในชุมชนชนบทที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ศรีสะเกษ ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยให้ครัวเรือนในแต่ละจังหวัดมีโอกาสที่จะถูกเลือกเป็นตัวอย่างเท่า ๆ กัน

ข้อมูลซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยการแจกแจงความถี่เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ยังวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแต่ละด้านโดยใช้

โปรแกรมลิสเรล (LISREL) และตรวจสอบความตรงของโมเดล พร้อมทั้งคำนวณขนาดอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.7 มีอายุระหว่าง 40 -44 ปี ร้อยละ 23.3 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 83 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 53.5 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 5 คน ร้อยละ 55.5 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 46.5 และได้เข้าร่วมการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร เช่น กองทุนหมู่บ้าน หรือ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ร้อยละ 80.3

สถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ด้านความเป็นเจ้าของที่ดินสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีขนาดการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองน้อยกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 57.8 ส่วนผู้ที่มีการเช่าที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีขนาดที่ดินน้อยกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 14.2 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับที่ดินทำฟาร์มมีน้อยกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 8 เมื่อประเมินมูลค่าที่ดินของตนเองที่มีกรรมสิทธิ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีมูลค่าที่ดินของตนเอง 100,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 27.2 และมีค่าเช่าที่ดินต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี ร้อยละ 7.5

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือนสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบ้าน/อาคาร/สิ่งปลูกสร้างจำนวน 1 หลัง ร้อยละ 76.5 มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 100,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 52.7 ทรัพย์สินที่เป็นรถยนต์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรถยนต์เป็นทรัพย์สินของตน ร้อยละ 46.7 รองลงมาคือ มีรถยนต์จำนวน 1 คัน ร้อยละ 40.3 มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 100,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 28.3 ทรัพย์สินที่เป็นรถจักรยานยนต์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรถจักรยานยนต์จำนวน 2 คัน ร้อยละ 40.5 มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 10,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 51.3 ทรัพย์สินที่เป็นโทรทัศน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโทรทัศน์จำนวน 1 เครื่อง ร้อยละ 55.3 มีมูลค่าปัจจุบัน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ร้อยละ 58.7 ทรัพย์สินที่เป็นพัดลม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพัดลมจำนวน 1 - 3 เครื่อง ร้อยละ 67.3 มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 1,001 – 5,000 บาท ร้อยละ 37.5 ทรัพย์สินที่เป็นตู้เย็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตู้เย็นจำนวน 1 หลัง ร้อยละ 79.5 มีมูลค่าปัจจุบัน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ร้อยละ 69.5 ทรัพย์สินที่เป็นวิทยุ/สเตอริโอ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวิทยุ/สเตอริโอจำนวน 1 เครื่อง ร้อยละ 51.3 มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 1,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 30.3 ทรัพย์สินที่เป็นรถจักรยาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรถจักรยานจำนวน 1 คัน ร้อยละ 46 มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 1,001 – 5,000 บาท ร้อยละ 34.3 ทรัพย์สินที่เป็นรถแทรกเตอร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรถแทรกเตอร์เป็นทรัพย์สินของตน ร้อยละ 89.7 รองลงมาคือ มีรถแทรกเตอร์จำนวน 1 คัน ร้อยละ 9.5 มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 100,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 4.8 ทรัพย์สินที่เป็นรถไถเดินตาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรถไถเดินตามเป็นทรัพย์สินของตน ร้อยละ 54.8 รองลงมาคือ มีรถไถเดินตามจำนวน 1 คัน ร้อยละ 44.5 มี

มูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 10,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 27.2 ทรัพย์สินที่เป็นโทรศัพท์มือถือ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือจำนวน 2 – 3 เครื่อง ร้อยละ 47.5 มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 1,001 – 5,000 บาท ร้อยละ 52.2 และทรัพย์สินที่เป็นเครื่องซักผ้า พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเครื่องซักผ้าจำนวน 1 เครื่อง ร้อยละ 70.7 มีมูลค่าปัจจุบัน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ร้อยละ 51.5

ด้านรายได้ของครัวเรือนสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากภาคการเกษตรที่ได้จากการทำนาเป็นส่วนใหญ่ โดยมีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 34.3 นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังมีรายได้จากภาคการเกษตรที่ได้จากการทำไร่ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 13.5 รายได้จากการทำสวนส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 9.5 รายได้จากการประมงส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี ร้อยละ 1.5 รายได้จากปศุสัตว์ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 4 รายได้จากการรับจ้างทำการเกษตรอื่นๆ ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 20.7

นอกจากนี้ ด้านรายได้นอกภาคการเกษตรสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากเงินเดือนประจำน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.5 มีรายได้จากการรับจ้างทั่วไป น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 24.7 ได้รับรายได้จากสมาชิกที่อพยพไปทำงานที่อื่น น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 5.5 และมีรายได้อื่นๆ เช่น ค้าขาย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 2.7

ด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายด้านอาหาร 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 69.7 มีค่าเสื้อผ้า น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 71.5 ค่าน้ำประปาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 บาทต่อเดือน ร้อยละ 35 ค่าไฟฟ้าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือน ร้อยละ 57.3 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และหล่อลื่น น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 42 ส่วนใหญ่ไม่เสียค่ายานพาหนะเดินทาง ร้อยละ 57.7 ไม่มีค่าชำระคินเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้จากสถาบันการเงิน ร้อยละ 56.5 อีกทั้งไม่มีค่าชำระคินเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้จากแหล่งที่ไม่ใช่สถาบันทางการเงิน ร้อยละ 87.7 ไม่เสียค่าเช่าบ้าน ร้อยละ 97.3 มีค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 48.7 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศาสนา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือน ร้อยละ 54.3 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 54.5 ไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 47 รองลงมาคือ มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 43.3 และไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลี้ยงโชค หรือสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต เป็นต้น ร้อยละ 61.5

ด้านการออมของครัวเรือนสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการออมของครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี ร้อยละ 67.7 รองลงมาคือ 10,000 – 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 23.3

และด้านระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา 6 – 10 ปี ร้อยละ 39.5 รองลงมาคือ 11 – 15 ปี ร้อยละ 29

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการนำไปปฏิบัติในระดับมากทุกปัจจัย โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และความมีเหตุผล ตามลำดับ ทั้งนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขคุณธรรม มากกว่าเงื่อนไขความรู้ สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านความพอประมาณ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 โดยกลุ่มตัวอย่างมีการซื้อสินค้าหรือใช้บริการที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

ด้านความมีเหตุผล โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 โดยกลุ่มตัวอย่างเน้นถึงความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการอยู่เสมอในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82

ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 โดยกลุ่มตัวอย่างดูแลสุขภาพตนเองอยู่เสมอ เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านยาและเวชภัณฑ์ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86

เงื่อนไขความรู้ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 โดยกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการด้วยความรอบคอบอยู่เสมอในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82

เงื่อนไขคุณธรรม โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 โดยกลุ่มตัวอย่างดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

สำหรับผลการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยสรุปสาระสำคัญได้ ดังต่อไปนี้

5.1.1 เพื่อศึกษาขนาดของความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ ของสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

น้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ทั้ง 6 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวก โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน (0.68) องค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านการออมของครัวเรือน (0.32) องค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (0.22) โดยองค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านความเป็นเจ้าของที่ดิน และรายได้ของครัวเรือน มีขนาดของน้ำหนักในองค์ประกอบเท่ากันคือ 0.13 และองค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว (0.08) นั่นคือ องค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน มีความสำคัญต่อสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจสังคมด้านระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว มีความสำคัญต่อสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทน้อยที่สุด

5.1.2 เพื่อศึกษาขนาดของความสัมพันธ์ในองค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

น้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวก โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ (0.66) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ (0.64) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (0.62) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล (0.54) และองค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม (0.44) นั่นคือ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ มีความสำคัญต่อแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรมมีความสำคัญต่อแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทน้อยที่สุด

5.1.3 เพื่อศึกษาถึงขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท พบว่า พฤติกรรมการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ด้วยค่าขนาดอิทธิพล 0.12 ด้านการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงสาเหตุของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 52.37 ที่องศาอิสระเท่ากับ 43 และค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.15491 ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ ยอมรับสมมติฐานว่าปัจจัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับสถานะเศรษฐกิจสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.023 และค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.037 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์เป็นการสนับสนุนว่าแบบจำลองการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท มีองค์ประกอบด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด (0.57) รองลงมาคือ การออมของครัวเรือน (0.37) ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน (0.28) รายได้ของครัวเรือน (0.15) ความเป็นเจ้าของที่ดิน (0.18) และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว (0.12) ตามลำดับ สำหรับองค์ประกอบแนวคิด

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด (0.91) รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (0.87) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล (0.84) องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม (0.79) และองค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ (0.32) ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40 -44 ปี มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพทำนา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 5 คน มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และได้เข้าร่วมการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร เช่น กองทุนหมู่บ้าน หรือ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมศรี อย่างสวย (2550) เรื่อง ภาวะเศรษฐกิจสังคม และความต้องการของเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านจัดสรรป็นน้ำใจ นิคมสร้างตนเอง เชื้อนอุบลรัตน์ พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 45.6 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครอบครัวประมาณ 5 คน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2553) เรื่อง การสำรวจความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน พ.ศ. 2553 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40 -49 ปี มีอาชีพเป็นเกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

สถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ด้านความเป็นเจ้าของที่ดิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีขนาดการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองน้อยกว่า 20 ไร่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บัวผัน พรหมพักพิง (2546) เรื่องครัวเรือนชาวนาอีสานภายใต้การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจสังคมชนบท พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง โดยมีขนาดถือครองที่ดินทำกินเฉลี่ยอยู่ที่ 10.78 ไร่ต่อครัวเรือน และสอดคล้องกับการศึกษาของ เดชา กลิ่นจันทร์ (2549) เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองน้อยกว่า 16 ไร่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชษฐ เหลืองทองคำ (2550) เรื่องผลกระทบของโครงการประมงหมู่บ้านต่อภาวะเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง และใช้ในการปลูกข้าวมากที่สุด ส่วนผู้ที่มีการเช่าที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีขนาดที่ดินน้อยกว่า 20 ไร่ ส่วนผู้ที่ได้รับที่ดินทำกินมีน้อยกว่า 10 ไร่ เมื่อประเมินมูลค่าที่ดินของตนเองที่มีกรรมสิทธิ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีมูลค่าที่ดินของตนเอง 100,001 - 500,000 บาท และมูลค่าที่ดินเช่าต่อปีพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเช่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี

ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบ้าน/อาคาร/สิ่งปลูกสร้างจำนวน 1 หลัง มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 100,001 - 500,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีรถยนต์เป็น

ทรัพย์สินของตน รองลงมาคือ มีรถยนต์จำนวน 1 คัน มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 100,001 – 500,000 บาท มีรถจักรยานยนต์จำนวน 2 คัน มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 10,001 – 50,000 บาท มีโทรทัศน์จำนวน 1 เครื่อง มีมูลค่าปัจจุบัน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท มีพัดลมจำนวน 1 - 3 เครื่อง มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 1,001 – 5,000 บาท มีตู้เย็นจำนวน 1 หลัง มีมูลค่าปัจจุบัน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท มีวิทยุ/สเตอริโอจำนวน 1 เครื่อง มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 1,001 – 10,000 บาท มีรถจักรยานจำนวน 1 คัน มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 1,001 – 5,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีรถแทรกเตอร์ เป็นทรัพย์สินของตน รองลงมาคือ มีรถแทรกเตอร์จำนวน 1 คัน มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 100,001 – 500,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีรถไถเดินตามเป็นทรัพย์สินของตน รองลงมาคือ มีรถไถเดินตามจำนวน 1 คัน มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 10,001 – 50,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชษฐ เหลืองทองคำ (2550) เรื่องผลกระทบของโครงการประมงหมู่บ้านต่อภาวะเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพ พบว่า ทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือนของชาวนาที่เป็นอุปสรรคทางการเกษตรมีจำนวนน้อย เช่น เครื่องพ่นยาฆ่าแมลง เครื่องสูบน้ำ เกวียน และรถไถเดินตาม ด้านทรัพย์สินที่เป็นโทรศัพท์มือถือส่วนใหญ่มีจำนวน 2 – 3 เครื่อง มีมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 1,001 – 5,000 บาท และมีเครื่องซักผ้าจำนวน 1 เครื่อง มีมูลค่าปัจจุบัน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,001 บาท

ด้านรายได้ของครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากภาคการเกษตรที่ได้จากการทำนาเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บัวผัน พรหมพิง (2546) เรื่องครัวเรือนชาวนาอีสานภายใต้การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจสังคมชนบท พบว่า รายได้เงินสดจากการเกษตรที่สำคัญสูงสุดของครัวเรือนได้มาจากการขายข้าว นอกเหนือจากการขายแล้ว ครัวเรือนส่วนใหญ่มักเก็บข้าวไว้บริโภคเอง เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จากภาคการเกษตรด้านต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากภาคการเกษตรที่ได้จากการทำไร่ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี รายได้จากการทำสวนส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี รายได้จากปศุสัตว์ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิณฑช ไสลบาท (2550) เรื่องการจัดการฐานทรัพยากรและโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้าน เช่น ไก่ เป็ด วัว ควาย ปลา และกบ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือน ทางด้านรายได้จากการรับจ้างทำการเกษตรอื่นๆ ส่วนใหญ่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการประมงส่วนใหญ่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี จากการวิเคราะห์รายได้จากภาคการเกษตรดังที่กล่าวมา ยังสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างนอกจากจะมีรายได้จากการทำนาเป็นรายได้หลักแล้ว ยังมีรายได้จากภาคการเกษตรในด้านต่างๆ ด้วย ทั้งรายได้จากการทำไร่ ทำสวน ประมง ปศุสัตว์ และการรับจ้างทำการเกษตรอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาสิทธิพงษ์ สิทธิเมธี (2543) เรื่องการประเมินผลทางเศรษฐกิจและสังคมในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่า ลักษณะทั่วไปในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของตนเองในการปลูกพืชและผักต่างๆ ทั้งในอาชีพหลัก คือ ทำนา ทำไร่ และในอาชีพเสริมคือการปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ หรือทำการเกษตรแบบผสมผสานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ด้านรายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากเงินเดือนประจำ รายได้จากการรับจ้างทั่วไป

รายได้จากสมาชิกที่อพยพไปทำงานที่อื่น และมีรายได้อื่นๆ เช่นค่าขาย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือนในทุกๆ ด้าน

ด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายด้านอาหาร 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน และใกล้เคียงกับค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บัวผัน พรหมพักพิง (2546) เรื่องครัวเรือนชาวนาอีสาน ภายใต้การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจสังคมชนบท พบว่า รายจ่ายของครัวเรือน ส่วนใหญ่ใช้จ่ายในการซื้ออาหารมากที่สุด โดยในปัจจุบันร้านขายของชำในหมู่บ้านได้นำอาหารสำเร็จรูป และอาหารสดมาจำหน่ายด้วย โดยทุกเช้าและเย็นมักมีชาวบ้านมาสั่งซื้อกับข้าวที่ร้านขายของชำเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านไม่ได้พึ่งพา หรือหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติที่อยู่รอบหมู่บ้าน ส่วนค่าใช้จ่ายรองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ มีความสำคัญสำหรับครัวเรือนชนบท รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับเสื้อผ้า น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และล้อลื่น น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ค่าไฟฟ้าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศาสนา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อเดือน ค่าน้ำประปา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างไม่เสียค่ายานพาหนะเดินทาง ไม่มีค่าชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้จากสถาบันการเงิน และจากแหล่งที่ไม่ใช่สถาบันทางการเงิน ไม่มีค่าเช่าบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชษฐ เหลืองทองคำ (2550) เรื่องผลกระทบของโครงการประมงหมู่บ้านต่อภาวะเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพ พบว่า โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านมีที่อยู่เป็นของตนเอง อาจมีเพียงบางครอบครัวที่อาศัยบ้านผู้อื่นโดยไม่ต้องเสียค่าเช่า ส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของสมาชิกในครอบครัว รองลงมาคือ มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของสมาชิกในครอบครัว น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน และไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลี้ยงโรค หรือสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต เป็นต้น

ด้านการออมของครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการออมของครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี รองลงมาคือ 10,000 – 50,000 บาทต่อปี

และด้านระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา 6 – 10 ปี รองลงมาคือ มีระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา 11 – 15 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บัวผัน พรหมพักพิง (2546) เรื่องครัวเรือนชาวนาอีสาน ภายใต้การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจสังคมชนบท พบว่า คุณสมบัตินของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นประถมศึกษา

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท

กลุ่มตัวอย่างได้มีการนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในระดับมากในทุกๆ ด้าน โดยในด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีการซื้อสินค้าหรือใช้บริการที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต รองลงมาคือ มีการซื้อสินค้าหรือใช้บริการเฉพาะที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมการพัฒนาชุมชน (2543) ที่ได้จัดระดับการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัวนั้นเป็น

ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตนตามฐานะตาม ทัศนคติ และที่สำคัญไม่หลงใหลตามกระแสวัตถุนิยม และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เฉลิมศรี จอกทอง และคณะ (2550) เรื่อง โครงการการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในระดับครอบครัวและชุมชน พบว่า ชุมชนได้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ ดำเนินชีวิต โดยมีความพอประมาณรู้จักแยกแยะระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ ด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างจะเน้นถึงความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการอยู่เสมอ รองลงมาคือ มี การตระหนักถึงผลของการกระทำที่อาจเกิดขึ้นในระยะยาว ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กลุ่มตัวอย่าง มีการดูแลสุขภาพของตนเองอยู่เสมอ เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านยาและเวชภัณฑ์ รองลงมาคือ จูงใจสมาชิก ในครอบครัว ให้รู้จักวางแผนเรื่องค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดารารวรรณ พรหมกัลป์ (2551) เรื่อง ผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครีวเรือนได้นำแนวคิดปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการลดรายจ่ายของครัวเรือนโดยการรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ใน ระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต (2551) เรื่อง ความสัมพันธ์ ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ของประชาชน พบว่า ครีวเรือนมีการบันทึกการรายรับ – รายจ่าย ทั้งยังมีการแจ้งให้สมาชิกใน ครอบครัวทราบ มีการอบรมสมาชิกในครอบครัวในการจัดทำบัญชี เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วน ร่วมในการจัดทำบัญชีของครัวเรือน ด้านเงื่อนไขความรู้ กลุ่มตัวอย่างมีการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้ บริการด้วยความรอบคอบอยู่เสมอ รองลงมาคือ ระมัดระวังในการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าหรือใช้บริการ ไม่ให้เกินกว่ารายได้ที่มีอยู่ และด้านเงื่อนไขคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น รองลงมาคือ ประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ใจให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี และเคารพกฎกติกาของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เสวียน ประทุมทอง (2553) เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัว โดยการลด ละ เลิกอบายมุขเป็นลำดับแรก ส่วนในระดับชุมชนให้ความสำคัญกับการยกย่องเชิดชูคนดีมีคุณธรรม

ขนาดของความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ ของสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชน ชนบท

องค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคมด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเป็นองค์ประกอบที่มีความ สำคัญมากที่สุดของสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท รองลงมาคือ องค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคมด้านการออมของครัวเรือน องค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคม ด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน องค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคมด้านความเป็นเจ้าของที่ดิน และ รายได้ของครัวเรือนมีขนาดขององค์ประกอบเท่ากัน และองค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจสังคมด้าน ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ตามลำดับ นั่นคือการใช้จ่ายของครัวเรือนมี ความสำคัญต่อสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด ขณะที่ระยะเวลาที่ได้รับ การศึกษาของหัวหน้าครอบครัว มีความสำคัญต่อสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เอมอร จังศิริพรปกรณ์ (2541) เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร

พบว่า องค์ประกอบด้านความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีรายได้ และการศึกษา ซึ่งได้มาจากการสร้าง และพัฒนาตัวบ่งชี้เป็นส่วนสำคัญของสภาวะเศรษฐกิจสังคม

ขนาดของความสำคัญในองค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท รองลงมาคือ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล และองค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม นั่นคือ องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ มีความสำคัญต่อแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วันชัย พลະไกร (2550) พบว่า เหตุผลที่นำแนวความคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ปฏิบัติจริงนั้น เกิดจากต้องการต่อต้านแนวคิดเศรษฐกิจกระแสหลักกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักการใช้ชีวิตแบบพอประมาณไม่ฟุ้งเฟ้อ ขณะที่องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรมมีความสำคัญต่อแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทน้อยที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญกมล ดอนขวา (2553) เรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้สูงอายุบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้เงื่อนไขความรู้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณามากกว่าเงื่อนไขคุณธรรม

ขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พฤติกรรมการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบท (PSSE) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท (SES) แสดงว่าเมื่อคนในชุมชนมีการรับรู้ถึงสภาวะเศรษฐกิจสังคมของตนเอง ได้แก่ ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน การออมของครัวเรือน และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว จะสามารถนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชนมากขึ้น โดยองค์ประกอบของปัจจัยสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท พบว่า องค์ประกอบด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือ การออมของครัวเรือน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ความเป็นเจ้าของที่ดิน และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ตามลำดับ สำหรับองค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนชนบทมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความมีเหตุผล ด้านคุณธรรม และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิพร ปาณิกบุตร

(2544) เรื่องปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ รายจ่าย และขนาดการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะมีรายได้รวมและจำนวนที่ดินถือครองมากกว่าผู้ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เกรียงไกร ฐะพันธ์ (2551) เรื่อง ตัวบ่งชี้ครอบครัวเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชนบท อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ขนาดการถือครองที่ดิน และรายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับระดับความพอเพียงของครัวเรือน โดยครอบครัวที่มีจำนวนที่ดินที่ถือครองน้อยกว่า 3 ไร่ มีระดับความพอเพียงของครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวที่มีการถือครองที่ดินมากกว่า และครอบครัวที่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท มีระดับความพอเพียงของครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ปัจจัยสภาวะเศรษฐกิจสังคมที่นำมาศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญ 6 ตัวแปร ได้แก่ การถือครองที่ดิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย การออม และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน นั้น มีความสัมพันธ์ในระดับที่ไม่สูงมากนักกับปัจจัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม เนื่องจากยังมีปัจจัยทางด้านอื่นๆ อีกหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างเช่น นโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทย ความรู้ความเข้าใจถึงความหมายอย่างแท้จริง และการนำไปปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะดำรงชีวิตของคนไทยแต่ละคนในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

2. จากข้อสรุปผลของแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวแปรด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรกรในชุมชนชนบท ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ค่ายานพาหนะเดินทาง ค่าชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้จากสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันทางการเงิน ค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศาสนา ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของสมาชิกในครอบครัว และค่าใช้จ่ายอื่นๆ นั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสภาวะเศรษฐกิจสังคมที่มีผลโดยตรงต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรต่างๆ ในองค์ประกอบของสภาวะเศรษฐกิจสังคม แสดงว่า ตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน การออมของครัวเรือน และระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ส่งผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ไม่สูงนัก ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบาย แผนงาน และโครงการในการรณรงค์ให้ครัวเรือนในชุมชนชนบทนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น

3. ตัวแปรระยะเวลาในการศึกษาของหัวหน้าคร่ำเรือนเกษตรกรในชุมชนชนบท จากผลการวิเคราะห์พบว่า มีผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ไม่สูงนัก เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษายาวนานหรือไม่สั้น ไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่จะมีผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้คนที่มีระยะเวลาในการศึกษาน้อยหรือไม่เคยได้รับการศึกษาตามระบบการศึกษาของประเทศไทย ก็สามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตได้

5.3.2 ข้อเสนอแนะจากนักวิจัย

1. แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของคร่ำเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น อาจจะไม่สมบูรณ์พอ เพราะเนื่องจากเป็นแบบจำลองที่ทำการทดสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งต่อไปในการพัฒนาแบบจำลองลักษณะเช่นนี้ ควรมีปัจจัยอื่น ๆ มาใช้ในการพัฒนาแบบจำลองนอกเหนือจากปัจจัยสถานะเศรษฐกิจสังคม เช่น นโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทย ความรู้ความเข้าใจถึงความหมายอย่างแท้จริง และการนำไปปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะดำรงชีวิตของคนไทยแต่ละคนในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

2. การสร้างแบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของคร่ำเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์จากคร่ำเรือนนอกภาคการเกษตร ในภูมิภาคอื่นๆเพิ่มเติม ได้แก่ กรุงเทพฯและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ เพื่อที่แบบจำลองจะได้มีความสมบูรณ์ และสะท้อนถึงความเป็นจริงได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2541). การพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2543). รูปแบบการดำเนินงานเชิงธุรกิจของกลุ่มอาชีพพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : เพาเวอร์ พรีนธ์.
- กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2549). คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ในครัวเรือน. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- กัลยา วานิชย์บัญชา.(2548). การใช้ spss for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- เกริกไกร แก้วล้วน และกิติรัตน์ สีหพันธ์. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ: กรณีศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้โดยเกษตรกร จังหวัดอำนาจเจริญ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เกรียงไกร ฐระพันธ์. (2551). ตัวบ่งชี้ครอบครัวเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชนบท อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนัญญา กาญจนรังษิณนธ์ และคณะ. (2554). โครงการวิจัยประโยชน์สุขจากเศรษฐกิจพอเพียง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรมการพัฒนาชุมชน.
- ขวัญกมล ดอนขวา.(2551). เศรษฐศาสตร์มหภาค. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ขวัญกมล ดอนขวา.(2553). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้สูงอายุบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.doae.go.th/report/se/>
- คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน. (2549). แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- ฉวีวรรณ เพ็ชรประสม. (2551). ผลกระทบของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์และการบริหารประสบการณ์ลูกค้าต่อคุณค่าตราสินค้าในธุรกิจสินค้าเชื่อบัตรเครดิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- เฉลิมศรี จอกทอง และคณะ. (2550). โครงการการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัวและชุมชน: กรณีศึกษาบ้านชำเลือด ตำบลกงรถ อำเภอห้วยแถลง และบ้านลำโพง ตำบลพุดซา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- दारารวรรณ พรหมกัลป์. (2551). การศึกษาผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา: หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง อำเภอปัว จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- เดชา กลิ่นจันทร์. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติ
ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- แดน พูแสง. (2544). ศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อมของเกษตรกรผู้ปลูก
ข้าวอินทรีย์ในจังหวัดพะเยาและเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2553). เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญ. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://www.bot.or.th>.
- นภดล หงส์ศรีพันธ์. (2552). การปรับตัวของเกษตรกรสู่การเกษตรกรรมทางเลือกตามแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา หมู่บ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัวผัน พรหมพักพิง. (2546). คริวเรือนชานาอีसानภายใต้การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจสังคมชนบท.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 20, ฉบับที่ 4 (ก.ค. –
ก.ย.), หน้า 1 – 25.
- บุญทวี บุญโญ. (2546). ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษา
กรณีชุมชนรอบป่าดงนาทาม จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยา
มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง กรรณสูตร.(2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์เจริญผล.
- ประสาร บุญเสริม. (2549). สารสำคัญบางประการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารรามคำแหง.
ปีที่ 23, ฉบับที่ 2 (เม.ย. – มิ.ย.), หน้า 56 – 67.
- ปติณัช ไสlobาท. (2550). การจัดการฐานทรัพยากรและโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อต่อการ
พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านนาฝาย ตำบลหัวเรืออำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- พระมหาสิทธิพงษ์ สิทธิเมธี. (2543). การประเมินผลทางเศรษฐกิจและสังคม ในการดำเนินชีวิต
แบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ตำบลเขาหินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัด
สระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.
- พิเชษฐ เหลืองทองคำ. (2550). ผลกระทบของโครงการประมงหมู่บ้านต่อภาวะเศรษฐกิจสังคมและ
สุขภาพ. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). การวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2548). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html>
- วิโรท สันติประภพ. (2551). **SCB เตือนธุรกิจรับมือปัจจัยเสี่ยง**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=53580>
- วิลาสินี ศรีสุวรรณ และคณะ. (2555). **การบริการวิชาการแก่สังคมด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม เพื่อสร้างชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านร่องปลายนา จังหวัดเชียงราย**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิกิพีเดีย. (2552). **เศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://th.wikipedia.org/wiki/ศศิพร>
- ศศิพร ปาณิกบุตร. (2544). **ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริวรรณ วรรณศรี. (2551). **กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านตาดเสริม ตำบลบ้านม่วง อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สมศรี อย่างสวย. (2550). **ภาวะเศรษฐกิจสังคม และความต้องการของเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านจัดสรรปันน้ำใจ (โครงการ 2) นิคมสร้างตนเอง เขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต. (2551). **ความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุภมาศ อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2552). **สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์:เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL (ฉบับปรับปรุงครั้งที่2)**. กรุงเทพมหานคร:เจริญติ่มนคงการพิมพ์.
- สุวัฒน์ ดวงแสนพุด. (2550). **ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามแนวทางกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2554). **พื้นฐานความคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://cse.nida.ac.th/main/th/%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3/2011-12-08-06-53-5>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่10(พ.ศ.2550-2554)**. [ออนไลน์]. ได้จาก:
[/http://www.nesdb.go.th](http://www.nesdb.go.th)

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). **จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2539 – 2550**. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). **การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). **การสำรวจสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักราชเลขาธิการ. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร**. [ออนไลน์].ได้จาก: <http://www.serfficiencyeconomy.org>
- อภิชัย พันธเสน. (2549). **สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- องค์การสหประชาชาติ.(2553). **ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย**. [ออนไลน์].ได้จาก: <http://www.un.or.th/thai/Thailand/economy.html>.
- เอมอร จังศิริพรภรณ์. (2541). **การพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ คำตื้อ. (2550). **การพัฒนาชนบทเชิงบูรณาการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง**. **วารสารศูนย์บริการวิชาการ**. ปีที่ 15, ฉบับที่ 1-2 (ม.ค. – มิ.ย.), หน้า 38 – 41.
- Abdel-Baki M. (2011). A community-based framework for poverty alleviation: the case of post-revolution Egypt. **International Journal of Social Economics**. 39(1): pp. 81 – 96. Available from: <http://www.emeraldinsight.com>
- North Central Regional Educational Laboratory. (2553). **Socioeconomics Status**. [Online]. From: <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/>
- Parlalis S. K. (2011). A case study: a local-based social economy project. **International Journal of Social Economics**. 38(9): pp. 789 – 801. Available from: <http://www.emeraldinsight.com>
- Stiles D. and Cameron G. (2009). Changing paradigms?: Rural communities, agriculture, and corporate and civic models of development in Atlantic Canada. **Journal of Enterprising Communities**. 3(4): pp. 341 – 354. Available from: <http://www.emeraldinsight.com>

ภาคผนวก
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถาม (สำหรับหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร)
เรื่อง แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของ
ครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 (The Applied Modeling in a Sufficiency Economy with Socioeconomics of Rural
 Community's Household, Northeastern Thailand.)

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาขนาดของสำคัญขององค์ประกอบโดย
 ทำการศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบท ประกอบไปด้วย
 องค์ประกอบ 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยอยู่
 ภายใต้ 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม

องค์ประกอบของสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท ได้แก่ ความเป็น
 เจ้าของทรัพย์สิน รายได้ การศึกษา ค่าใช้จ่าย และการออม

ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง เพื่อนำไปใช้
 เป็นข้อมูลในเชิงวิชาการเท่านั้น โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่าน และข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม
 จะเก็บเป็นความลับทั้งหมด

คำแนะนำ แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยชุดคำถาม 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบท

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง () หน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 25 ปี () 25 – 29 ปี () 30 – 34 ปี
 () 35 – 39 ปี () 40 – 44 ปี () 45 – 49 ปี
 () 50 – 54 ปี () 55 – 59 ปี () ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

() โสด () สมรส
 () หย่าร้าง/หม้าย () อื่น (โปรดระบุ).....

4. อาชีพ

() ทำไร่ () ทำนา
 () ทำสวน () รับจ้าง
 () ค้าขาย () ปศุสัตว์
 () ประมง () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีภาระต้องเลี้ยงดู

() น้อยกว่า 3 คน () 3 – 5 คน
 () มากกว่า 5 คนขึ้นไป

6. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนต้น
 () มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ () ปวช.
 () ปวส. () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสถาบันเกษตรกร ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ หรืออื่นๆ

() เป็นสมาชิก () ไม่เป็นสมาชิก

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบท

คำชี้แจง กรุณาตอบข้อคำถามลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ความเป็นเจ้าของที่ดิน

1.1 ขนาดของการถือครองที่ดิน

ของตนเอง (มีกรรมสิทธิ์) ไร่ เช่า ไร่ ได้ทำฟรี..... ไร่

มูลค่าที่ดินของตนเองรวมทุกแปลง..... บาท

มูลค่าการเช่าที่ดิน..... บาท/ปี

2. ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอยู่ในครัวเรือน

2.1 จำนวนบ้าน/อาคาร/สิ่งปลูกสร้าง (โปรดระบุ)หลัง

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.2 จำนวนรถยนต์ คัน

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.3 จำนวนรถจักรยานยนต์ คัน

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.4 จำนวนโทรทัศน์ เครื่อง

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.5 จำนวนพัดลม เครื่อง

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.6 จำนวนตู้เย็น หลัง

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.7 จำนวนวิทยุ/สเตอริโอ เครื่อง

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.8 จำนวนรถจักรยาน คัน

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.9 จำนวนรถแทรกเตอร์ คัน

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.10 จำนวนรถไถเดินตาม คัน

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.11 จำนวนโทรศัพท์มือถือ เครื่อง

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.12 จำนวนเครื่องซักผ้า เครื่อง

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

2.13 อื่นๆ.....

คิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน บาท

3. รายได้ของครัวเรือนต่อปี

3.1 รายได้จากภาคการเกษตร

- 3.1.1 รายได้จากการทำไร่ บาท/ปี
 3.1.2 รายได้จากการทำนา..... บาท/ปี
 3.1.3 รายได้จากการทำสวน..... บาท/ปี
 3.1.4 รายได้จากประมง..... บาท/ปี
 3.1.5 รายได้จากปศุสัตว์..... บาท/ปี
 3.1.6 รายได้จากการไปรับจ้างทำการเกษตรอื่นๆ..... บาท/ปี

3.2 รายได้นอกภาคการเกษตร

- 3.2.1 เงินเดือนประจำ..... บาท/เดือน
 3.2.2 จากการรับจ้างทั่วไป..... บาท/เดือน หรือ บาท/ปี
 3.2.3 จากสมาชิกที่อพยพไปทำงานที่อื่น..... บาท/เดือน หรือ..... บาท/ปี
 3.2.4 อื่นๆ..... บาท/เดือน

4. ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนต่อเดือน

- 4.1 ค่าอาหาร..... บาท/เดือน
 4.2 ค่าเสื้อผ้า..... บาท/เดือน
 4.3 ค่าน้ำประปา..... บาท/เดือน
 4.4 ค่าไฟฟ้า..... บาท/เดือน
 4.5 ค่าน้ำมันรถ..... บาท/เดือน
 4.6 ค่ายานพาหนะเดินทาง..... บาท/เดือน
 4.7 ชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้จากสถาบันการเงิน..... บาท/เดือน
 4.8 ชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้ที่ไม่ใช่จากสถาบันทางการเงิน..... บาท/เดือน
 4.9 ค่าเช่าบ้าน..... บาท/เดือน
 4.10 ค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว..... บาท/เดือน
 4.11 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศาสนา (ทำบุญ) บาท/เดือน
 4.12 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด (สบู่, ยาสระผม, ค่าโทรศัพท์มือถือ หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่ใช่
 อาหาร)..... บาท/เดือน
 4.13 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของครอบครัว..... บาท/เดือน
 4.14 อื่นๆ (เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลี้ยงโชค หรือสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต)
 บาท/เดือน

5. การออมของครัวเรือนเฉลี่ย บาท (ต่อปี หรือ ต่อเดือน)

6. ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ปี

(ตั้งแต่อนุบาล ถึงระดับการศึกษาสูงสุด)

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนชุมชนชนบท

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับการนำไปปฏิบัติของท่านมากที่สุด

ที่	ปัจจัย	ระดับการนำไปปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ความพอประมาณ						
1.	ท่านซื้อสินค้าหรือใช้บริการเฉพาะที่จำเป็น					
2.	ท่านซื้อสินค้าหรือใช้บริการในปริมาณที่ไม่มากเกินไป					
3.	ท่านซื้อสินค้าหรือใช้บริการที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต					
4.	ท่านไม่ก่อหนี้เกินความจำเป็น					
ความมีเหตุผล						
5.	ท่านรู้จักลดรายจ่าย ใช้ชีวิตอย่างพอควร					
6.	ท่านมีการวางแผนในการดำเนินชีวิตประจำวันให้เป็นลำดับขั้นตอน					
7.	ท่านเน้นถึงความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการอยู่เสมอ					
8.	ท่านตระหนักถึงผลของการกระทำที่อาจเกิดขึ้นในระยะยาว					
9.	ท่านสามารถคิดใคร่ครวญและไตร่ตรอง เพื่อค้นหาสาเหตุหรือต้นตอของปัญหา					
10.	ท่านพิจารณาถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการซื้อสินค้าหรือใช้บริการอยู่เสมอ					
มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี						
11.	ท่านเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสเศรษฐกิจและสังคม โดยมีการวางแผนล่วงหน้า					
12.	ท่านให้ความสำคัญกับการเก็บออมเงินล่วงหน้าเพื่อซื้อสินค้าหรือใช้บริการในอนาคต					
13.	ท่านใช้ข้อมูลจากปัญหาที่เคยซื้อสินค้าหรือบริการในอดีตเพื่อไตร่ตรองการซื้อสินค้าหรือใช้บริการในอนาคตเสมอ					

ที่	ปัจจัย	ระดับการนำไปปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
14.	ท่านดูแลสุขภาพตนเองอยู่เสมอ เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านยาและเวชภัณฑ์					
15.	ท่านสนใจสมาชิกในครอบครัว ให้รู้จักวางแผนเรื่องค่าใช้จ่าย					
เงื่อนไขความรู้						
16.	ท่านใช้ความรู้อย่างรอบด้าน เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง ในการปฏิบัติตนอย่างพอเพียง					
17.	ท่านตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการด้วยความรอบคอบอยู่เสมอ					
18.	ท่านระมัดระวังในการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าหรือใช้บริการไม่ให้เกิดกว่ารายได้ที่มีอยู่					
19.	ท่านหาข้อมูลเพื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบ และรายละเอียดของการซื้อสินค้าหรือใช้บริการ					
20.	ท่านใช้ข้อมูลมาวางแผนในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการก่อนล่วงหน้าเสมอ					
21.	ท่านมีสติ และตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น เพื่อระมัดระวังในการดำเนินชีวิตตามแผนที่วางไว้					
เงื่อนไขคุณธรรม						
22.	ท่านดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น					
23.	ท่านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ใช่ไปอย่างสิ้นเปลือง เน้นการประหยัดพลังงาน (น้ำมัน ไฟฟ้า น้ำประปา) ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน					
24.	ท่านประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ใจให้ตั้งมั่น อยู่ในความดี และเคารพกฎกติกาของสังคม					
25.	ท่านรู้จักตั้งสติเมื่อต้องเผชิญปัญหาและเหตุการณ์ที่บั่นทอนจิตใจ					

ที่	ปัจจัย	ระดับการนำไปปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
26.	ท่านซื้อสินค้าหรือใช้บริการ โดยคำนึงถึงความซื่อสัตย์ของผู้ให้บริการเสมอ					
27.	ท่านให้การส่งเสริมและสนับสนุนพนักงานขายที่ยั่งยืนและอดทนเสมอ					
28.	ท่านซื้อสินค้าหรือใช้บริการจากผู้ให้บริการที่ไม่ละเมิดกฎหมาย					
29.	ท่านช่วยซื้อสินค้าและบริการจากผู้ให้บริการที่ให้ความช่วยเหลือทางสังคมอยู่เสมอ					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล ดอนขวา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปัจจุบัน อายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอกทางด้านเศรษฐศาสตร์ เมื่อสำเร็จการศึกษาได้เข้าทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้ประมาณ 6 ปี หลังจากนั้นได้โอนมารับราชการ ณ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในตำแหน่งเศรษฐกรได้ประมาณ 6 ปี จึงลาออกจากการรับราชการ มาดำรงตำแหน่งปัจจุบันดังกล่าวแล้วข้างต้น โดยรับผิดชอบการสอนในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท มากกว่า 10 รายวิชา

จากประวัติการทำงานดังกล่าวทำให้มีประสบการณ์ในการทำงาน และทำวิจัยเป็นจำนวนมาก สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลงานที่รับผิดชอบเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย
 - 1.1 การผลิตและการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง (2540)
 - 1.2 การศึกษาเพื่อพัฒนาหัตถกรรมในครัวเรือน ชนบทสู่ระบบการค้าเชิงพาณิชย์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2542)
 - 1.3 การรับรู้ข่าวสารด้านเศรษฐกิจการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2543)
 - 1.4 ศักยภาพและแนวโน้มการค้าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (2544)
 - 1.5 การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้ประกอบการSMEs เบื้องต้นในจังหวัดนครราชสีมา (2544)
 - 1.6 โครงการศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและขนส่งเมืองในภูมิภาคจังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา และฉะเชิงเทราสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งจราจร (2546-2548)
 - 1.7 An Analysis of SMEs' Problem and Basic Demands Between Thailand and China (Case Study Nakhon Ratchasima and Guiyang) (2545)
 - 1.8 การศึกษาศักยภาพและแนวโน้มการจัดการการค้าปลีกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2548)
 - 1.9 ศักยภาพการพัฒนาทางการตลาดของเครื่องตีผสมปูนไฟรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2548)

- 1.10 การวิเคราะห์อุปสงค์ และอุปทานกาแพของประเทศไทย (2550)
- 1.11 การประเมินผลหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต (2551)
- 1.12 การเพิ่มศักยภาพชุมชนชนบทสำหรับการรองรับธุรกิจบริการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2552)
- 1.13 พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้สูงอายุบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง (2553)
- 1.14 การรับรู้ข่าวสารประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย (2555)
- 1.15 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2554-55)
2. ผลงานที่รับผิดชอบเป็นผู้ร่วมวิจัย
- 2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางรายวิชาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (2540)
- 2.2 การประเมินศักยภาพการผลิตพืชสมุนไพรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อใช้เป็นอาหาร (2543)
- 2.3 การวิจัยสถานการณ์ความปลอดภัยจากการปนเปื้อนสารเคมีและจุลินทรีย์ในผักและผลไม้ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง : กรณีศึกษาตลาดสด-รถเร่ของโครงการคลังสมองแห่งชาติ (2550)
3. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์และนำเสนอแบบ Oral Presentation
- ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข. (2539). “ การผลิตและการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย ” วารสารเทคโนโลยีสุรนารี.
- ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข.(2542). “ การพัฒนาหัตถอุตสาหกรรมพื้นบ้านสู่ระบบการค้าเชิงพาณิชย์ ” วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์.
- ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข. (2543). “ การรับรู้ข่าวสารเศรษฐกิจการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ” วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์. 18(3):73-85.
- ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข. (2545). “ ศักยภาพและแนวโน้มการค้าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ” วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. 11(1) : 1-44.
- ชนิศา มณีรัตน์รุ่งโรจน์ และขวัญกมล ดอนขวา. (2549). “ ศักยภาพการพัฒนาทางการตลาดของเครื่องดื่มสมุนไพรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ” วารสารเทคโนโลยีสุรนารี. 13(4) : 373-381.
- K.Donkwa, S.Chanmei, and L.Xiaohong. (2006). “An Analysis of SMEs’ problems and Basic demands between Thailand and China (Case Study: Nakhon Ratchasima and Guiyang.) *Journal of Public and Private Management.*, 12(3): 59-88.

- ขวัญกมล ดอนขวา และสุนิตยา เกื้อนนาคี. (2006). “การศึกษาศักยภาพและแนวโน้มการจัดการการค้าปลีกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **วารสารการจัดการภาครัฐ และภาคเอกชน**. 13 (2) : 95-132.
- K.Donkwa. (2007). “An Analysis of Demand and Supply of Coffee in Thailand”. **International Conference on Business, Environment, International Competitiveness and Sustainable Development of the Asia Pacific Economics 2007 by Monash University, during 3-4, on December, 2007 at Sunway Lagoon Resort Hotel, Selangor Malaysia. (Oral Presentation).**
- ขวัญกมล ดอนขวา. (2553). “การพัฒนาการวิจัยทางการจัดการหรือด้านบริหารธุรกิจระดับบัณฑิตศึกษา”. **วารสารราชพฤกษ์**. 7 (2) : 6-10.
- K.Donkwa. (2010). “Increasing the Potential of Rural Communities to Support Tourism Business in Northeast, Thailand.” **Journal of Humanities & Social Science.**, 27(3): 100-118.
- K.Donkwa. (2011). “Marketing Strategies of Thai’s Business Sector on A Self-Sufficiency Economy”. **The 2011 Barcelona European Business & Economics Conference. during 6-9, on June, 2011 at NH Calderon Hotel in Barcelona, Spain. (Oral Presentation).**
- ขวัญกมล ดอนขวา และณัชชา ลิ้มปศิริสุวรรณ. (2554). “กลยุทธ์การตลาดของภาคธุรกิจไทยต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 2(2) : 145-164.
- ขวัญกมล ดอนขวา. (2554). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้สูงอายุบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**. 18(2): 77 – 110.
- K.Donkwa and N.Kladsomboon. (2012). **Perceptions of ASEAN Economic Community by Undergraduate Students in Thailand. during 1-5, on April, 2012 at Austria Trend Hotel Ananas in Vienna, Austria. (Oral Presentation).**